

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย
ว่าที่ร้อยตรีชญาญ์ บุตรศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

DEVELOPING INDICATORS OF HAPPINESS IN LEARNING SOCIAL STUDIES OF
SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

By
Acting Sub Lt. Chadayu BUTRSRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY)

Department of Education Foundations

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2020

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โดย	ชญาญ บุตรศรี
สาขาวิชา	วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ประยุกต์ มหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุวรี ญาณปรีชาเศรษฐ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรี ญาณปรีชาเศรษฐ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.สรภัส น้าสมบูรณ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์)

59264305 : วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ปริญญามหาบัณฑิต

คำสำคัญ : ความสุขในการเรียน, วิชาสังคมศึกษา, การพัฒนาตัวบ่งชี้

ว่าที่ร้อยตรี ชญาญ บุตรศรี: การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยური ญาณปรีชาเศรษฐ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการสอนสังคมศึกษา จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 728 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistic) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีจำนวน 64 ตัวบ่งชี้
2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีจำนวน 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านความสำเร็จในการเรียนรู้ จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านทักษะการใช้ชีวิตและการเคารพความคิด จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 5 ด้านบรรยากาศความปลอดภัยในการเรียนรู้ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้

59264305 : Major (EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY)

Keyword : learning happiness, social study courses, indicator development

ACTING SUB LT. CHADAYU BUTRSRI : DEVELOPING INDICATORS OF HAPPINESS
IN LEARNING SOCIAL STUDIES OF SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS THESIS ADVISOR :
ASSISTANT PROFESSOR YUWAREE YANPRECHASET, Ph.D.

This research aimed to 1) develop happiness indicators in studying social study courses of senior high school students; and 2) analyze happiness indicators constituents in studying social study courses of senior high school students. Mix-methods were applied. Key Informants were 10 social study teaching experts by purposive sampling; meanwhile, The sample consists of 728 senior high school students of The Secondary Education Service Area Office 4 by multi-stage sampling. Interview forms and happiness measurement forms were research tools for data collection. Data analysis were content analysis; descriptive statistics; and exploratory factor analysis.

The research results revealed that.

1. The result develop of happiness indicators in studying social study courses of senior high school students were found that with 64 indicators.
2. The results of the factor analysis happiness in studying social study courses of senior high school students were found that had 5 factors. Factor number 1 surrounding knowledge link with 20 indicators; factor number 2 learning achievement with 15 indicators; factor number 3 life skills and opinion respect with 12 indicators; factor number 4 diverse learning activities with 8 indicators; as well as factor number 5 learning safety with 9 indicators were found.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยური ญาณปริชาเศรษฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สรภัส น้ำสมบูรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม ที่ให้ความรู้ แนวคิด แนะนำ และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเอาใจใส่และดูแลเป็นอย่างดีทุกครั้ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำชี้แนะ ตรวจทาน และแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้อันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพอน พ่วงแพ ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา คณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เป็นอย่างสูง ที่ท่านเสียสละเวลาอันมีค่า ในการช่วยเหลือให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้ช่วยเหลือในการประสานงานนำแบบวัดในการวิจัยครั้งนี้ให้นักเรียนที่โรงเรียนได้ทำ งานงานวิจัยสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณเพื่อนๆ น้องๆ สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา ที่ได้ร่วมศึกษาเรียนรู้ด้วยกันมา ให้กำลังใจ ความปรารถนาดี คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่บรรจง คุณพ่อสนธยา บุตรศรี ที่เป็นเบื้องหลังของความสำเร็จ คอยเป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

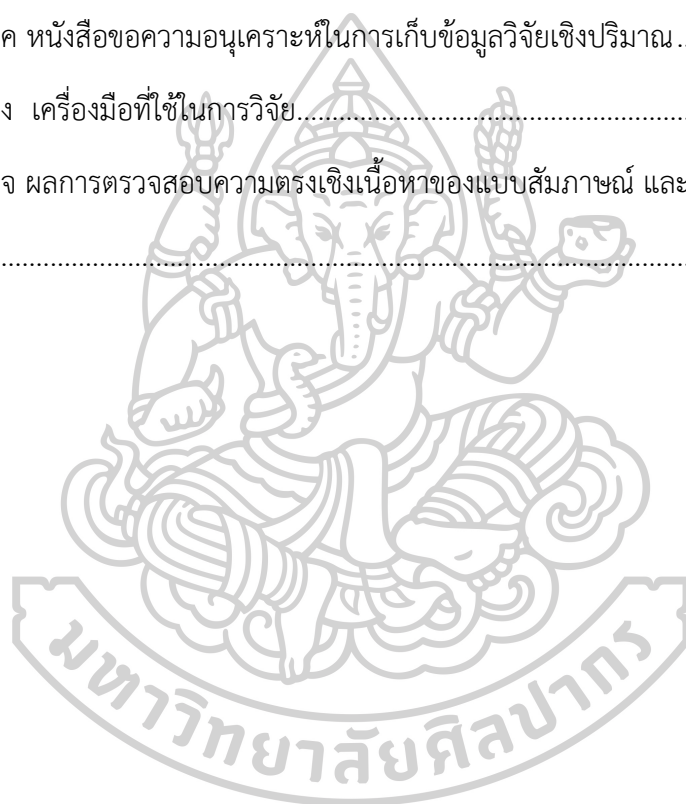
ชฎายา บุตรศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	7
คำถามวิจัย	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
บทที่ 2	11
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความสุข	11
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข.....	13
ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา	36

ตอนที่ 4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)	49
ตอนที่ 5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้และการพัฒนาตัวบ่งชี้	56
ตอนที่ 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
บทที่ 3	73
วิธีดำเนินการวิจัย	73
ระยะที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	73
ระยะที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	76
บทที่ 4	85
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	85
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	93
2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด.....	93
2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการศึกษา	95
2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	111
บทที่ 5	135
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	135
สรุปผลการวิจัย.....	136
อภิปรายผลการวิจัย.....	139
ข้อเสนอแนะ	143

รายการอ้างอิง	145
ภาคผนวก.....	151
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือและ.....	152
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	152
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ	157
และรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมภาษณ์.....	157
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ	161
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	163
ภาคผนวก จ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ และแบบวัด	177
ประวัติผู้เขียน	183

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กับความสุข	52
ตารางที่ 2 สรุปจำนวนข้อคำถามก่อนและหลังการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา	80
ตารางที่ 3 ข้อคำถามที่ได้รับการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	80
ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบวัดความสุข	81
ตารางที่ 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและอัตราการตอบกลับของแบบวัด	83
ตารางที่ 6 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด	94
ตารางที่ 7 สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน .	95
ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน	101
ตารางที่ 9 ผลการทดสอบความมีนัยสำคัญของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามโดยการวิเคราะห์ KMO (The Kaiser-Meyer-Olkin) และสหสัมพันธ์ Bartlett's Test of Sphericity	111
ตารางที่ 10 ค่าการร่วมกับก่อนและหลังการสกัดองค์ประกอบ (Communality Analysis).....	112
ตารางที่ 11 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม ในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	116
ตารางที่ 12 เมทริกซ์องค์ประกอบก่อนการหมุนแกน.....	117
ตารางที่ 13 เมทริกซ์องค์ประกอบหลังการหมุนแกน.....	121
ตารางที่ 14 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป	125
ตารางที่ 15 องค์ประกอบที่ 1	130
ตารางที่ 16 องค์ประกอบที่ 2	131
ตารางที่ 17 องค์ประกอบที่ 3	132

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 4 133

ตารางที่ 19 องค์ประกอบที่ 5 134

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	8
รูปภาพที่ 2 ไอเกนขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	129

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพโดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม(กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่างๆ คือ ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ยุทธศาสตร์ผลิตพัฒนาคู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ดังนั้น การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคนเนื่องจาก คนเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ พัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ผู้เรียนมีทักษะการคิดที่ดี ย่อมเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

อย่างไรก็ตามการพัฒนาทักษะการคิดนี้ ครอบคลุมถึงการคิดในกรอบการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมด้วย เพราะจะทำให้ผู้เรียนรู้ว่าสิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ และไม่ทำร้ายสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) การพัฒนาคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องพัฒนาในองค์รวม ที่ประกอบด้วยมิติด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ที่กว้างและลึกในหลากหลายเรื่อง มีทักษะในการจำแนกแยกแยะข้อมูลที่น่าเชื่อและไม่น่าเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการคิดที่ดีทั้งคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลหรือมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งมีทักษะชีวิตที่จะชี้นำตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ดี มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น มีจิตแห่งความเคารพตนเองและผู้อื่น รวมทั้งมีจิตแห่งจริยธรรมเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก โฟการ์ตี (Fogarty) ได้กล่าวถึงตัวอย่างกรอบวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ (Ministry of Education, 2004) 4 ประการ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ 2 เป็นวิสัยทัศน์เพื่อการศึกษาที่ว่า “สอนให้น้อยลง เรียนรู้ให้มากขึ้น” เป็นวิสัยทัศน์ที่เน้นการสอนในแบบที่ช่วยนักเรียนให้เรียนรู้โดยไม่ต้องสอน ซึ่งครูต้องมีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี รวมทั้งทักษะชีวิตที่ใช้ได้จริงกับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีหลักการจัดการศึกษาว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ที่จะสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ มีความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้สอน (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) จากข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน

เป็นสิ่งสำคัญจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและเป็นส่วนผลักดันให้เกิดกระแสการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพกว้าง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร โดยกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือกระทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551a) หลักสูตรสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการนำหลักสูตรใช้ การบริหารจัดการหลักสูตรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นรูปธรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549)

การที่นักเรียนจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ควรเริ่มจากการมีความสุขในการเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงชีวิตของนักเรียนส่วนใหญ่ จะใช้เวลาอยู่ภายในสถานศึกษา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนพบว่า ปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียน คือ การจัดการเรียนการสอน (บพิตร อิศระ, 2550) ซึ่งลักษณะของการจัดการเรียนการสอนจะแตกต่างกันไปตามบุคลิกครูผู้สอน สารการเรียนรู้ที่สอนและลักษณะนักเรียน และสอดคล้องผลการสำรวจ พบว่านักเรียนส่วนมากไม่มีความสุขในการเรียน และเบื่อการเรียนซึ่งสาเหตุที่ทำให้ นักเรียนไม่มีความสุขในการเรียน เกิดจากรูปแบบการเรียนและวิธีการเรียนที่ไม่สนุกเน้นการท่องจำเป็นหลักโดยคิดเป็นร้อยละ 26.19 ซึ่งนับว่าเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้นักเรียนไม่มีความสุขในการเรียน (มูลนิธิสตรี-สฤณีวงศ์, 2541 อ้างถึงใน กานต์ฤทัย ชลวิทย์, 2553) การที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนนั้นเด็กจะต้องได้เรียนรู้ภายใต้บรรยากาศการได้รับการยอมรับในความสามารถ อยู่เสมอ ได้รับการชมเชยการเสริมแรงได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความถนัดของตนเอง จนเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้การทำให้ผู้เรียนมีความรักและศรัทธาต่อครูผู้สอนก็จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนได้ (วิเศษ ชินวงศ์, 2544) ในการส่งเสริมนักเรียนให้

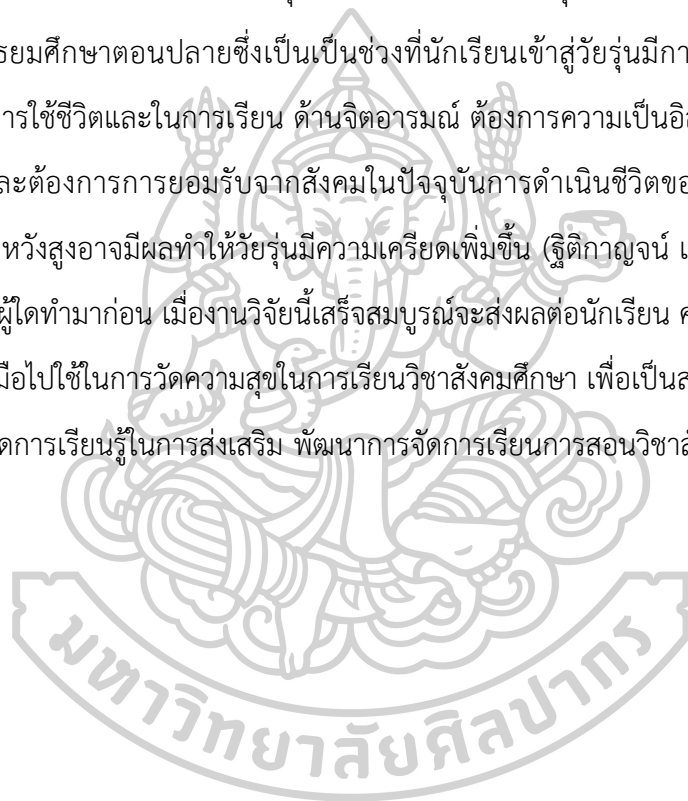
เรียนรู้อย่างมีความสุขนั้นมียปัจจัยอยู่หลายประการ เช่น มาจากคุณลักษณะภายในตัวผู้เรียนเอง พบว่านักเรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้สึกรักภูมิใจในตนเอง และนักเรียนได้เรียนในวิชาที่ตนเองชอบ จะสามารถเรียนได้อย่างเต็มที่และมีความสุขในการเรียน (สายทิพย์ แก้วอินทร์, 2548) นอกจากนี้ปัจจัยด้านคุณลักษณะภายในตนเองแล้วยังมีปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อน และชุมชนที่อาศัยอยู่ (ศศิธร สิทธิพรหม, 2548) โดยปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นฤมล อึ้งเจริญ, 2552) อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ คุณลักษณะของครูทั้งในด้านพฤติกรรมของตัวครูผู้สอนเอง และทักษะการปฏิบัติการสอน ในด้านพฤติกรรมครูต้องเป็นแบบอย่างทั้งในและนอกห้องเรียน มีความรักความเมตตา ความเอื้ออาทรปรารถนาดีต่อนักเรียน ในด้านทักษะการสอนครูจะต้องเตรียมการสอนมาอย่างดี จัดการสอนอย่างมีกระบวนการและให้ครบองค์ประกอบในการสอน (ประสงค์ ปุกคำ, 2554) สอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2556) กล่าวว่าหัวใจคือการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ใช่การสอนของครู และสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน ดังนั้น ครูต้องจัดให้การเรียนรายวิชามีความแตกต่างในผู้เรียนแต่ละคนได้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนในสภาพที่ทำหายพอเหมาะ โดยครูหาทางทำความเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน แล้วออกแบบการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนจะเลือกเรียนตามที่เหมาะแก่ตน โดยครูพึงเอาใจใส่ความแตกต่างในระดับของผู้เรียน วิธีเข้าถึงสาระ กระบวนการเรียนรู้ ผลผลิต พื้นที่ห้องเรียน วัสดุ และเวลา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า “กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้เป็นการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคมโลก” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551b) สอดคล้องกับเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาว่า สมประสงค์ น่วมบุญลือ (2561) เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีในสังคมที่ตนเป็นสมาชิก โดยมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่ก่อให้เกิดคุณค่าลดปัญหา เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์และความสุข

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษาของ ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์ (2554) พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิชาสังคมศึกษา สารที่กำหนดตามหลักสูตรมีมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาการวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ และครูสอนไม่ตรงตามสาขาวิชา ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ดีเท่าที่ควร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีบรรยาย เพราะเนื้อหาสาระมีมาก เวลาจำกัดในการทำกิจกรรม นักเรียนแต่ละห้องมีจำนวนมากทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่สะดวก ยากต่อการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ครูมีภาระงานมากจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้จึงทำให้การสอนขาดประสิทธิภาพและห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ ด้านการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ นักเรียนทำข้อสอบอัตนัยไม่ค่อยได้ ผู้เรียนมักจะตอบได้น้อยหรือไม่ตอบเลย ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรกร วรธมโก (2556) พบว่า ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ด้านหลักสูตร คือ ครูไม่มีความชัดเจนในโครงสร้างหลักสูตรการเรียนรู้และเนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันซึ่งให้ความสำคัญกับประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนมาก ด้านการเรียนการสอน คือ ครูเน้นการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนมากเกินไป ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน คือ สื่อไม่ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน คือ มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา ภายในบริเวณโรงเรียนน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ด้านการวัดและประเมินผล คือ ครูสอนจบบทเรียนแล้วไม่มีเวลาพอที่ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลดา ยอดอ่วม (2552) ที่ได้สอบถามนักเรียนโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จากปัญหาการเรียนในวิชาสังคมศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการเรียนสาเหตุมาจาก เนื้อหาวิชายาก ครูสอนเร็ว เพื่อนชวนคุยขณะเรียน และครูให้การบ้านมากเกินไป ปัญหาการปรับตัวมีสาเหตุมาจาก ความคิดเห็นไม่ตรงกันกับเพื่อน และยังไม่คุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ และปัญหาเศรษฐกิจมีสาเหตุมาจาก ค่าครองชีพสูงขึ้น และผู้ปกครองมีรายได้น้อย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีปัญหาการเรียนมีสาเหตุมาจากครูสอนน่าเบื่อ และนักเรียนไม่เห็นคุณค่าของการเรียน ปัญหาเศรษฐกิจมีสาเหตุมาจาก ฐานะครอบครัวไม่ดี และผู้ปกครองมีงานทำไม่มั่นคง และปัญหาการปรับตัวมีสาเหตุมาจาก ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และไม่มีควมรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีปัญหาการเรียนมีสาเหตุมาจากไม่มีการวางแผนในการเรียน ครูสอนเร็วเกินไป และไม่รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปัญหา

เศรษฐกิจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และผู้ประกอบการมีรายได้ไม่แน่นอน และปัญหาส่วนตัวมีสาเหตุมาจากพ่อแม่ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัว งานบ้านที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป และสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวไม่ดี จากสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่เข้าเรียน และไม่มีความสุขในการเรียน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาอย่างมีความสุขของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพที่จะมาวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นเป็นช่วงที่นักเรียนเข้าสู่วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมในการใช้ชีวิตและการเรียน ด้านจิตอารมณ์ ต้องการความเป็นอิสระ แสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง และต้องการการยอมรับจากสังคมในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นซึ่งมีการแข่งขันและความคาดหวังสูงอาจมีผลทำให้วัยรุ่นมีความเครียดเพิ่มขึ้น (ฐิติกาญจน์ เลาสุรโยธิน, 2553) ซึ่งงานวิจัยนี้ไม่มีผู้ใดทำมาก่อน เมื่องานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์จะส่งผลต่อนักเรียน ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาที่จะนำเครื่องมือไปใช้ในการวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา เพื่อเป็นสารสนเทศและออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริม พัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาต่อไป

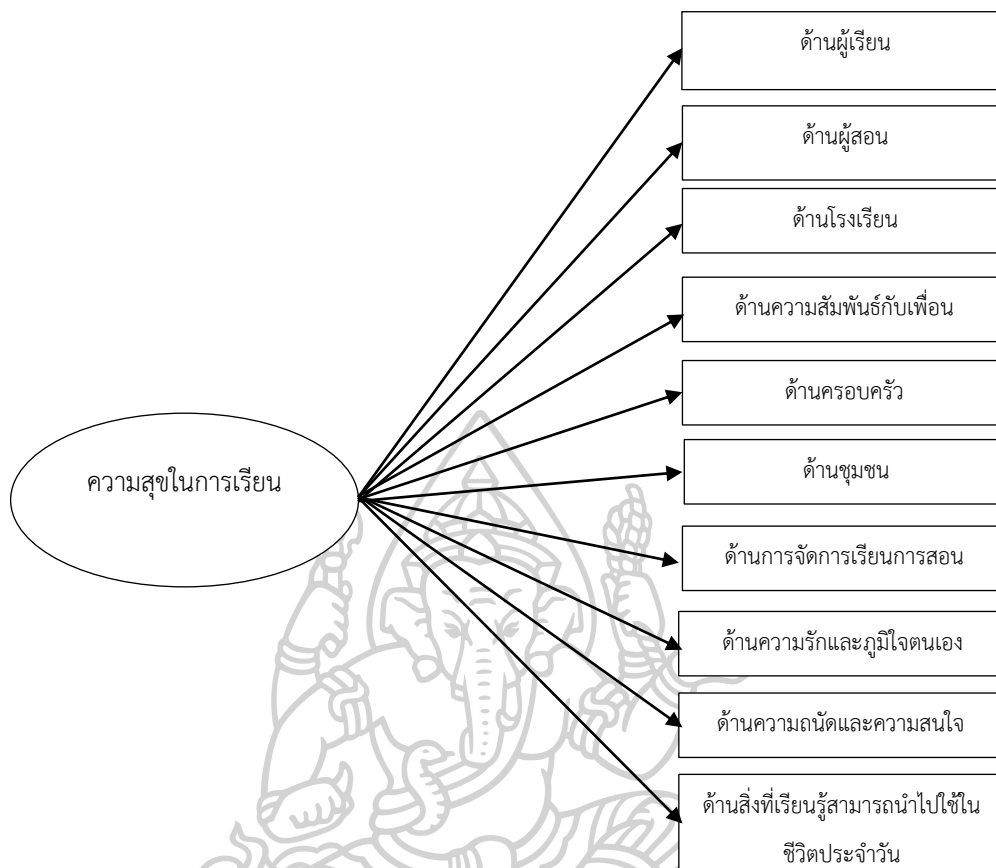

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยสรุปว่า ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ที่นำมาใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย 5 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีสร้างความรักและศรัทธา เป็นการสร้างความเข้าใจตรงกัน การให้กำลังใจกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและวิชาที่เรียน สร้างบทเรียนที่สนุกและน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัว กระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ในการเรียน รวมทั้งสร้างความผูกพันสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรักในการเรียน ทฤษฎีเห็นคุณค่าการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน ตรงตามความสนใจ เรียนรู้อย่างมีความหมาย ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจนประสบความสำเร็จ ทฤษฎีเปิดประตูสู่ธรรมชาติ เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทฤษฎีมุ่งมาดและมั่นคง เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เคารพความคิดของตนเองและผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ตนเอง และทำเป้าหมายให้สำเร็จ ทฤษฎีดำรงรักษิเมตรี เป็นการทำให้ผู้เรียนยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดและความสามารถของผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กิตติวดี บุญชื้อและคณะ, 2540)

จากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียน ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความรักและภูมิใจตนเอง ด้านความถนัดและความสนใจ และด้านสิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Prescott, 1963; กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ, 2540; อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543; มารุต พัฒนาผล, 2546; Layard, 2005; สุขุมาล อุดม, 2548; ปริญญา เรื่องทิพย์, 2550; ชัยวัฒน์ พันธุ์เสื่อ, 2554; สำราญ สิริภคมงคล, 2554; ธาณย์ ทองงอก, 2555; ลัดดา หวังภาชิต, 2557; ศิริพร ทองย้อย, 2557; คัทรียา รัตนวิมล, 2558; สำอาง สุดสอาด, 2559)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

คำถามวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีกี่องค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบมีตัวชี้วัดอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำนวนทั้งหมด 43 โรงเรียน จำแนกเป็นจำนวนนักเรียนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 18,751 คน จังหวัดสระบุรี 9,829 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 28,580 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำนวน 912 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 10 คน ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

- 1) กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 คน
- 2) กลุ่มครู (ศศ.4 ขึ้นไป) ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 5 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสุขในการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกสนุกสนานกับการเรียน มีความสนใจ มีความกระตือรือร้น รักและเห็นคุณค่าความสำคัญของการเรียน ไม่เกิดความเครียด ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเอง ถ้าที่ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ เกิดการพัฒนาตนให้บรรลุความมุ่งหมายจนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ และทัศนคติที่ดีงาม

2. ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกสนุกสนานกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีความสนใจ มีความกระตือรือร้น รักและเห็นคุณค่าความสำคัญของการเรียนวิชาสังคมศึกษา ไม่เกิดความเครียด ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเอง ถ้าที่ที่จะ

เรียนรู้สิ่งใหม่ในศาสตร์ทางด้านสังคมศึกษา เกิดการพัฒนาตนให้เป็นพลเมือง บรรลุความมุ่งหมายจนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ และทัศนคติที่ต้งามต่อวิชาสังคมศึกษา

3. ตัวบ่งชี้ หมายถึง เครื่องมือ หรือสิ่งที่นำมาวัด หรือชี้ให้เห็นคุณลักษณะ สภาพการณ์ของสิ่งที่ต้องการศึกษา ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง มีลักษณะเชิงคุณภาพ หรือปริมาณ โดยการนำข้อมูลหรือตัวแปร หรือข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นคุณลักษณะขององค์ประกอบความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 43 โรงเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พัฒนาขึ้นและนำไปใช้ในการตรวจสอบ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

2. ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้าใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้เกิดการเรียนวิชาสังคมศึกษา อย่างมีความสุขและเป็นการส่งเสริมสนับสนุนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความสุข
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข
3. การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้และการพัฒนาตัวบ่งชี้
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความสุข

1.1 ความหมายของความสุข

ปริญญา เรื่องทิพย์ (2550) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง จุดมุ่งหมายอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นสิ่งที่แต่ละบุคคลพึงแสวงหาไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เป็นสิ่งที่มนุษย์พึงพอใจในชีวิต ทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจ ปราศจากสิ่งอื่นใดรบกวน และเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์พึงมี

สุชาติ ศรีรักษา (2550) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง ความรู้สึกพอใจต่อสิ่งรอบตัวต่างๆ รวมถึงความพึงพอใจที่ได้รับจากการปฏิบัติของคนอื่นต่อตนเอง

จิตติยา อัลอิดริสซี (2552) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง ความรู้สึกสบายทั้งทางกายและทางใจ ไม่เกิดความเครียดหรือความเบื่อหน่าย มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีการแบ่งปัน ไม่เบียดเบียน มีอิสรภาพปลอดภัยจากการตกเป็นทาสอบายมุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียง

ปารีชาติ วงษ์แก้ว (2552) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้เป็นอย่างดี มีจุดเป้าหมายใน

ชีวิตรวมทั้ง สามารถสร้างกระบวนการที่สมเหตุสมผลเพื่อนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ โดยครอบคลุมถึงความดีงามในจิตใจ ภายใต้อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข อ้างถึงใน ประเวช ตันติพิวัฒน์สกุล และเอกอนงค์ สีตลาภินันท์ (2554) กล่าวว่า ความสุขสามารถเทียบเท่ากับการมีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งหมายถึงสภาพชีวิตที่เป็นสุข อันเป็นผลมาจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้อสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประสงค์ ปุกคำ (2554) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง สภาพชีวิตที่ทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตของตน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีสมรรถภาพในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วยความราบรื่น

ธารณ์ ทองงอก (2555) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง ความพึงพอใจ และความสนุกสนาน จะเป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ในลักษณะที่ต้องมีสิ่งที่มากระทำหรือมีผลกระทบ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในอารมณ์ของนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกที่มีความสุข ส่วนความสนุกสนานจะเป็นลักษณะของอารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง มีลักษณะที่ไม่คงที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ส่วนความสุขจะเป็นลักษณะของอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกทางพฤติกรรมค่อนข้างคงทน ยาวนานกว่า และเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนต้องการ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายของความสุข ไว้ว่า ความสบายกาย สบายใจ คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ประเภทหนึ่ง มีหลายระดับตั้งแต่ความสบายใจเล็กน้อย หรือความพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ศิริพร ทองย้อย (2557) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง การมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ปราศจากสิ่งทีรบกวนจิตใจ มีความพอใจในตนเองสามารถพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพที่ดีขึ้นได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2559) ในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) กล่าวว่า “มีความสุข” หมายถึง ความอยู่ดีมีสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีความสามัคคี ประองคอง

ทันทวัต ปานพุม (2560) กล่าวว่า ความสุข คือ ความสามารถในการดำเนินชีวิต อย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจในตนเองพอใจในชีวิต มีความสุขสงบทางใจ พื่อใจอารมณ์ และการพัฒนาทักษะการคิด การรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และสามารถบังคับควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความคิด การพูดและการกระทำต่างๆ ความสุขที่เกิดจากการแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น

กล่าวโดยสรุป ความสุข หมายถึง สภาวะที่บุคคลเกิดความสบายกาย ความสบายใจ พึงพอใจในชีวิต มีสุขภาพจิตที่ดี ดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิตได้ ทำให้ไม่เกิดความเครียดหรือความเบื่อหน่าย มีความสนุกกับการใช้ชีวิต

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข

2.1 ความหมายของความสุขในการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) กล่าวว่า ความหมายการเรียนรู้ อย่างเป็นสุข คือ การเรียนด้วยความสุข รู้สึกสนุกสนานกับบทเรียน รักและเห็นคุณค่าของการ เรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) กล่าวว่า ความหมาย ของการเรียนรู้อย่างมีความสุขการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้และ หลังจากการเรียนรู้ไปแล้ว ทุกคนมีความห่วงหาอาทรและกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน เชื่อมมั่นในศักยภาพของกันและกัน เปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถและพัฒนาตนเองให้การ เสริมแรงและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลทำให้บุคคลเกิดความสุขเห็นคุณค่าของตนเอง มีความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหา กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองบุคคลอื่นและสิ่งต่างๆ รอบตัว

จรวยรัตน์ ขวัญรัมย์ (2545) กล่าวว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุขเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับความรู้ โดยที่ตัวนักเรียนเองมีความสุขในการรับรู้นั้น ซึ่งวิธีการ เรียนรู้อย่างมีความสุขเป็นหน้าที่สำคัญของครูที่จะต้องพิจารณาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เด็ก เข้าใจช่วยค้นหาและสรุปหลักการนำไปใช้ วิธีการดังกล่าว คือ หัวใจของการเรียน

มารุต พัฒผล (2546) กล่าวว่า ความหมายของความสุขในการเรียน ว่าความสุขในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียน อันเกิดจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ต่างๆ และแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อยากรมาโรงเรียน อยากเรียน สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนอยากร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในการเรียน

2. ด้านบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูและเพื่อนนักเรียนได้แก่ อยากรทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และครู สนุกสนานที่จะได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู รู้สึกดีที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อนและครู

3. ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ ความสบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

จรัส นองมาก (2547) กล่าวว่า การเรียนอย่างมีความสุข ก็คือ การเรียนที่มีความพอใจ ผู้เรียนเรียนวิชาได้อย่างมีความสุขก็แสดงว่าผู้เรียนมีความพอใจในวิชานั้น คนที่มีความพอใจในวิชาไหนจะต้องมีความรู้สึกรัก หรือชอบวิชานั้น หนังสือตำราเรียนไม่สามารถทำให้ผู้เรียนรักหรือเกลียดได้แต่ผู้มีบทบาทสำคัญ คือ ครูผู้สอน ถ้าครูผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนชอบเรียนวิชานั้น ซึ่งการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชานั้นๆ อย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่เฉพาะแต่จะทำให้ผู้เรียนชอบหรือสนุกสนานเพียงอย่างเดียว

แพรพรรณ พิเศษ (2548) กล่าวว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจ และความกระตือรือร้นขณะที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เนื่องจากการเรียนการสอนที่มีบรรยากาศสนุกสนาน เพลิดเพลิน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกและมีกำลังใจแสวงหาความรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน ต่อเพื่อน ต่อครู และต่อโรงเรียน เกิดการเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สำราญ สิริภคมงคล (2554) กล่าวว่า ความสุขในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อการเรียน และมีการตอบสนองการเรียนในทางบวกอันเป็นผลมาจากคุณลักษณะภายในตนเอง และการได้รับประสบการณ์ต่างๆในการเรียน

ลัดดา หวังภษิต (2557) กล่าวว่า ความหมายของความสุขในการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้อย่างสมดุลเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนให้บรรลุความมุ่งหมายคือดั่งาม โดยอาศัยศิลปศึกษาในการดำรงชีวิต พัฒนาจิตใจให้งอกงามในคุณธรรม มีความเข้มแข็ง มั่นคง และมีความสุขโดยอาศัยจิตตศึกษา พัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้ ความสุขกับการศึกษาแยกกันไม่ได้ ถ้าไม่สามารถทำให้คนมีความสุข การศึกษาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ความสุขที่เกิดจากการศึกษา คือการมีปัญญาเข้าใจสภาพความเป็นจริงของสิ่งต่างๆ การศึกษาจะต้องสร้างความใฝ่ รู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้มีคุณค่าในชีวิตตนเองและสังคม การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสุข คือการพัฒนาให้นักเรียนอย่างสมดุลในกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความสุขในกิจกรรม ได้รับการตอบสนองจากการใฝ่ รู้ การกระทำ การสร้างสรรค์ของตนเองได้ใช้ความสามารถในการคิด ได้เรียนได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจพัฒนาทางจิตใจ (Spirituality) ซึ่งผู้สอนควรคำนึงถึงคำถาม 4 ประการซึ่งประกอบด้วย ผู้สอนจะสอนอะไร (What) สอนอย่างไร (How) เพราะเหตุใดจึงสอนเช่นนั้น (Why) โดยสิ่งที่สำคัญที่สุดคือนักเรียนที่จะสอนคือใคร (Who)

วิลาวัลย์ ด้านสิริสุข (2557) กล่าวว่า ความสุขในการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนมีความพึงพอใจในตนเอง สนุกกับการเรียน รักเรียนไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่ายต่อการเรียน นักเรียนมีอิสระได้เลือกทำในสิ่งที่ตนเองสนใจจนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ได้รับการตอบสนองต่อการใฝ่ เรียนรู้และได้ใช้ความสามารถในการคิดของตนเอง

ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกมาใน 2 ด้าน ดังนี้

1. ความสุขที่เกิดขึ้นในตนเอง หมายถึงการที่นักเรียนรับรู้ถึงคุณค่าที่มีในตนเอง มีความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง นิยมชมชอบทั้งในความคิดและการกระทำของตนเอง รวมทั้งการที่นักเรียนมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขันรู้จักผ่อนคลายและพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่
2. ความสุขที่เกิดขึ้นในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดที่เป็นไปตามความคาดหวังในการเรียนที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่ดี ความประทับใจ ความพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจ และความกระตือรือร้นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน

นงนุช เอกตระกูล (2560) กล่าวว่า ความหมายของความสุขของการเรียน คือ การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกพึงพอใจ เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมจนทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล มีความสนใจ ใฝ่รู้ มีอิสระในการเลือกทำในสิ่งที่ตนเองใฝ่รู้ สร้างสรรค์ผลงานด้วยความรู้ที่ตนเองมี ก่อให้เกิดความพึงพอใจและเห็นคุณค่าในตนเอง

ภาวดี ภักดีโยธิน (2560) กล่าวว่า ความหมายเกี่ยวกับความสุขในการเรียน คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior) เนื่องจากได้รับประสบการณ์ (Experience) มีกิจกรรมเพื่อฝึกฝนให้เกิดการเรียนรู้ มีความรัก ความสนุก ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการและไม่น่าเบื่อ โดยนักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ความสุขในการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกสนุกสนานกับการเรียน มีความสนใจ มีความกระตือรือร้น รักและเห็นคุณค่าความสำคัญของการเรียน ไม่เกิดความเครียด ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ เกิดการพัฒนาตนให้บรรลุความมุ่งหมายจนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ และทัศนคติที่ดีงาม

2.2 องค์ประกอบของความสุขในการเรียน

Prescott (1963) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อนักเรียนทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนและทำให้นักเรียนเกิดความสุข คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูกๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว
2. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน
3. องค์ประกอบด้านความสนใจในการเรียน เมื่อนักเรียนมีความสนใจจะมีความตั้งใจเอาใจใส่ขยันศึกษาค้นคว้าและชอบทำกิจกรรมในวิชาเรียน ซึ่งส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดความสำเร็จในด้านการเรียน และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

Layard (2005) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็น 7 ข้อ ซึ่งลอร์ด เรียกว่า Big Seven ประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

2. สถานการณ์การเงินภายในครอบครัว

3. การเรียน การงาน ซึ่งลாயาร์ด กล่าวว่า มีความสำคัญมากเนื่องจากการเรียนการทำงานถือเป็นชีวิต และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเคารพในตนเอง และเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อสังคม

4. สังคมและเพื่อน

5. สุขภาพ

6. เสรีภาพของแต่ละคน ลายาร์ด กล่าวว่า ความสุขเป็นผลมาจากความสงบสุขทางการเมือง เศรษฐกิจที่มั่นคง ระบบสังคมและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม ทำให้บุคคลในสังคมมีสิทธิเสรีภาพ และได้ทำตามความสนใจตนเอง

7. การเห็นคุณค่าในตนเองของแต่ละบุคคล ลายาร์ดให้ความสำคัญต่อข้อนี้มากเนื่องจากคนจะมีความสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสภาพภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ปรัชญาในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล และสติปัญญาในการมองสิ่งต่างๆ ถึงแม้ว่าตั้งแต่ข้อ 1-6 จะไม่มีความสมบูรณ์แต่มุมมองของบุคคลซึ่งอยู่ในข้อ 7 มีความพอใจก็จะทำให้ตนเองมีความสุขได้

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยใหญ่ๆ 3 ด้านคือ

1. ตัวเด็กเอง ประกอบด้วยความพร้อมด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ความพร้อมทางร่างกาย การเรียนรู้ของเด็กจะเป็นไปด้วยดีเมื่อเด็กมีร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์ เด็กที่มีร่างกายแข็งแรงจะมีอารมณ์สดชื่น กระปรี้กระเปร่า มีความจำดี สามารถเรียนรู้ได้เร็ว และคิดหรือวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งกว่าเด็กที่เจ็บป่วยบ่อยๆ

1.2 ความพร้อมทางสมอง เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่สมอง ดังนั้น หากสมองบกพร่องในการทำงาน ก็จะทำให้กระบวนการเรียนรู้เสียไปด้วย

1.3 ความพร้อมทางอารมณ์ สภาพจิตใจและอารมณ์มีผลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ เด็กที่มีอารมณ์ดี มีความสุข ไม่มีเรื่องกังวลใจก็จะเรียนรู้ได้ดี ความพร้อมทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การมีความนับถือตนเองสูงและมีแรงจูงใจในตนเอง

2. ครอบครัว ครอบครัวมีบทบาทสำคัญมากในอันที่จะเอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี โดยผ่านปัจจัยต่างๆ ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อ-แม่-ลูก จะทำให้เด็กมีจิตใจสบาย มีสมาธิและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีจะทำให้เด็กเกิดปัญหาทางจิตใจ มีอารมณ์เศร้า วิตกกังวล และอาจมีปัญหาพฤติกรรมต่างๆ เช่น หนีโรงเรียน ติดสิ่งเสพติด เป็นต้น

2.2 การถ่ายทอดคุณค่าทางการศึกษา ในครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา เด็กจะเห็นความสำคัญของการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าครอบครัวที่ไม่ให้ความสำคัญของการศึกษา

2.3 การเป็นตัวอย่างในการแสวงหาความรู้ พ่อแม่ที่รักการเรียนรู้ ชอบอ่านหนังสือ ชอบแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และชอบการคิดวิเคราะห์ หากปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ในชีวิตประจำวัน เด็กก็จะเห็นแบบอย่างและซึมซับกับลักษณะดังกล่าวเข้าไปในตัว

2.4 การฝึกวินัย การฝึกวินัยที่สม่ำเสมอและต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน จะทำให้เด็กมีวินัยในการเรียนด้วย เด็กจะรู้จักการจัดเวลาในการเล่นและการทำการบ้าน

2.5 การสร้างแรงจูงใจ แรงจูงใจที่ทำให้เด็กอยากเรียนรู้มีจุดเริ่มต้นมาจากความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ลูก พ่อแม่ที่กระตุ้นเด็กให้มีแรงจูงใจและมีเป้าหมาย จะทำให้ลูกมีความกระตือรือร้นในการเรียน

2.6 การสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ พ่อแม่ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ อย่างหลากหลาย เช่น ซื้อหนังสือดีๆ ให้อ่าน พาลูกไปพิพิธภัณฑ์ ไปดูนิทรรศการดีๆ จะช่วยให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง มีข้อมูลสะสมไว้มาก ซึ่งจะเป็นสิ่งที่เสริมให้การเรียนรู้ขั้นต่อไปดีขึ้น

2.7 การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านเป็นสิ่งสำคัญ เด็กที่อยู่ในบ้านที่มีความสุข ไม่มีเสียงทะเลาะเบาะแว้งกันของพ่อแม่ หรือไม่มีเสียงวิทยุโทรทัศน์รบกวนอยู่ตลอดเวลา มีที่ทำการบ้านและท่องหนังสือเป็นสัดส่วน ก็จะเรียนรู้ได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ไม่มีสภาพแวดล้อมดังกล่าว

3. โรงเรียน โรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก มีผลกระตุ้นหรือยับยั้งการเรียนรู้ของเด็กได้ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

3.1 นโยบายของโรงเรียน โรงเรียนที่มีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก จะทำให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพราะโรงเรียนจะมีความคาดหวังสูงมีกลยุทธ์ที่จะกระตุ้นเด็กให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ทักษะความสามารถของครู วิธีการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ครูจะต้องมีทักษะในการสอนที่ดี สามารถสอนสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย เปลี่ยนเนื้อหาที่น่าเบื่อให้เป็นเนื้อหาที่สนุกและน่าสนใจ รู้จักหาเทคนิคที่จะช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาให้เรียนดีขึ้น

3.3 ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างครูกับนักเรียนจะทำให้ให้นักเรียนกล้าถามและกล้าแสดงความคิดเห็น เมื่อครูมองนักเรียนในแง่ดี มีความคาดหวังว่านักเรียน “ทำได้” นักเรียนก็จะพยายามทำตามความคาดหวังนั้น

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนๆ ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ จะทำให้เด็กอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข ไม่มีเรื่องวิตกกังวล สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้รับการกระตุ้นในการเรียนรู้จากกัน

มารุต พัฒนาผล (2546) ได้ทำการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ประกอบด้วย ปัจจัยของผู้เรียนเอง และปัจจัยของผู้สอน โดยปัจจัยของผู้เรียน ประกอบด้วย 1. ความภาคภูมิใจในตนเอง 2. ความสามารถในการปรับตัว 3. เจตคติต่อผู้สอน และปัจจัยของผู้สอน ประกอบด้วย 1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 2. คุณลักษณะของผู้สอน

สุขุมาล อุดม (2548) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้องค์ประกอบหลักๆ อยู่ 4 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านตัวผู้เรียนนี้มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้อย่างมากไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน แรงจูงใจในการเรียน การมีความต้องการที่จะเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียน รวมไปถึงความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้เรียนด้วย เพราะหากร่างกายของผู้เรียน ไม่มีความพร้อม เช่น มีอาการทิว ง่วง หรือสมาธิไปอยู่กับสิ่งอื่น นอกเหนือจากบทเรียน กระบวนการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ความสัมพันธ์ของตัวนักเรียนกับเพื่อนในชั้น หรือเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การช่วยเหลือและการทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อนกับเพื่อนจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณเองมีผู้ที่คอยช่วยเหลือไม่ใช่เรียนแบบโดดเดี่ยว เพราะนักเรียนบางคนเมื่อครูสอนไม่เข้าใจก็จะไม่กล้าซักถามซึ่งหากภายในห้องเรียนมีบรรยากาศการเรียนแบบร่วมมือกัน นักเรียนก็จะสามารถซักถามเพื่อนที่เรียนเข้าใจได้ ทำให้ไม่ต้องกังวลว่าจะเรียนไม่รู้เรื่อง หรือเรียนไม่ทันเพื่อน

3. องค์ประกอบด้านผู้สอน หมายถึง ความพร้อมของผู้สอน เพราะจะสามารถดำเนินการเรียนการสอน จัดกิจกรรมในการเรียนการสอน ได้อย่างมั่นใจ การสอนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังมีบุคลิกลักษณะของผู้สอน พฤติกรรมและเจตคติของผู้สอนที่แสดงออกต่อผู้เรียน หากผู้สอนมีความเมตตา จริงใจและเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน ไม่เลือกปฏิบัติกับนักเรียนคนใดคนหนึ่งให้แตกต่างไปจากนักเรียนคนอื่นๆ นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจผู้สอนทำให้เกิดความสบายใจและพร้อมที่จะเรียนรู้

4. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารที่มีความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน งบประมาณโรงเรียน ระบบการบริหาร ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของอาคารสถานที่ บรรยากาศในห้องเรียนมีความปลอดภัยโปร่งแสงเข้าถึง ไม่อยู่ในห้องเรียนที่มืด สภาพทั่วไปของบริเวณโรงเรียน มีความสะอาด สะดวกสบายมีที่พักผ่อนหย่อนใจในช่วงพักกลางวัน อุปกรณ์การเรียนสำหรับวิชาต่างๆ มีความพร้อม สามารถให้เด็กได้สัมผัสของจริงได้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความสุขในการเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่ายกับการเรียน

ปริญญา เรื่องทิพย์ (2550) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี พบว่า องค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านครอบครัว ครอบครัวถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของชีวิต ครอบครัวที่ดีส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความเบิกบาน แจ่มใส และมีความสุขในการดำรงชีวิต รวมถึงความสุขในการเรียน ซึ่งมีหน้าที่หลักของครอบครัว คือ ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และคอยสนับสนุนงบประมาณและคอยดูแลความเป็นอยู่

2. องค์ประกอบด้านเพื่อน วัยรุ่น 13-18 ปี มีความเชื่อมั่นในตัวเองน้อย คอยเป็นกังวลใจกับทุกเรื่อง สิ่งหนึ่งที่สามารถสร้างมั่นใจให้กับวัยนี้ คือ เพื่อน ดังนั้น เพื่อนมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในช่วงชีวิตนี้สูงมาก เพื่อนที่ดีก็จะนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จ

3. องค์ประกอบด้านชุมชน ชุมชนเป็นสถาบันอีกแหล่งหนึ่งที่ใหญ่กว่าครอบครัว ชุมชนที่ดีที่น่าอยู่จะส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคน นอกจากนี้ชุมชนยังเป็นแหล่งปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณี ที่ดีงามให้กับคนในชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความสุขในการดำเนินชีวิต

4. องค์ประกอบด้านตัวนักเรียน ตัวผู้เรียนถือเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความสุขสิ่งสำคัญขององค์ประกอบด้านตัวนักเรียน คือ สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และสภาพแวดล้อมรอบข้าง

5. องค์ประกอบด้านลักษณะของครู ในสถานศึกษาครูถือเป็นพ่อแม่คนที่สองของผู้เรียนหากผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างมีความสุข ครูถือเป็นกุญแจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน นักเรียนหลายคนชอบเรียนในวิชาที่ครูใจดี สอนสนุก สอนตลก มีความเป็นกันเองกับผู้เรียน ดังนั้น ครูจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการสร้างความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการโรงเรียน องค์ประกอบด้านนี้รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีการปรับภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายของผู้บริหาร ส่วนหนึ่งมาจากสภาพบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายต่างๆ ที่นักเรียนได้รับจากสถานศึกษาด้วย

7. องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ วิธีการที่หลากหลายจะช่วยให้ในการดึงความสนใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรับรู้และจดจำได้มาก ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงควรใช้วิธีการที่หลากหลาย รวมถึงจนถึงการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ให้ดำเนินการอย่างหลากหลายเพื่อวัดได้ตรงกับความจริงของผู้เรียน

8. องค์ประกอบด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น องค์ประกอบด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้กับผู้เรียน นักเรียนหลายคนเรียนดี แต่มักจะอยู่ในกลุ่มนักเรียนที่เรียนดีด้วยกัน แต่พอเจอกับปัญหาบางเรื่องจะแก้ปัญหาไม่ได้ การมีเพื่อนที่หลากหลายทำให้มุมมองในการใช้ชีวิต ของนักเรียนดีขึ้น

9. องค์ประกอบด้านการช่วยเหลือผู้อื่น องค์ประกอบด้านนี้มีความสำคัญเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ต้องการให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มีการจัดชั่วโมงบำเพ็ญประโยชน์ ดังนั้น ส่วนหนึ่งของผู้เรียนได้เรียนรู้ คือ รู้จักแบ่งปัน หรือให้

ศัทธิยา รัตนวิมล (2558) กล่าวว่า ความหมายของความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล หมายถึง การรับรู้ของผู้เรียนถึงอารมณ์ทางด้านบวก ความยินดี ความอึดอึ้งใจ แสดงออกให้เห็นทั้งทางร่างกาย และคำพูด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความพึงพอใจของตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีอารมณ์ดี สดชื่น แจ่มใสอยู่เสมอ การยอมรับในรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพของตน การยอมรับในความสามารถของตนเอง ความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในตนเอง การตระหนักในคุณค่าของตนเอง และความสนุกสนานในการดำรงชีวิต

2. องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่รู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ความเอาใจใส่ในการเรียน ความเพียรพยายามในการเรียน ความไม่ท้อถอยในการเรียน การมาห้องเรียนก่อนเวลา การให้ความสำคัญต่อสิ่งที่อาจารย์สอน ความสนุกในกิจกรรมการเรียนการสอน และความสุขในการซักถาม และแสดงความคิดเห็นในระหว่างเรียน

3. องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความเพียรพยายาม และมุ่งมั่นในการเรียน มีความพึงพอใจในผลการเรียน ความพึงพอใจในการเรียนแบบกลุ่ม ความสนุกและเพลิดเพลินต่อกิจกรรมการเรียนการสอน และการยินดีปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดของรายวิชาที่เรียน

4. องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ ได้แก่ การที่ผู้เรียน ดูแลและสัมผัสผู้ช่วยด้วยความเต็มใจ ความปลอบปลื้มที่ได้ดูแลผู้ช่วยจนมีอาการดีขึ้น ความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ความชื่นชอบและสนุกสนานกับการเรียน ตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ความสบายใจในการปรับตัวเข้ากับนักศึกษาอื่น ความพึงพอใจในความสามารถทางการพยาบาลของตนเอง ความเชื่อมั่นในวิชาชีพ และความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติหน้าที่พยาบาล

5. องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรู้สึกถูกบังคับให้เรียน ความรู้สึกหงาและว้าเหว่ ความรู้สึกไร้ค่าและหงุดหงิดเวลาฝึกปฏิบัติการพยาบาล ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติการพยาบาล และความเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติการพยาบาล

สำราญ สิริภคมงคล (2554) กล่าวว่า องค์ประกอบของความสุขในการเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านคุณภาพในการสอนของครู
2. ด้านความฉลาดทางอารมณ์ของครู
3. ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียน
4. ด้านการเรียนการสอนที่มีความสุข

ชัยวัฒน์ พันธุ์เสือ (2554) ได้สรุปลักษณะของความสุขทางการเรียนเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านผู้เรียน หมายถึง ลักษณะของตัวผู้เรียนที่มีด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้อย่างมาก ทั้งเรื่องคุณลักษณะแรงจูงใจในการเรียน ความต้องการและเจตคติที่มีต่อการเรียนอย่างมาก รวมไปถึงความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้เรียนด้วย เพราะหากร่างกายของผู้เรียน ไม่มีความพร้อมหรือสมาธิไปอยู่กับสิ่งอื่นนอกเหนือจากบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. ด้านผู้สอน หมายถึง ลักษณะของครูผู้สอนในทุกๆด้านที่แสดงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ออกมาให้นักเรียนเห็น เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะสามารถดำเนินไปหรือประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้นั้น ความพร้อมของผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด นอกจากนี้ ยังมีบุคลิกภาพ พฤติกรรมและเจตคติของผู้สอน ที่แสดงออกต่อผู้เรียนก็มีส่วนหากผู้สอนมีความเมตตา จริงใจ และเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน ไม่เลือกปฏิบัติก็จะเกิดความรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจผู้สอน ทำให้เกิดความสบายใจและพร้อมที่จะเรียนรู้

3. ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเข้าใจหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนของผู้บริหาร รวมไปถึงงบประมาณ ระบบการบริหาร ความพร้อม ของวัสดุอุปกรณ์และความพร้อมของอาคารสถานที่ บรรยากาศในห้องเรียนมีความปลอดภัยโปร่งแสงเข้าถึงบริเวณโรงเรียน สะอาด สะดวกสบาย มีที่พักผ่อนในช่วงพักกลางวัน อุปกรณ์การเรียนสำหรับวิชาต่างๆ มีความพร้อมสามารถให้เด็กได้สัมผัสของจริงได้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความสามารถ สนุกในการที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

4. ด้านสัมพันธ์สภาพกับผู้อื่น หมายถึง ความสัมพันธ์ของตัวนักเรียนกับบุคคลรอบตัว เช่น พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนๆ ไม่ว่าจะเพื่อนในชั้นเรียน หรือเพื่อนในวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การช่วยเหลือและการทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้สึกว่าตนเองมีผู้ที่คอยช่วยเหลือ ไม่ใช่เรียนแบบโดดเดี่ยว เมื่อมีเรื่องไม่เข้าใจจากการสอนของครูก็สามารถปรึกษาเพื่อนได้

ธารณ์ ทองอก (2555) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งอาจมาจากปัจจัยตัวนักเรียนเอง เพื่อน ครู โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน โดยไม่ขัดระเบียบวินัยของโรงเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านตัวนักเรียน สิ่งต่างๆ ที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของผู้เรียนที่แสดงออกมาให้เห็นว่ามีความสุขจากการได้กระทำ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ ทางร่างกายและทางจิตใจ

2. องค์ประกอบด้านเพื่อน สิ่งต่างๆที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความสุขที่เกิดจากการได้คบเพื่อน หรือสิ่งที่เพื่อนแสดงออกมาทำให้ตัวนักเรียนเกิดความสุข ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ลักษณะนิสัยของเพื่อนที่มีหลากหลาย การพึ่งพาอาศัย และการร่วมกิจกรรม

3. องค์ประกอบด้านโรงเรียน สิ่งต่างๆ ที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความสุขที่เกิดจากผู้ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เกิดจากการจัดการของโรงเรียน หมายถึงตัวครูผู้สอน ตัวผู้บริหาร บุคลากรทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งอาคารสถานที่ภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมของครู การจัดการเรียนการสอน บุคลิกภาพลักษณะของครู สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก การใช้แหล่งเรียนรู้ และการจัดหลักสูตร

4. องค์ประกอบด้านครอบครัว สิ่งต่างๆที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความสุขที่เกิดจากครอบครัวของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ การอบรมสั่งสอน การให้ความรัก การได้รับการสนับสนุน และความเข้มแข็งของครอบครัว

5. องค์ประกอบด้านชุมชน สิ่งต่างๆ ที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความสุขที่เกิดจากชุมชนและสังคมที่อยู่ของนักเรียน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ บริบทของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน และ ลักษณะของคนในชุมชนเป็นมีความรู้และการศึกษาดี

ศิริพร ทองย้อย (2557) ได้ทำการศึกษาความสุขและแนวทางเสริมสร้างความสุขในการเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านตัวผู้เรียน หมายถึง การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรงไม่เกิดความเบื่อหน่าย มีความกระตือรือร้น สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ มีระเบียบวินัยในตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆ

2. ด้านเพื่อน หมายถึง เพื่อนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ ชักชวนไปในทางที่ถูกที่ควร ร่วมกันทำงานและศึกษาเล่าเรียน เป็นบุคคลที่ไว้วางใจได้

3. ด้านโรงเรียน หมายถึง เป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ส่งเสริมและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน มีบุคลากร ครูที่มีความสามารถมีจิตใจที่เมตตาต่อนักเรียนวางตัวเหมาะสม

4. ด้านครอบครัว หมายถึง ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนให้กำลังใจนักเรียนในการเรียนรู้ รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความรักและคำปรึกษา รับฟังความคิดเห็น และมีเหตุผลต่อนักเรียน

ลัดดา หวังภษิต (2557) ได้ศึกษาความสุขในการเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งบ่งบอกว่าผู้เรียนมีความสุขในขณะที่เรียนประเมินโดยแบบประเมินความสุขในการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีคะแนนความสุขในแต่ละช่วงสูงขึ้น แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนของผู้เรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีลักษณะอันประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้คือ

1. องค์ประกอบด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เห็นคุณค่าตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรมอันดี
2. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ ผู้เรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ทั้งในครอบครัวและบุคลากรในโรงเรียนอาทิ เพื่อน ครู และผู้เกี่ยวข้อง
3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แสวงหาบทเรียนในชั้นและนอกชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้
4. องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่พัฒนาตนเองอย่างสมดุล สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสภาพการณ์ความเป็นจริงในสังคม เป้าหมายในการเรียนรู้ของตน

สำออง สุดสอาด (2559) ได้ศึกษาแบบวัดความสุขของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่แสดงความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจ และความกระตือรือร้นขณะที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ต่อเพื่อน ต่อครู และต่อโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านกายภาพ ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน การจัดสถานที่ภายในโรงเรียน มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การบริการ วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน
2. ด้านสังคมและอารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อสัมพันธภาพกับผู้บริหาร ครู และเพื่อนนักเรียน ความรู้สึกปลอดภัย มีทัศนคติที่ดีเห็นคุณค่าในตนเอง

3. ด้านการเรียนการสอน ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความสนุกสนาน สนใจบรรยากาศในการเรียนที่ผ่อนคลาย การได้แสดงออก มีสื่อประกอบการเรียนการสอนที่เข้าใจ และประเมินผลการเรียนรู้โดยการประเมินภาพรวมที่พัฒนาการของนักเรียนตามสภาพของการรับรู้ของนักเรียน

4. ด้านการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อการส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียน กระตุ้นพรสวรรค์ของแต่ละบุคคลตามความสนใจและความถนัด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก นำเสนอผลงาน และส่งเสริมการร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน

2.3 องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กดำเนินไปอย่างมีความสุข

กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ (2540) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กๆ ดำเนินไปอย่างมีความสุข ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ 6 ประการ คือ

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครู

เด็กได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจ และสมอง เด็กควรจะมีสิทธิ์ที่จะเป็นตัวของเขาเองที่ไม่เหมือนใคร มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิด มีความสนใจในสิ่งต่างๆ มีความรู้จัก รัก โกรธ เสียใจ หรือดีใจ มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่น จุดด้อย ที่แตกต่างไปจากคนอื่น มีสิทธิ์ได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อย่างมนุษย์คนหนึ่ง ที่สำคัญที่สุดคือ เด็กควรจะได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจ ซึ่งเท่ากับว่าเด็กจะมีโอกาสเลือกอนาคตให้กับตนเอง ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ครู หรือ ญาติ ควรจะเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้ออกคำสั่งและให้คำแนะนำไม่ใช่งบงการ การตัดสินใจเลือกการเรียนเพื่อดำเนินชีวิตควรจะเป็นสิทธิ์ โดยชอบธรรมของเด็ก เมื่อเด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจ และสมองเพียงแต่อ่อนเยาว์กว่าผู้ใหญ่ทั้งหลายเด็กย่อมต้องการที่จะมีความสุขในชีวิต ความต้องการของเขาอาจเป็นเพียงเรื่องพินิจ ไม่ซับซ้อนเด็กต้องการชีวิตที่ร่าเริง สนุกสนาน แจ่มใส ต้องการมีจิตใจที่เบิกบาน สดชื่น มีร่างกายแข็งแรงมีพลังทั้งทางกาย และใจที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่ความมีศักยภาพทางการคิด และสติปัญญา มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความหวังในชีวิต

2. ครูมีเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง

ครูต้องมีความเข้าใจในทฤษฎีแห่งพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กทุกคน เข้าถึงความรู้สึกละเอียดอ่อน ความคิดอันไร้ขอบเขต และความฝันอันกว้างไกลของเด็กแต่ละคน และเปิดโอกาสให้เด็กได้สานฝัน และดำเนินไปตามความใฝ่ฝันนั้นจนบรรลุเป้าหมายของชีวิต ครูควรจะทำให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความยุติธรรม สม่ำเสมอมีความยุติธรรมและวางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส มีสำนึกในการเป็นผู้ให้มีการเตรียมตัวเพื่อการสอนให้มีคุณภาพอยู่เสมอ มีความเสียสละ และอดทน มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเด็กให้รู้จักตนเอง รู้จักแก้ปัญหา และเรียนรู้วิธีที่จะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จรุ่งเรืองอย่างมีสติ และเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ในโรงเรียน ครู คือ ผู้ที่จำเรียนมาเพื่อจะให้ความรู้แก่เด็กด้วยวิธีการอันชาญฉลาด และน่าสนใจ ให้ความเป็นมิตร และให้หลักในการดูแลตนเอง เด็กจะมีความสุขเมื่อได้เรียนกับครูที่เข้าใจและร่วมคิดไปด้วยกัน สามารถจูงใจเขาให้ตื่นเต็นไปกับบทเรียนแต่ละบท ให้สนุกกับกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ให้เด็กมีกำลังใจที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาแลกเปลี่ยนกัน และให้มีความรักต่อสิ่งที่เรียน ต่อเพื่อน ต่อครู และต่อธรรมชาติที่แวดล้อม ให้มีศรัทธาต่อการดำรงชีวิต และให้รู้จักสร้างความหวังเพื่ออนาคตของตนเอง ครูจึงต้องมีศาสตร์ คือความรู้พื้นฐานในเรื่องต่างๆ มากพอที่จะถ่ายทอดให้เด็กได้ตามวัยของเขา และยังต้องมีศิลป์ คือ มีวิธีการถ่ายทอดซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาวะและวุฒิภาวะของผู้เรียนในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย นอกจากนั้นยังมีใจที่รักในความเป็นครู รักในสิ่งที่สอน และรักผู้เรียน มีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตน ครูที่มีคุณภาพจึงต้องมีคุณสมบัติทั้ง 3 ประการนี้อยู่ในตัว จึงจะสร้างศรัทธา และทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนได้ คุณสมบัติเหล่านี้หากมีอยู่ในครูท่านใด ย่อมจะเป็นที่รักของนักเรียนและประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดในการสอน

3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา

รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน รักรู้ความหมายของชีวิต อยู่ยอมรับทั้งจุดดีและจุดด้อยของตนเอง และคิดหาวิธีปรับปรุงแก้ไข เข้าใจธรรมชาติของความเปลี่ยนแปลงและรู้วิธีปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต รู้จักเกรงใจและให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผล และใจกว้าง พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตในบทบาทของผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ ความภูมิใจของเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อได้แสดงความสามารถบางสิ่งบางอย่างให้ผู้อื่นได้รับรู้ การที่เด็กได้ทำสิ่งที่ชอบและถนัด เมื่อประสบความสำเร็จย่อมนำความภาคภูมิใจมาให้ตัวเอง และเกิดกำลังใจที่จะพัฒนาฝีมือให้ก้าวหน้าขึ้นไปอีกและเมื่อรักงานนั้นแล้ว ก็ย่อมจะรักผู้ร่วมงาน แล้วแผ่ขยายไปถึงผู้อื่น

กลุ่มอื่นและอยากให้เขาประสบความสำเร็จบ้าง ดังนั้น ภาระอีกประการหนึ่งของครู ก็คือ การช่วยให้เด็กค้นพบความสามารถของตนเองและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถนั้นๆ ออกมา

การที่ครูช่วยให้เด็กค้นพบความสามารถของตนเอง นอกจากจะสร้างความภาคภูมิใจให้เด็กแล้วยังช่วยให้เด็กได้รู้จักตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของตนเอง และรักตัวเองมากขึ้น เกิดภาพพจน์ที่ดีแก่ตัวเอง ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ยังไม่ประสบความสำเร็จและอยากจะช่วยเพื่อให้เขาประสบความสำเร็จบ้าง

4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

การให้เด็กแต่ละคนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ก็เพื่อให้เด็กได้ค้นพบความสามารถของตนเองซึ่งซ่อนเร้นรอการพัฒนาอยู่ ทำให้เด็กมีกำลังใจที่จะต่อเติมความฝันของตนเองให้สมบูรณ์ ได้รับรู้ว่าวิทยาการแขนงต่างๆ จะเป็นประโยชน์ได้ทั้งนั้น ถ้าเขาใส่ใจมุ่งมั่นให้เขาได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และกว้างไกล (Learn to know) เรียนให้เข้าใจและทำให้ได้รู้เคล็ดลับของการทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ (Learn to Do) และเรียนจนรู้จักและเข้าใจวิถีคิดและปฏิบัติของคนในอาชีพนั้นๆ เสมือนเป็นคนที่อยู่ในอาชีพนั้นๆ (Learn to Be) ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาประยุกต์เข้ากับตัวเองได้อย่างกลมกลืน และสร้างสรรค์เพื่อความสุขของตนเองและคนรอบข้าง เมื่อเด็กมาโรงเรียนนั้น ศักยภาพของเด็กจะเกิดการพัฒนาขึ้น เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และความสามารถที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด เมื่อเด็กเติบโตขึ้น ศักยภาพ หรือความพิเศษเหล่านั้นก็จะเริ่มขยายตัว และแสดงออกมา หากเขาได้รับโอกาสจังหวะ และแรงกระตุ้นที่เหมาะสม ในที่สุดความสามารถ ความถนัดและความสนใจพิเศษของเด็กก็จะปรากฏขึ้นเป็นลำดับ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้เด็กได้เลือกทำตามที่เขาชอบและสนใจ จะช่วยให้เขาได้พัฒนาตัวเองในด้านต่างๆ ได้มากขึ้น

5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเร้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ

การที่เด็กได้เรียนบทเรียนที่สนุก แปลกใหม่ และเร้าความสนใจนั้น จะทำให้เด็กรู้จักคิดและพัฒนาความคิดจากความรู้ที่ได้รับ ขยายวงไปสู่ความรู้ใหม่เกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากรทดลอง เพื่อให้เห็นผลที่สมจริง อยากรศึกษาให้ลึกซึ้งเพิ่มเติม เกิดความตื่นเต้น และภาคภูมิใจในข้อค้นพบใหม่ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ และสามารถถ่ายทอดแนวความคิดเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบด้วย ความ

ภูมิใจ รักการเรียน มีระบบในการเรียน และเห็นประโยชน์ของการเรียน ซึ่งไม่ได้ขีดวงจำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่อาจสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเป็นไปในชีวิตและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น

ในส่วนของครู ครูจะต้องมีความตื่นตัวที่จะเปิดใจกว้างเพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การจัดบทเรียนเพื่อเด็กจึงต้องคำนึงเด็กเป็นส่วนใหญ่ โดยการเลือกบทเรียนเข้ามาในโครงการเรียนจะต้องคำนึงถึงเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ครูต้องทำโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่ไม่น่ากลัว ไม่เกิดความเครียด เพื่อให้เด็กทุกคนอยากมาโรงเรียน ครูที่มีคุณภาพ คือ ครูที่สามารถถึงความสุขเข้ามาไว้ในห้องเรียน หรือดึงบทเรียนไปสัมพันธ์กับสิ่งรอบห้องได้ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วบทเรียนใดที่จูงใจให้เด็กให้ความสนใจ รักเรียน อยากรู้เพิ่มเติมนั้น บทเรียนนั้น คือ บทเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเห็นประโยชน์และคุณค่าของสิ่งที่เรียนได้

บทเรียนที่มีคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนเนื้อหา และกิจกรรม
 - 1.1 มีความแปลกใหม่ น่าตื่นเต้น
 - 1.2 ใฝ่ใจให้คอยติดตาม ไม่อยากขาดเรียน
 - 1.3 มีการเชื่อมโยงความรู้จากเก่าไปใหม่
 - 1.4 มีกิจกรรมสนุกๆ ไม่น่าเบื่อ
 - 1.5 ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น
2. ส่วนพัฒนาตน
 - 2.1 ขยายวงความรู้ออกไปสู่โลกกว้าง
 - 2.2 จูงใจใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง
 - 2.3 เรียนรู้การทำงานที่สร้างสรรค์
 - 2.4 ใจกว้าง และรู้จักการยอมรับ
3. ส่วนสร้างเสริมทัศนคติ
 - 3.1 ได้ค้นพบตัวเองและความสามารถของตน
 - 3.2 เข้าใจชีวิตและธรรมชาติตามวัยที่จะรับได้
 - 3.3 เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์

3.4 เข้าใจและเห็นคุณค่าท้องถิ่นของตน

3.5 รักและเห็นประโยชน์ของการเรียน

นอกจากแนวการจัดการเรียนการสอนที่ครูจะต้องปรับเปลี่ยนแล้ว แนวการประเมินพัฒนาการของเด็กก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนที่มีความสุข ดังนั้น ในการประเมินพัฒนาการของเด็กในทุกระดับ การมุ่งความสนใจไปสู่การสอบ และเน้นด้านความสนใจลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คุณค่าวัฒนธรรมประเพณีและศิลปะของความเป็นไทย คุณค่าของความรักและอาหารต่อมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุด คุณค่าและความสามารถของตัวเราในการที่จะเกิดความรู้ ความคิด รู้จักไตร่ตรอง การควรไม่ควร รู้จักปรับบุคลิกภาพให้สง่างามและเหมาะสม รู้จักวางตัวอย่างถูกกาลเทศะ มีสุนทรียภาพ มีความสุขุมรอบคอบ และเปรียบพร้อมด้วยคุณธรรม พึ่งตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้

ด้วยเหตุนี้ การประเมินผลพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจึงต้องประเมินในภาพรวมของความเป็นเด็กผู้นั้น และประเมินต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกเข้าจนถึงที่เขาออกจากโรงเรียนไป และจะต้องเป็นการประเมินที่ไม่ทำให้เด็กเกิดความเครียด เพราะเขาได้มีโอกาสประเมินตัวเอง และประเมินเพื่อนด้วย

6. สิ่งที่เราเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ต้องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในบทเรียนแต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในสภาพความเป็นจริง เกิดประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเด็ก ทั้งยังสามารถพยากรณ์ คาดคะเนหรือตั้งข้อสันนิษฐานต่างๆ อันจะนำไปสู่การค้นคว้าเพื่อพิสูจน์ความเป็นจริง รู้จักสืบเสาะหาคำตอบต่อข้อสงสัยต่างๆ จากแหล่งวิทยากร รู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์หรือ สภาพการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง มีจุดยืนที่ประสงค์ดี รู้วิธีดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และสามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำผู้อื่นได้เมื่อเขาเติบโตขึ้น

ในชีวิตของคนเราย่อมต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ที่ล้อมรอบตัวเรา ซึ่งมีทั้งที่เป็นปัญหาและเป็นความสำเร็จอันน่าชื่นชมยินดี เมื่อเราเกิดมาเจริญเติบโตขึ้นก็ไม่ได้รู้ทุกอย่างหากแต่จะเก็บเกี่ยวจากการเรียนรู้ซึ่งจะได้จากบ้าน โรงเรียน สังคมและธรรมชาติที่แวดล้อมตัวเราอยู่ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เราได้ประสบไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม หากเรารู้จักแยกแยะจับประเด็นก็จะสามารถนำมาเป็นบทเรียนได้ทั้งนั้น หน้าที่สำคัญของครู ก็คือ การพิจารณาบทเรียนต่างๆ ที่มีทั้งในและนอก

หลักสูตร พยายามให้บทเรียนแต่ละเนื้อหามีความหมายและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของครูที่จะให้เด็กเข้าใจ และช่วยกันค้นหา แล้วสรุปหลักการนำไปใช้

2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) มีแนวคิดหลักการ คือ ต้องการให้เด็กได้แสวงหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่างๆ อย่างมีความสุขให้โรงเรียนเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมหัศจรรย์ที่เด็กสามารถพบได้ด้วยตัวของตัวเอง ซึ่งแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขนี้มี กิตติยวดี บุญชื้อ และคณะ ได้ร่วมกันสร้างทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขขึ้นจากแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน 5 ประการ คือ 1) แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลาต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต 3) ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ 4) ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัสและสัมพันธ์ และ 5) สารที่สมมูลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี ซึ่งแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน 5 ประการ ดังกล่าวทำให้เกิดเป็น 6 ทฤษฎีสำคัญ ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความสุขได้ ดังนี้

ทฤษฎีที่ 1 สร้างความรักและศรัทธา (love and respect)

การเรียนรู้บนฐานแห่งความรักและศรัทธาของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนและวิชานับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็น ทั้งนี้เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและสนใจบทเรียน สนใจผู้สอนมีความศรัทธาและความเข้าใจตรงกันในระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความสุขได้ มีแนวคิดหลักในการดำเนินงานดังกล่าวโดย

1. การเรียนรู้บนรากฐานแห่งความรัก กระทำได้โดย

1.1 การสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างครูและวิชาที่สอน ระหว่างครูและตัวครูเอง ระหว่างครูและธรรมชาติของมนุษย์

1.2 การให้กำลังใจและโอกาสยอมรับในสภาพที่เขาเป็นอยู่ เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออก รักษาความยุติธรรม จริงใจและอดทน มุ่งมั่นที่จะช่วยเมื่อมีปัญหา แก้ปัญหาอย่างนุ่มนวลด้วยเหตุผล โดยไม่ใช้อารมณ์

2. บทเรียนที่สนุกและน่าสนใจ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จูงใจให้ผู้เรียนตื่นตัว กระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ในการเรียน ซึ่งผู้สอนสามารถกระทำได้ด้วย

2.1 การเตรียมการ มีการกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ที่ชัดเจน ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก วางโครงการที่กระชับและรัดกุม

2.2 ทำแผนการสอน กำหนดระยะเวลาให้ครอบคลุม จัดแผนรายเดือนไม่ให้ซ้ำซ้อนวางแผนรายสัปดาห์ให้ต่อเนื่อง ทำแผนรายวันให้แจ่มลึก

2.3 การเลือกสื่อประกอบการเรียน ควรจัดหาสื่อที่เหมาะสมกับบทเรียน จัดสัดส่วนของสื่อและบทเรียน อาจเป็นสื่อที่ครูและผู้เรียนร่วมกันสร้างก็ได้

2.4 การประเมินพัฒนาการ จากการสังเกตพัฒนาการ การพิจารณาผลงาน การทดสอบที่ไม่เครียดให้เด็กประเมินตนเอง และประเมินเพื่อนผู้เรียน พร้อมทั้งรายงานผลพัฒนาการ

2.5 การจัดช่วงเวลาเรียน ให้มีความยืดหยุ่นของเวลาต่อวัน จัดเวลาให้เหมาะสมกับบทเรียน แบ่งเวลาทำงานพักผ่อนและจัดสัดส่วนของวิชาต่อสัปดาห์

2.6 การจัดบรรยากาศในการเรียน สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายแทรกอารมณ์ขันเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก สนับสนุนให้ได้แลกเปลี่ยนข้อคิด ระวังใจและส่งเสริมการคิด จัดเวลาให้เด็กได้ค้นคว้าคำตอบด้วยตนเอง สรุปรูปข้อคิดและจับประเด็นที่สำคัญๆ

2.7 การแก้ปัญหา ใช้เหตุผลในการพิจารณา รับฟังความคิดของทุกฝ่าย มองหาจุดดีของผู้เรียน ให้เด็กคิดหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำตัวเป็นแบบอย่างของครู

3. การส่งเสริมความสนใจ และการสร้างความผูกพัน ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรักการเรียนโดย

3.1 ทำความรู้จักกับผู้เรียน ศึกษาประวัติรายบุคคล จดจำสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับผู้เรียน ติดตามถามข่าวในวาระต่างๆ

3.2 การรักษามิตรภาพ รักษาความลับของผู้เรียน เห็นความสำคัญของทุกคนเอาใจใส่ทุกคนอย่างทั่วถึงจริงใจและพร้อมที่จะช่วย อดทนและเสียสละใช้คำพูดเชิงสร้างสรรค์

ทฤษฎีที่ 2 เห็นคุณค่าการเรียนรู้ (learning appreciation)

แนวคิดนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในการเรียนรู้และชอบเรียนในสิ่งที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนเอง ตรงตามความสนใจและไม่ยากเกินไป แนวทางดำเนินงานสามารถทำได้โดย

1. การเรียนที่มีความหมาย ประกอบด้วย บทเรียนเหมาะสมกับวัยและความสนใจ เนื้อหากระชับกระจ่างและง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีตัวอย่างที่ชัดเจน ใ้ใจให้คิดและติดตาม คำอธิบายที่ไม่คลุมเครือ

2. เด็กเปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่รอการเจริญเติบโต ซึ่งซ่อนไว้ด้วย ความสามารถ พิเศษเฉพาะตัว จุดอ่อนที่ต้องการความช่วยเหลือ ความสนใจและความถนัด ความคิดและจิตใจ ความชอบและความต้องการ

3. เด็กจะเกิดความรักและเห็นคุณค่า เมื่อบทเรียนนั้นสัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กเคยรู้จักมาก่อน เด็กสามารถนำไปใช้ได้ เนื้อหาของวิชามีความหมายที่เป็นรูปธรรมในจินตนาการของเด็ก ประสบความสำเร็จและมีผลงานเป็นที่ยอมรับ ครูผู้สอนมีเมตตา มีความเป็นกันเอง และให้โอกาสเขา

ทฤษฎีที่ 3 เปิดประตูสู่ธรรมชาติ (naturalization)

แนวคิดนี้เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดย

1. บทเรียนในห้องเรียนจะน่าสนใจ เมื่อมีสภาพห้องเรียนที่น่าเรียน ป้ายนิเทศที่ สะดุดตาและเร้าความคิด สื่อการเรียนที่ตรงจุดประสงค์ กิจกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนได้สัมผัสและ เรียนรู้ด้วยตนเอง

2. บทเรียนนอกห้องเรียนจะมาช่วยเสริมการเรียนรู้ เพราะได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียน เด็กสัมผัสของจริง ไม่ใช่แต่ในหนังสือหรือภาพ ผู้เรียนได้สัมผัสและเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การนำธรรมชาติมาเป็นบทเรียน อาจทำได้โดยจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่จัด ห้องเรียนกลางสวน ใต้ต้นไม้ริมน้ำ จัดโครงการปลูกต้นไม้ ทั้งในและนอกโรงเรียนและปริมณฑล

4. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม ให้คนท้องถิ่นร่วมรับรู้กิจกรรมร่วมกันของ โรงเรียน ส่งเสริมกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในการแก้ปัญหาเด็กส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่น

ทฤษฎีที่ 4 มุ่งมาดและมั่นคง (willing and firm)

แนวทางดำเนินงานตามแนวคิดนี้สามารถทำได้โดย

1. การพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มองเห็นตัวเองทั้งในส่วนดีและส่วนด้อย กล้า รับผิดชอบต่อตนเอง กล้ารับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตน มุ่งมั่นพัฒนาและปรับปรุง รู้จักควบคุมอารมณ์ ในวาระต่างๆ

2. ความตั้งใจจริง จะเกิดขึ้นได้เมื่อรู้คุณค่าของสิ่งนั้น มีเป้าหมายที่ชัดเจนได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง ได้รับโอกาสเมื่อเกิดความผิดพลาด

3. การพัฒนาความเชื่อมั่นเปิดใจความรู้ใหม่ๆ รู้จักแยกแยะเหตุผล ไตร่ตรองหาคำตอบรู้จักเชื่อมโยงประสบการณ์ ตัดสินใจ โดยมีหลักการคุณสมบัติเหล่านี้เพิ่มพูนและพัฒนาได้ในตัวผู้เรียน และหล่อหลอมสิ่งดีๆให้เกิดแก่ผู้เรียนได้ ซึ่งทำหน้าที่สำคัญของผู้สอน นอกจากนี้เมื่อผู้เรียนมีความสนใจยอมกล้าเผชิญสภาวะต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ทฤษฎีที่ 5 ดำรงรักษามิตรจิต (friendship)

แนวคิดที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีสัญชาตญาณของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก ไม่ชอบอยู่โดดเดี่ยว แต่อีกด้านของสมองก็อัดไปด้วยความคิดเกี่ยวกับตัวเอง ผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมออกมาให้รู้ว่าคนเราคิดถึงแต่ตัวเองจะค่อยๆลดลง หากสถาบันการศึกษาจะเป็นแหล่งที่จะมาช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น โดยผู้สอนมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับเพื่อน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. การมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดและความสามารถของผู้อื่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น อ่อนโยนและผ่อนคลาย รู้จักประมาณตนไม่มุ่งมั่นเอาชนะ

2. การทำงานร่วมกันโดยไม่มีอคติ มองผู้อื่นในแง่ดี อดทนและอดกลั้น ให้อภัยและให้โอกาส ยอมรับเหตุผลและความเปลี่ยนแปลง นึกถึงตัวเองทีหลัง มีเป้าหมายอันเดียวกันสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. การสื่อความคิดและความรู้สึก สุภาพอ่อนโยน ใช้คำพูดเชิงสร้างสรรค์ จริงใจและให้เกียรติ ให้กำลังใจแก่กันและกัน สามัคคี ประองดองกัน ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ว่าคนเราแม้คิดต่างกันแต่ถ้าจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน ยอมรับฟังกันและกัน ช่วยกันคิดช่วยกันทำเห็นความสำคัญของกันและกัน ความสำเร็จย่อมจะอยู่ไม่ไกล ความสุขก็จะอยู่แค่เอื้อม

ทฤษฎีที่ 6 ชีวิตที่สมดุล (equilibrium of life)

แนวคิดและหลักการรักษาสสมดุลของชีวิต คือ การปรับตัวเองให้อยู่ในความพอเหมาะพอดี รู้ขีดจำกัดของความปรารถนาส่วนตน มีการประพฤติปฏิบัติที่ตรงตาม สรรวมไม่หลงตัวเอง ขณะเดียวกันไม่ดูถูกตนเอง ผู้ที่ปฏิบัติเช่นนี้ได้ย่อมมีความสุข ภารกิจสำคัญของผู้สอน คือ การ

เปิดโอกาสให้เรียน ได้รู้และเข้าใจธรรมชาติของชีวิตและความเป็นไปในโลก ขณะเดียวกันก็ช่วยให้รู้จักตัวเอง รู้ความสามารถของตนเอง รู้จุดอ่อน รู้จักปรับตัว และรู้วิธีแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด ซึ่งมีแนวคิดหลักในการดำเนินงานดังกล่าวโดย

1. ความสุขทางใจ จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีความรักและเป็นที่รักได้รับการยอมรับว่ามี ความสามารถ ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ได้เครื่องนุ่งห่มของใช้ไม่ขาดแคลนมีความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน

2. ความสุขทางกาย เกิดจากความรู้สึกที่ว่าตนเองปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีที่อยู่ อย่างสงบและสบาย มีอาหารกินโดยไม่หิวโหย มีเครื่องนุ่งห่มและของใช้ไม่ขาดแคลนมีความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน

3. การเรียนรู้ที่นำไปสู่ความสำเร็จ แบ่งออกเป็น

3.1 การเรียนเพื่อให้รู้ (Learn to know) สิ่งที่ไม่เคยรู้ได้รู้ สิ่งที่ไม่เคยได้ เห็น สิ่งที่ไม่เคยได้สัมผัส ได้สัมผัสเกิดความเข้าใจอย่างกระจ่างแจ้ง สามารถคาดคะเนได้ใกล้เคียง สร้างจินตนาการตามที่ได้เรียนรู้

3.2 การเรียนเพื่อให้เชี่ยวชาญ (Learn to do) สิ่งที่ไม่เคยได้ทำ ได้ทำการ ฝึกฝนจนทำได้คล่องบอกรับขั้นตอนการปฏิบัติได้ครบถ้วน อดทนและมุ่งมั่นจนสำเร็จ ตอบคำถามหรือ อธิบายได้แสดงให้ดูเป็นตัวอย่างได้

3.3 การเรียนเพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของสิ่งนั้น มีระบบในการคิดทำงาน เพราะต้องการจะทำ มุ่งมั่นในงานไม่หือถอยเห็นว่างานทุกอย่างที่สุจริต เป็นงานที่มีเกียรติเรียนสิ่งใดก็ คิดและปฏิบัติอย่างคนในอาชีพนั้น รับผิดชอบต่อผลงานของตน

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา

3.1 ความหมายของวิชาสังคมศึกษา

นักการศึกษาทางสังคมศึกษา ได้ให้ความหมายของวิชาสังคมศึกษาในนานาทัศนะ เป็นต้นว่า (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554)

Ralph (1960) กล่าวว่า “สังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ที่เลือกเฟ้นมาเพื่อใช้ในการสอนเด็ก โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังคมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่วนมากได้เนื้อหาวิชามาจากสังคมศาสตร์ คือ

1. ประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องอดีตของมนุษย์
2. ภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับแผ่นดินที่อยู่อาศัย
3. หน้าที่พลเมือง เป็นการศึกษาเรื่องสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์
4. สังคมวิทยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันของมนุษย์ และกระบวนการทางสังคม
5. มานุษยวิทยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชน
6. เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลผลิต การแจกจ่าย และการใช้สิ่งที่มีค่าใน

การแลกเปลี่ยน และปรากฏการณ์ทางสังคมอันเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว

Jarolimek (1967) กล่าวว่า “สังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม ทั้งกล่าวถึงวิธีที่มนุษย์จะใช้สิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของตนเองในการดำรงชีวิต”

Good (1978) กล่าวว่า ความหมาย “สังคมศึกษา เป็นส่วนต่างๆ ของเนื้อหาสาระของสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ โดยเลือกแล้วว่าเหมาะแก่การศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา และมีการพัฒนาขึ้นเป็นรายวิชาต่างๆ เพื่อการศึกษาไม่ว่าจะบูรณาการแล้วหรือไม่ และต้องมีทั้งเนื้อหาสาระและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม หรือไม่ก็อยู่ในขอบข่ายที่แคบไปหรือแน่นอนตายตัวของการศึกษาในแบบผสมผสาน”

สำหรับความหมายของวิชาสังคมศึกษาตามที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความหมายว่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551b)

“กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม”

สิริวรรณ ศรีพหล (2557) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมโดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการในศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะวิชาในหมวดสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ เศรษฐกิจ กิจกรรมการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ การแก้ปัญหา และการวางแนวทางสำหรับอนาคต ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อมุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในสังคมประชาธิปไตย

3.2 ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา

สิริวรรณ ศรีพหล (2557) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษานับเป็นวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ครั้งอดีตแล้ว และเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นวิชาที่มีความสำคัญวิชาหนึ่งในหลักสูตรที่ให้นักเรียนเรียนตลอดจนจบหลักสูตรความสำคัญของวิชาสังคมศึกษามีดังนี้

1. วิชาสังคมศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีในวิถีแบบประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

3. วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติและค่านิยม

4. วิชาสังคมศึกษาจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียน ช่วยวางพื้นฐานการดำเนินชีวิตในสังคมให้แก่ผู้เรียน เพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของประเทศและสังคมโลกอย่างแท้จริง เมื่อพลเมืองของประเทศและของโลกมีคุณภาพแล้ว ย่อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและโลกสู่ความเจริญและความมั่นคงต่อไป

วิภาพรรณ พินลา (2560) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญของรายวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจและทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ อันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หรือสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดี ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะทางปัญญา เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชา อันประกอบด้วยเครื่องมือช่วยคิด กระบวนการคิด ทักษะการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความรู้ที่ได้จากการบูรณาการที่เชื่อมโยงเป็นสาระเรื่องราวต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น

2. การพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตพื้นฐาน เช่น ทักษะการรู้จักตนเอง ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ทักษะการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ทักษะการปรับตัว ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการวางแผน และการจัดการ และทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

3. การพัฒนาเจตพิสัยและคุณลักษณะ เป็นกระบวนการการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการพัฒนาค่านิยมและเจตคติที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้น เช่น ความขยันประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน โดยยึดหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เป็นต้น

ดังนั้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนทั้ง 3 ด้านได้นั้น จำเป็นต้องมีการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกันแต่ละด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะทางปัญญา ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในบริบททั้งในและนอกห้องเรียน เรียนรู้เรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว ผู้เรียนต้องศึกษามาก่อนว่ามี แหล่งข้อมูลใดในท้องถิ่นที่มีความสำคัญ ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูล และทำความเข้าใจข้อมูลได้ด้วยวิธีใด เช่น จากการสังเกต สัมภาษณ์ ฟังจากวิทยากร การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การจดบันทึก การอ่านจากเอกสาร ตำรา เป็นต้น ต่อมาใน การจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบ โดยผู้เรียนสามารถเขียนเป็นเค้าโครงร่างที่มีหัวข้อประเด็นสำคัญ ๆ เช่น รูปภาพประกอบ การเรียงลำดับข้อมูล ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการเสนอและอภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำมาเขียนเป็นรายงาน และนำมาใช้เป็นฐานของข้อมูลในการวิเคราะห์และการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนต่อไป

2. การพัฒนาทักษะทางสังคม ผู้เรียนสามารถนำทักษะในการทำงานมาใช้ในการเป็นแนวทางให้งานประสบผลสำเร็จจากการร่วมกันแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุปเพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งทักษะดังกล่าวใช้กระบวนการทักษะทางสังคม เช่น การทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ทั้งหมด การประสานงานกับบุคคลภายนอก การเดินทาง และใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างการออกไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในพื้นที่เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน

3. การพัฒนาเจตพิสัยและคุณลักษณะ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะจากการปฏิบัติที่ได้มาใช้ในการส่งเสริมค่านิยมและเจตคติในการรับข้อมูลด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนรู้สึกถึงคุณค่าความสำคัญ และเห็นศักยภาพของท้องถิ่น เกิดความภูมิใจ รักหวงแหนและผูกพันท้องถิ่นของตน ตลอดจน เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยและประเทศสืบไป

จากความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่าต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติเพื่อใช้ในการปลูกฝังและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด หรือ

วิธีการคิด ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายอันเป็นพื้นฐานของการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และปลูกฝังเจตคติที่ดีในสังคมอย่างมีคุณภาพสืบไป

3.3 หลักการสำคัญในการสอนสังคมศึกษา

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) กล่าวว่า การสอนสังคมศึกษามีจุดประสงค์ คือ การวางพื้นฐานการเป็นสมาชิกในสังคมแก่ผู้เรียน เพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพต่อประเทศ ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องมีความรู้ในเนื้อหาต่างๆ จากสาขาสังคมศาสตร์ มีทักษะการคิด ทักษะการเรียนรู้ และทักษะสังคม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ในสังคมที่ผู้เรียนเป็นพลเมือง และลงมือปฏิบัติเพื่อสังคม (social action) ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของประเทศได้ระบุเป้าหมายที่ประกอบด้วย

1. ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของตนทั้งในฐานะปัจเจกชนและการอยู่ร่วมกันในสังคม
2. ให้ผู้เรียนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา และเหตุปัจจัยต่างๆ
3. ให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่น
4. มีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด
5. มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง
6. มีคุณธรรม
7. สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต
8. เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและโลก

จากเป้าหมายของการสอนสังคมศึกษา สามารถสรุปหลักการสำคัญที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการสอนสังคมศึกษา เพื่อให้การสอนสังคมศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ดังนี้

1. ต้องสอนโดยคำนึงถึงเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของประเทศไทยนั้นมีเป้าหมายที่ครอบคลุมถึงมโนคติสำคัญในเรื่องการดำรงชีวิต การปรับตัว การเปลี่ยนแปลง การเข้าใจตนเองและผู้อื่น ความอดทน ความอดกลั้น ความแตกต่าง มีคุณธรรม และความเป็นพลเมืองดี ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ครูควรใช้แนวคิดนี้มาบูรณาการในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

2. ต้องใช้หลักการบูรณาการ การสอนที่ใช้หลักการบูรณาการจะทำให้ผู้เรียนได้แนวคิดต่างๆ จากหลายมิติ รู้จักการเชื่อมโยง ข้อมูล ความคิด ประเด็นต่างๆ จากหลายมุมมอง สังคมศึกษานั้นเป็นศาสตร์ที่เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary) และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ในลักษณะการเชื่อมโยงระหว่างสาระ (cross disciplinary) หรือสหวิทยาการ (multidisciplinary approach) ได้

3. ต้องพัฒนาทักษะทางปัญญาแก่ผู้เรียน ทักษะทางปัญญาที่ถือได้ว่าเป็นแกนหลักก็คือ ทักษะการคิด ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการแก้ปัญหา การสอนสังคมศึกษาต้องเป็นการพัฒนาทักษะการคิด รู้จักการตั้งคำถาม การจัดรวบรวมข้อมูล การประเมินข้อมูล และการสรุปข้อมูล นอกจากนี้ ยังต้องมีการพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างรอบด้าน ก่อนนำมาสู่การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

4. ต้องสอนทั้งในแนวลึก (depth) และแนวกว้าง (breadth) การเลือกเนื้อหาในการสอนเป็นเรื่องที่สำคัญ สำหรับการวางแผนการสอน และเป็นสิ่งที่ทำลายของครู การสอนต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้ให้ลุ่มลึกภายในบริบทของเนื้อหา นั่นก็คือ ตัวชีวิตที่ปรากฏในมาตรฐานการเรียนรู้จะระบุไว้ในแนวกว้าง แต่การสอนในแต่ละเนื้อหา ครูต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างลุ่มลึกในเนื้อหานั้น เพื่อที่จะได้สรุปเป็นมโนคติและหลักการที่สำคัญได้

5. การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจะทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์โดยตรง โดยเฉพาะการใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมได้จากสภาพจริงที่เป็นการเรียนรู้ที่เรียกว่า Active learning

6. การเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลเข้าด้วยกัน การเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนการสอนกับการประเมินผล จะสะท้อนให้เห็นการเรียนการสอนตามสภาพจริง ซึ่งสามารถจะติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนได้ชัดเจน รวมทั้งติดตามและพัฒนาการสอนของครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบและติดตามกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมาย

7. ใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้อย่างถูกต้อง ครูจะต้องมีความเข้าใจในจิตวิทยาที่เกี่ยวกับผู้เรียนในประเด็นสำคัญ ต่อไปนี้

7.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกัน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพื้นฐานความเป็นมา ดังนั้น ครูต้องรู้จักผู้เรียนทุกคนและยอมรับในความต่างนั้น

7.2 การเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ ไม่ว่าจะเกิดจากการท่องจำ เกิดจากการสรุปมโนคติ หรือจากการได้รับข้อมูลใหม่ๆ แต่ทั้งหมดนี้ผู้เรียนจะต้องมีการเรียนรู้เป็นลำดับขั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้มากขึ้น นอกจากนี้การเสริมกำลังใจจะทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจและมีกำลังใจเรียน ครูจะต้องมีความตระหนักและสนใจในเรื่องนี้ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการสอน

7.3 การสร้างความสนใจและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ อยากรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และอยากเรียน ทั้งนี้ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยจึงจะทำให้ผู้เรียนสนใจและเกิดการเรียนรู้

7.4 การให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูจะให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน และทันที จะทำให้ผู้เรียนนำไปปรับปรุงแก้ไขได้ทันที ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ

3.4 ปัจจัยและพฤติกรรมในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ชลดา ยอดอ่วม (2552) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสม วิชาสังคมศึกษา หมายถึง สิ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว หมายถึง เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน และทัศนคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนของนักเรียนซึ่งวัดจากผลการเรียนที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสมในภาคเรียนที่ผ่านมา

1.3 ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน หมายถึง ความรู้สึนึกคิดของนักเรียนที่สามารถคาดการณ์และเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคตทางการศึกษา แนว

ทางการแก้ไข ปัญหาการวางแผนเพื่อเป้าหมายในอนาคตและปฏิบัติเกี่ยวกับอนาคต เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 ความสามารถคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพ

1.3.2 การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต

1.3.3 การรู้จักเลือกกระทำรอยผลที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพและมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

1.4 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้การเรียนวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.4.1 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ด้านความรู้ ได้แก่ การรู้ถึงคุณค่าเนื้อหาในการเรียน ความสำคัญ และประโยชน์ของวิชาสังคมศึกษาที่จะนำไปพัฒนาตนเองได้

1.4.2 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้านความรู้สึก ได้แก่ ความชอบ ความพอใจ ความสนใจของนักเรียนต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและบรรยากาศในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา

1.4.3 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงถึง การเตรียมอุปกรณ์การเรียน การเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการเรียนวิชาสังคมศึกษา ตั้งใจเรียน ถามคำถาม มาเรียนสม่ำเสมอ ทบทวนบทเรียน ค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา และร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ตามที่ครูผู้สอนวิชาสังคมจัดขึ้นเพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง เงินรายได้ของผู้ปกครอง หรือบิดามารดาารวมกันในแต่ละเดือน

2.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง และการปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน เพื่อทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง ได้แก่ การแสดงความรัก ความเคารพ มีความผูกพันกับผู้ปกครอง เชื่อฟัง ยอมรับกฎระเบียบของผู้ปกครอง สามารถขอคำแนะนำซักถาม และขอคำปรึกษาในการปฏิบัติตนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

2.2.2 การปฏิบัติของผู้ปกครองต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความรัก ความห่วงใย เอาใจใส่ต่อเรื่องการเรียนรู้ ให้กำลังใจ และไว้วางใจในการทำกิจกรรมของนักเรียน และสามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัวกับนักเรียน

2.3 การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนต่อความคิดและความรู้สึกของผู้ปกครองในการสนับสนุนทางการเรียนของนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 การสนับสนุนทางด้านวัตถุ ได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์การเรียน เครื่องแต่งกาย และเงินให้แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ตามความจำเป็นทางการเรียนของนักเรียน

2.3.2 การสนับสนุนทางด้านวาจา ได้แก่ การให้คำสนใจ ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาและชี้แนะด้านการเรียนแก่นักเรียน

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของการเรียนวิชา สังคมศึกษา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนวิชาสังคม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการเลียนแบบพฤติกรรมกรรมการเรียนที่เหมาะสมของเพื่อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพของการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาทำให้การเรียนวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพ ได้แก่ สถานที่เรียน และสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 สถานที่เรียน ได้แก่ ภายในห้องเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อากาศถ่ายเท ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสมกับปริมาณของนักเรียน บริเวณห้องเรียนและ

ห้องปฏิบัติการปราศจากสิ่งรบกวนต่างๆ ได้แก่ เสียง กลิ่น และมีห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาที่หลากหลายและเพียงพอต่อการศึกษาค้นคว้า

3.1.2 สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ได้แก่ ในห้องเรียนวิชาสังคมศึกษามีจำนวนเอกสาร หนังสือ ไมโครโฟน แผนที่โลก ลูกโลก และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษามีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของอาจารย์ผู้สอนและนักเรียน และสื่ออุปกรณ์เหล่านี้มีความทันสมัย และมีคุณภาพในการใช้งานที่เหมาะสม

3.1.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และการปฏิบัติตนของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต่อนักเรียน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.4 การปฏิบัติของนักเรียนต่อครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ การให้ความเคารพ เชื่อฟังครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ตั้งใจเรียน และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา และซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัยด้านการเรียนในขณะเรียนวิชาสังคมศึกษา และปรึกษาปัญหาส่วนตัวทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3.1.5 การปฏิบัติตนของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต่อนักเรียน ได้แก่ การที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาให้ความสนใจต่อนักเรียน ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และชี้แนะนักเรียนทั้งในด้านการเรียนที่เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา และปรึกษาปัญหาส่วนตัวที่นักเรียนมาขอรับคำปรึกษา ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3.1.6 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียนและเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกันทั้งด้านการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัว การรู้จักให้ และการยอมรับและเคารพในสิทธิของเพื่อน สนใจในความรู้สึกของเพื่อน การหวังใยใกล้ชิดสนิทสนมกัน และการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จด้านการเรียน

3.1.7 การเลียนแบบพฤติกรรมกรรมการเรียนที่เหมาะสมของเพื่อน หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของนักเรียนโดยการสังเกตแบบอย่างพฤติกรรมของเพื่อนในด้านการ

เรียนวิชาสังคมศึกษาที่เหมาะสม ได้แก่ การตั้งใจเรียน ทบทวนบทเรียน การทำการบ้าน เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เข้าชั้นเรียนตรงเวลา ไม่คุยเล่นกับเพื่อนในขณะที่เรียน และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

นฤมล ขำกัญญ (2553) กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชาสังคมศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้การเรียนวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านพฤติกรรมก่อนเรียน ได้แก่ การทำความเข้าใจในเนื้อหาก่อนเรียน และการเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม
2. ด้านพฤติกรรมขณะเรียน ได้แก่ การตั้งใจเรียนขณะที่ครูสอน การหมั่นซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียน การเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ การไม่เล่นไม่พูดคุยระหว่างเรียน การกล้าตอบคำถามในขณะที่ครูสอน และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในขณะที่เรียน
3. ด้านพฤติกรรมหลังเรียน ได้แก่ การทบทวนบทเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวกับเนื้อหาในวิชาสังคม

นฤมล ขำกัญญ (2553) กล่าวว่า ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ไม่เข้าใจบทเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน ร่วมทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนไม่ได้ ทำรายงานไม่ได้ นำเสนองานหน้าชั้นไม่เป็น เปื่อหน่ายในการเรียน ไม่สามารถอธิบายเนื้อหาที่ เรียนเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาได้ และไม่สามารถนำความรู้วิชาสังคมศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันและในการเรียนได้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ นิสัยทางการเรียน และทัศนคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 นิสัยทางการเรียน หมายถึง การกระทำที่จำเป็นประจำของนักเรียนในการเรียนวิชาสังคมศึกษาทำให้เข้าใจ และประสบผลสำเร็จในการเรียน โดยมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้น ได้แก่ การเข้าห้องเรียนตรงเวลา ความสม่ำเสมอในการเข้าเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จซักถามข้อสงสัยในเนื้อหาที่ เรียนกับครูอ่านหนังสือก่อนและหลังเรียนสม่ำเสมอและศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุด

1.2 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความรู้ความรู้อีก และ แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาเพื่อทำให้ การเรียนวิชา สังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้านความรู้ ได้แก่ การรู้ ถึงคุณค่า เนื้อหาในการเรียน ความสำคัญ และประโยชน์ของวิชาสังคมศึกษาที่ จะนำไปพัฒนาตนเอง ได้

1.2.2 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้านความรู้สึก ได้แก่ ความชอบ ความพอใจ ความสนใจของนักเรียนต่อเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และบรรยากาศในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา

1.2.3 ทักษะคิดต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้านแนวโน้มที่จะแสดง พฤติกรรม ได้แก่ การเตรียมอุปกรณ์การเรียน การเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการเรียนวิชาสังคมศึกษา ตั้งใจเรียน ซักถามอาจารย์ในสิ่งที่ไม่เข้าใจ มาเรียนสม่ำเสมอ ทบทวนบทเรียน ค้นคว้าเพิ่มเติมใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา และร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ตามที่ครูผู้สอนวิชา สังคมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการสนับสนุน ของผู้ปกครองด้านการเรียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้หรือรายรับประจำ ต่อเดือนของ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองร่วมกัน

2.2 การสนับสนุนของผู้ปกครองด้านการเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของ ผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อนักเรียนด้านการเรียน ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน การให้ กำลังใจหรือการช่วยเหลือให้คำแนะนำกับนักเรียนเกี่ยวกับการเรียน การให้กำลังใจ การให้ความรัก ความห่วงใยต่อนักเรียนและการสนับสนุนในด้านการเรียนของนักเรียน รวมทั้งการกระตุ้นและส่งเสริม ให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนี้

2.2.1 การสนับสนุนด้านวัตถุ ได้แก่ การจัดอุปกรณ์การเรียน เครื่องแต่งกายและเงิน ให้แก่นักเรียนอย่างเพียงพอตามความจำเป็นทางการเรียนของนักเรียน และ ช่วยจัดหาข้อมูลหรือช่วยเสาะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับงานที่นักเรียนได้รับ

2.2.2 การสนับสนุนด้านเวลา ได้แก่ การให้ความสนใจ เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และชี้แนะทางด้านการเรียนแก่นักเรียน ช่วยสอนการบ้าน และการพูดให้กำลังใจในการเรียน

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา และการเลียนแบบเพื่อนในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมกรรมการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ได้แก่ สถานที่เรียน และสื่อ อุปกรณ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 สถานที่เรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ห้องเรียนที่มีความสะอาด เรียบร้อย มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน มีอากาศถ่ายเท เหมาะสมในการเรียนรู้ ปราศจากเสียง และกลิ่นอันไม่พึงประสงค์รบกวน

3.1.2 สื่อ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง เอกสาร อุปกรณ์สื่อต่างๆ ในการประกอบการเรียนการสอน ที่มีปริมาณที่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน มีคุณภาพ มีความเป็นปัจจุบันและช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษามากยิ่งขึ้น

3.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู และการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้การเรียนวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพ ดังนี้

3.2.1 การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู ได้แก่ การซักถามเนื้อหาที่เรียนเมื่อไม่เข้าใจ การปรึกษาครูในด้านส่วนตัวและด้านการเรียน การแสดงความเคารพและเชื่อฟังต่อครู และการมีน้ำใจช่วยเหลือครูในการช่วยงานครู

3.2.2 การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน ได้แก่ การตอบคำถามหรือแนะนำเพิ่มเติม เมื่อนักเรียนมีข้อสงสัย การพูดคุยให้คำปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัว และเรื่องการเรียนของนักเรียน การให้ความเป็นกันเอง และการแสดงความรักความเมตตาต่อนักเรียน

3.3 การเลียนแบบเพื่อนในการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนที่ปฏิบัติตามเพื่อน เพื่อให้การเรียนวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้แก่ การเตรียมอุปกรณ์การเรียน การเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการเรียนวิชาสังคมศึกษา ตั้งใจเรียน ซักถามอาจารย์ใน

สิ่งที่ไม่เข้าใจ มาเรียนสม่ำเสมอ ทบทวนบทเรียน ค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชา สังคมศึกษา และร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ตามที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน

ตอนที่ 4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

4.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็น พลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษา ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

4.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบน พื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา อย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและ การจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

4.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

4.4.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

4.4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

5. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กับความสุข

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	เกี่ยวกับความสุข
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและ ศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และ ปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุข	- หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น ๆ - การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
	มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและ ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรง รักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับ ถือ	- ศาสนิกชนที่ดี
สาระที่ 2 หน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตใน สังคม	มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตน ตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยม ที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและ วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันใน สังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข	- การเป็นพลเมืองที่ดี - ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันใน สังคมไทย และสังคมโลกอย่าง สันติสุข
	มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	-
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถ บริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและ การบริโภค การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้ง เข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ	- การใช้ทรัพยากร - หลักเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กับความสุข (ต่อ)

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	เกี่ยวกับความสุข
	มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	- ความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ	-วิธีการทางประวัติศาสตร์
	มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	-
	มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	- ความรัก ความภูมิใจ ในความเป็นไทย
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	- การใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กับความสุข (ต่อ)

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	เกี่ยวกับความสุข
	มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	- การสร้างสรรค์วัฒนธรรม - การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครอง ในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ

ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
2. เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
3. มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
4. มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
5. มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้และการพัฒนาตัวบ่งชี้

5.1 ความหมายของตัวบ่งชี้

คำว่า ตัวบ่งชี้ มาจากคำว่า indicator ซึ่ง กรมวิชาการ (2544) ได้บัญญัติศัพท์ภาษาไทยใช้แทนไว้ 2 คำ คือ คำว่า “ตัวบ่งชี้” และ คำว่า “ตัวชี้วัด” โดยในงานวิจัยนี้เลือกใช้คำว่า ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินผลการศึกษา ดังเอกสารมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายนอก จัดทำโดยสถาบันพัฒนามาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ซึ่งพัฒนามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์สำหรับการประกันคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเอกสารของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ (indicator) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ดัชนี (index) ดิกชันนารี Webster's Ninth New Collegiate Dictionary (1991) ให้คำอธิบายว่า indicator มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน in = in, to + dicare = declare, point out หรือ indicare = to point out, to indicate เริ่มใช้ในภาษาอังกฤษครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1660 และให้ความหมายว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึงเครื่องมือ (device) เครื่องวัดระบุปริมาณ (gauge) หน้าปัด (dial) เครื่องบันทึก (register) หรือ ตัวชี้ (pointer) ใด ๆ สำหรับวัด หรือบันทึก หรือแสดงอีกนัยหนึ่ง หมายถึงกลุ่มของค่าสถิติที่นำมารวมกันเพื่อระบุสภาพเศรษฐกิจ

รัฐราษฎร์ เกื้อสกุล (2559) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ (Indicator) หมายถึง ตัวแปรหรือองค์ประกอบที่แสดงลักษณะหรือสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งของสิ่งที่ต้องการศึกษา ที่สามารถอธิบายถึงลักษณะนั้นๆได้ สามารถแยก จำแนก และแสดงมุมมองใหม่ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ในเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่สามารถให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือที่ตรวจสอบ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งชี้บอกสถานภาพ หรือสะท้อนลักษณะดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

จากการทบทวนเอกสารของ Johnstone (1981) Fitz-Gibbon (2002) ซึ่งสรุปลักษณะของตัวบ่งชี้ซึ่งช่วยให้เข้าใจความหมายของตัวบ่งชี้ดีขึ้นไว้ 5 ประการ ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2551)

1. ตัวบ่งชี้ต้องระบุสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้าง ๆ ตัวบ่งชี้ต้องให้สารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำไม่มากก็น้อย (more or less exactness) แต่ไม่จำเป็นต้องถูกต้อง

แม่นยำแน่นอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน (precise) ตัวบ่งชี้มีความหมายเทียบเคียงได้กับกระดาศลิตมัสซึ่งบ่งชี้สภาพความเป็นกรด/ด่างในวิชาเคมี กระดาศลิตมัสสีแดงจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงินในสารละลายที่มีฤทธิ์เป็นด่าง และกระดาศลิตมัสสีน้ำเงินจะเปลี่ยนเป็นสีแดงในสารละลายที่มีฤทธิ์เป็นกรด ดังนั้นนักเคมีจึงสามารถตรวจสอบสภาวะความเป็นกรด/ด่างได้โดยใช้กระดาศลิตมัส โดยไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการทดสอบความเป็นกรด/ด่างทางเคมีด้วยวิธีการที่ซับซ้อน ซึ่งให้ผลการวัดอย่างละเอียดถูกต้องแน่นอนกว่ากระดาศอินดิเคเตอร์

2. ตัวบ่งชี้แตกต่างจากตัวแปร ถึงแม้ว่าตัวบ่งชี้จะให้สารสนเทศแสดงคุณลักษณะของสิ่งหรือสภาพที่ศึกษา เหมือนตัวแปรซึ่งให้ค่าที่แสดงถึงปริมาณ/ลักษณะของปรากฏการณ์ที่นักวิจัยสนใจศึกษา แต่ตัวบ่งชี้ก็ไม่เหมือนตัวแปร เพราะตัวแปรจะให้สารสนเทศของปรากฏการณ์ที่ศึกษาเฉพาะด้าน (facet) เพียงด้านเดียว มิใช่สารสนเทศสรุปรวมทุกด้าน แต่ตัวบ่งชี้ให้สารสนเทศเป็นภาพรวมกว้างๆ ของสิ่งหรือสภาพที่ศึกษา เพราะตัวบ่งชี้เป็นตัวแปรประกอบ (composite variable) หรือ องค์ประกอบ (factor) ตัวบ่งชี้อาจมี 20-30 ตัวที่สร้างจากตัวแปรหลายร้อยตัวก็ได้

3. ค่าของตัวบ่งชี้ (Indicator Value) แสดงถึงปริมาณ (Quantity) ตัวบ่งชี้ต้องแสดงสภาพที่ศึกษาเป็นค่าตัวเลข หรือเป็นปริมาณเท่านั้น ไม่ว่าสิ่งที่จะศึกษาจะเป็นสภาพเชิงปริมาณหรือคุณภาพ และการแปลความหมายค่าของตัวบ่งชี้ต้องแปลความหมายเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้วในตอนสร้างตัวบ่งชี้ ดังนั้นการสร้างตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดความหมายและเกณฑ์เกี่ยวกับตัวบ่งชี้อย่างชัดเจน ความหมายของตัวบ่งชี้ในประเด็นนี้แยกความแตกต่างระหว่างตัวแปร และตัวบ่งชี้ออกจากกันได้ชัดเจนขึ้น การวัดตัวแปรต้องได้ค่าที่มีความหมายโดยไม่ต้องมีเกณฑ์หรือมาตรฐานในการแปลความหมาย แต่ตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานควบคู่กันกับการแปลความหมาย

4. ค่าของตัวบ่งชี้แสดงสารสนเทศ ณ จุดเวลาหรือช่วงเวลา (Time Point/Time Period) ตัวบ่งชี้แสดงค่าของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาที่กำหนด ตัวบ่งชี้บางตัวอาจให้สารสนเทศเฉพาะปีใดปีหนึ่ง หรือเดือนใดเดือนหนึ่ง และตัวบ่งชี้บางตัวอาจให้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการพัฒนา หรือการดำเนินงานในช่วงเวลา 5 เดือน หรือ 3 ปีก็ได้ นอกจากนี้ตัวบ่งชี้อาจให้สารสนเทศประกอบด้วยค่าหลายค่าเป็นอนุกรมเวลา (time series) ก็ได้ เมื่อนำตัวบ่งชี้ที่ได้จากจุดเวลา หรือช่วงเวลาต่างกันมาเปรียบเทียบกัน จะแสดงถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้

5. ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐาน (Basic Units) สำหรับการพัฒนาทฤษฎี การวิจัยเพื่อพัฒนาทฤษฎีใหม่มีการดำเนินงานที่สำคัญเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับตัวแปร 4 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การบรรยายสภาพปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย ขั้นตอนที่สอง คือ การนิยามสังกัปหรือแนวคิดเชิงทฤษฎีของปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย เป็นภาพรวมที่ครอบคลุมความหมายของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ขั้นตอนที่สาม คือการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของปรากฏการณ์ ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยต้องกำหนดนิยามเฉพาะเจาะจงว่าปรากฏการณ์นั้นวัดได้จากตัวแปรอะไร และใช้เครื่องมือชนิดใด วัดจากใคร และขั้นตอนสุดท้าย คือการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาสร้างตัวแปรปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย ในการดำเนินงานทั้งสี่ขั้นตอนนี้ การกำหนดนิยามเชิงทฤษฎี และการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ ควรจะต้องสอดคล้องและตรงกัน แต่ในความเป็นจริงมีความแตกต่างระหว่างนิยามทั้งสองแบบ นิยามเชิงทฤษฎีบอกความหมายของสังกัปในภาพรวม แต่นิยามเชิงปฏิบัติการบอกความหมายที่เฉพาะเจาะจง เมื่อนักวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และพบความสัมพันธ์ นักวิจัยมักจะอนุมานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ได้จากการวัดไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างสังกัป หรือตัวบ่งชี้เชิงทฤษฎีในกลุ่มประชากร ดังนั้นถ้าตัวบ่งชี้เชิงทฤษฎีและตัวแปรในการวิจัยมีความแตกต่างกัน การอนุมานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย ไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้เชิงทฤษฎีจึงไม่ถูกต้อง Johnstone (1981) จึงเสนอแนะให้นักวิจัยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ และใช้ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐานสำหรับการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎี

จากลักษณะของตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ประการข้างต้น สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรประกอบ หรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษา ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้แสดง/ระบุ/บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวม แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้

5.2 ประเภทของตัวบ่งชี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) ได้สังเคราะห์ประเภทของตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดแยกประเภทสรุปได้ 8 แบบ ดังนี้

1. การจัดแยกประเภทตามทฤษฎีระบบ สามารถแบ่งตัวบ่งชี้ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัย (input indicators) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (process indicators) และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (output indicators) ซึ่งรวมถึงด้านผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นในระบบด้วย

2. การจัดแยกประเภทตามลักษณะนิยามของตัวบ่งชี้ ในการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ ต้องมีการให้นิยามตัวบ่งชี้ ลักษณะการให้นิยามที่แตกต่างกันทำให้นักวิชาการแบ่งประเภทตัวบ่งชี้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้แบบอัตนัย (subjective indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้ในกรณีที่นักวิชาการยังมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาไม่มากนัก หรือใช้ในสถานการณ์ที่มีการให้นิยามตัวบ่งชี้ไว้หลวม ๆ ยังไม่ชัดเจน ใช้ในการศึกษาเฉพาะเรื่อง การนิยามตัวบ่งชี้แบบอัตนัยนี้มีส่วนที่นักวิชาการต้องใช้ วิจารณ์พิจารณาพิเคราะห์ตัดสินใจ และตัวบ่งชี้แบบปรนัย (objective indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการให้นิยามไว้ชัดเจน และไม่มีส่วนที่ต้องใช้วิจารณ์ของนักวิชาการแต่อย่างใด ตัวบ่งชี้ประเภทนี้มักใช้ในการประเมิน การติดตาม และการเปรียบเทียบระบบระหว่างประเทศ

3. การจัดแยกประเภทตามวิธีการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การศึกษาแบ่งตามวิธีการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้ตัวแทน (representative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจากตัวแปรเพียงตัวเดียวให้เป็นตัวแทน ตัวแปรอื่นๆ ที่บอกลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาได้ ตัวบ่งชี้แยกย่อย (disaggregative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ย่อยที่แต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน และบ่งชี้ลักษณะ หรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว การที่จะบ่งชี้สภาพองค์รวมจะต้องใช้ตัวบ่งชี้ย่อยทุกตัวรวมกันทั้งหมด และตัวบ่งชี้รวม หรือตัวบ่งชี้ประกอบ (composite indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่เกิดจากการรวมตัวบ่งชี้ย่อยหลายตัวเข้าด้วยกัน โดยให้น้ำหนักความสำคัญตามที่เป็นจริง ตัวบ่งชี้ชนิดนี้ให้สารสนเทศที่มีคุณค่า มีความเที่ยง และความตรงสูงกว่าตัวบ่งชี้สองประเภทแรก จึงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงาน การกำกับ ติดตาม ดูแล และการประเมินผลการดำเนินงาน และเป็นที่ยอมรับใช้กันมากในปัจจุบัน

4. การจัดแยกประเภทตามลักษณะตัวบ่งชี้ย่อยที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้รวม ตัวบ่งชี้ย่อยที่นำมาสร้างตัวบ่งชี้รวม มีลักษณะแตกต่างกันแบ่งได้หลายประเภทตามเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนั้นการ

จัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ซึ่งแบ่งได้หลายวิธีตามลักษณะการแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ย่อย ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะการจัดแยกประเภทที่สำคัญ 3 วิธี วิธีแรก คือการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามระดับการวัด วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 4 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ (nominal indicators) ตัวบ่งชี้เรียงอันดับ (ordinal indicators) ตัวบ่งชี้ช่วงอัตราภาค (interval indicators) และตัวบ่งชี้อัตราส่วน (ratio indicators) ตัวบ่งชี้รวมที่สร้างจากตัวบ่งชี้ย่อยระดับใดจะมีระดับการวัดตามตัวแปรนั้นด้วยโดยทั่วไป ตัวบ่งชี้ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ ตัวบ่งชี้ช่วงอัตราภาค ตัวบ่งชี้อัตราส่วน และตัวบ่งชี้เรียงอันดับ วิธีที่สอง คือการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามประเภทของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้สต็อก (stock indicators) และตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหว (flows indicators) ตัวบ่งชี้สต็อกแสดงถึงสถานะ หรือปริมาณของระบบการผลิต ณ จุดเวลาจุดใดจุดหนึ่ง ส่วนตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหวแสดงถึงสถานะที่เป็นพลวัตในระบบการผลิต ณ ช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่ง ส่วนวิธีที่สาม คือ การจัดแยกประเภทตามคุณสมบัติทางสถิติของตัวบ่งชี้ วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจง (distributive indicators) และตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจง (non-distributive indicators) ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจงสร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นค่าสถิติบอกลักษณะการกระจายของข้อมูล เช่น สัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation) ดัชนีจินี (Gini's index) เป็นต้น ส่วนตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจงสร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นปริมาณ หรือเป็นค่าสถิติบอกลักษณะค่ากลาง เช่น ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน หรือค่าสถิติประเภทค่าร้อยละ อัตราส่วน

5. การจัดแยกประเภทตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การศึกษาแบ่งตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ (absolute indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้บอกปริมาณที่แท้จริง และมีความหมายในตัวเอง และตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ หรือตัวบ่งชี้อัตราส่วน (relative or ratio indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณที่ต้องแปลความหมายเทียบกับค่าอื่น ตัวบ่งชี้ทั้งสองประเภทนี้ ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ใช้เปรียบเทียบได้เฉพาะระบบที่มีขนาด หรือศักยภาพเท่าเทียมกัน ถ้าเป็นระบบที่มีขนาด หรือศักยภาพต่างกัน ควรใช้ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ในการเปรียบเทียบ

6. การจัดแยกประเภทตามฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย ในการสร้างตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดนิยาม และเกณฑ์ที่ใช้ ตลอดจนการแปลความหมาย ตัวบ่งชี้แบ่งตามฐานในการเปรียบเทียบเพื่อตีความ/แปลความหมายตัวบ่งชี้ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้อิงกลุ่ม (norm-referenced indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับกลุ่มตัวบ่งชี้อิงเกณฑ์

(criterion-referenced indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และตัวบ่งชี้อิงตน (self-referenced indicators) หมายถึงตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุด หรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เป็นตัวบ่งชี้ที่บอกถึงความเปลี่ยนแปลงหรือระดับการพัฒนา

7. การจัดแยกประเภทตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้ ในการบริหารจัดการและการพัฒนาการดำเนินงานในระบบการผลิต โดยเฉพาะด้านการวางแผน การกำกับติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงาน นักวิชาการใช้ประโยชน์ตัวบ่งชี้สองลักษณะ คือการใช้ประโยชน์เพื่อบรรยายสภาพของระบบ และการใช้ประโยชน์เพื่อทำนายหรือพยากรณ์ปรากฏการณ์ในอนาคต ดังนั้นการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะการใช้ประโยชน์จึงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้แสดงความหมาย (expressive indicators) และตัวบ่งชี้ทำนาย (predictive indicators)

8. การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามเนื้อหาสาระหรือสาขาวิชา ตัวบ่งชี้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการในศาสตร์ทุกสาขาวิชา เมื่อจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามสาขาวิชา หรือเนื้อหาสาระ จึงแยกได้เป็นหลายประเภท เช่น ตัวบ่งชี้การศึกษา (education indicators) ตัวบ่งชี้สังคม (social indicators) ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต (quality of life indicators) ตัวบ่งชี้การพัฒนา (development indicators) ตัวบ่งชี้ระดับความยากจน (poverty indicators) ตัวบ่งชี้การศึกษานอกระบบโรงเรียน (non-formal education indicators) เป็นต้น การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามเนื้อหาสาระนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับความสนใจ และจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตัวบ่งชี้

5.3 ประโยชน์ของตัวบ่งชี้

นางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยของ Johnstone (1981) Blank (1993) Burstein (1992) Fitz-Gibbon (2002) และได้สังเคราะห์และจัดหัวข้อใหม่สรุปได้ว่า การใช้ตัวบ่งชี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญรวม 3 ประการดังนี้ 1) การบรรยาย นักวิชาการใช้ตัวบ่งชี้ในการบรรยายสภาพ และลักษณะของระบบได้อย่างแม่นยำเพียงพอที่จะทำให้เข้าใจการทำงานของระบบได้เป็นอย่างดี เปรียบเสมือนการฉายภาพระบบ ณ จุดเวลาจุดใดจุดหนึ่ง 2) การแสดงแนวโน้มหรือการเปลี่ยนแปลง ตัวบ่งชี้ประเภทตัวบ่งชี้ค่าสมบูรณ์ หรือตัวบ่งชี้อิงตน เป็นประโยชน์ในการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลง หรือแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบในช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่งได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ เปรียบเสมือนการศึกษาระยะยาว และ 3) การเปรียบเทียบ

ตัวบ่งชี้ประเภทตัวบ่งชี้เชิงเกณฑ์ หรือตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ เป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบระบบ ทั้ง การเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือการเปรียบเทียบระหว่างระบบของประเทศต่าง ๆ หรือการ เปรียบเทียบสภาพระหว่างภูมิภาคในประเทศใดประเทศหนึ่ง

Politt (1990 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2551) ได้กล่าวถึงประโยชน์ ของตัวบ่งชี้ โดยเน้นที่ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) เป็นข้อความกำหนดนโยบาย ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการวางแผน คือ ขาดความชัดเจนในการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย มักจะระบุในลักษณะที่กว้างมากเกินไป การนำตัวบ่งชี้มาใช้ในการกำหนดนโยบายจะช่วยให้ทราบสิ่งที่ ต้องการให้บรรลุผลตามนโยบายได้ชัดเจนขึ้น 2) ติดตามผลในระบบการศึกษา การใช้ตัวบ่งชี้ทาง การศึกษาในการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญมาก เพราะช่วยตรวจสอบว่าการ เปลี่ยนแปลงนั้น เป็นไปในทิศทางที่ต้องการหรือพึงประสงค์หรือไม่ ซึ่งจะต้องมีการใช้การวัดอย่าง สม่าเสมอต่อเนื่อง จึงจะสามารถใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาได้ 3) พัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับ ระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการวิจัย โดยเฉพาะตัวบ่งชี้รวม สามารถใช้แทน ลักษณะของระบบการศึกษาในงานวิจัย โดยนำไปใช้วิเคราะห์เพื่อศึกษาวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ ตาม ต้องการ ได้ถูกต้องและน่าเชื่อถือดีกว่าการใช้ตัวแปรเดียว หรือตัวแปรย่อยแต่ละตัว ซึ่งถือว่าเป็น พื้นฐานของการวิเคราะห์เท่านั้น และ 4) จัดกลุ่มระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้ช่วยทำให้การจัดแบ่งกลุ่มใน ระบบการศึกษามีความตรงและความเที่ยง ทำให้ประเทศที่มีระบบการศึกษาในกลุ่มเดียวกัน สามารถ ใช้ข้อมูลมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ นอกจากนี้ การจัดแบ่งกลุ่มยังช่วยชี้ให้เห็นถึง ลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกันในการศึกษา ใช้ในการเปรียบเทียบการศึกษาระหว่างจังหวัดหรือ ระหว่างประเทศได้

5.4 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้มีขั้นตอน คล้ายกับขั้นตอนในกระบวนการวัดตัวแปร แต่มีขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการรวมตัวแปร เข้าเป็นตัวบ่งชี้ และการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น นักวิจัยหลายท่านได้กำหนด ขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ไว้คล้ายคลึงกัน มีส่วนแตกต่างกันในบางขั้นตอน และได้สรุปรวม เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้รวม 6 ขั้นตอนดังนี้ (Blank, 1993; Johnstone, 1981; Burstein, Oakes และ Guiton, 1992; Bottani and Walberg, 1994; Fitz-Gibbon, 2002)

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement of Purposes) ขั้นตอนแรกของการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นักวิจัยต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไร และอย่างไร วัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นให้ได้ตัวบ่งชี้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ การบรรยายสภาพของระบบ การแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบ และการเปรียบเทียบระบบกับเกณฑ์ รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างระบบ การใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้ทั้งสามประการนี้ทำโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการบริหาร การพัฒนา และการวิจัยในด้านต่างๆ ที่สำคัญรวม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ ด้านการกำกับ และการประเมินระบบ ด้านการจัดลำดับ และการจำแนกประเภทระบบ ทั้งที่เป็นการจำแนกประเภทภายในชาติ และนานาชาติ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ รวมทั้งการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบที่ศึกษากับระบบอื่นๆ ในสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ และการประกันคุณภาพของหน่วยปฏิบัติ และด้านการกำหนดเป้าหมายระยะสั้นที่ตรวจสอบได้ (benchmarking) ตามแนวคิดและหลักการประเมินผลแบบใหม่

โดยที่ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ต่างกัน มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินแผนพัฒนา ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทของตน และให้สารสนเทศที่มีความเฉพาะเจาะจงตามเป้าหมายของแผนพัฒนา ในขณะที่ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้จัดจำแนกระบบของประเทศต่างๆ หลายประเทศ ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทของกลุ่ม และมีความเป็นกลางสูงที่ทุกประเทศจะสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเปรียบเทียบกันได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยที่ต้องการพัฒนาตัวบ่งชี้จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนว่า จะพัฒนาตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ทำอะไร และเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานอย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพสูง และเป็นประโยชน์สมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การนิยาม (Definition) ตัวบ่งชี้ หลังจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้แล้ว งานสำคัญในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนา เพราะนิยามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นตัวชี้แนวทางที่จะต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ ในขั้นตอนการนิยามตัวบ่งชี้นี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามแบบเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้ว นักวิจัยต้องกำหนดด้วยว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้อย่างไร Burstein Oakes และ Guiton (1992) แยกการ

นิยามตัวบ่งชี้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การกำหนดกรอบความคิด หรือการสร้างสังกะป (conceptualization) การนิยามในส่วนนี้ เป็นการให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะบ่งชี้ ในรูปของรูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ก่อนว่ามี ส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกี่มิติ (dimension) และแต่ละมิติประกอบด้วยสังกะป (concept) อะไรบ้าง ส่วนที่สองคือ การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบ หรือ ตัวแปรย่อย (development of component measures) และการสร้างและการกำหนดมาตร (construction and scaling) การนิยามในส่วนนี้ เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิด และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย เข้าเป็นตัวบ่งชี้

จากการนิยามตัวบ่งชี้ นักวิจัยจะได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง (structural relationship model) ของตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นโครงสร้าง (structure) ที่อธิบายว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วย ตัวแปรย่อยอะไร ตัวแปรย่อยมีความสัมพันธ์กับตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนาอย่างไร และตัวแปรย่อยแต่ละตัวมี น้ำหนักความสำคัญต่อตัวบ่งชี้ต่างกันอย่างไร ดังนั้นการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้จึงประกอบด้วย การ กำหนดรายละเอียด 3 ประการ (Burstein, Oakes และ Guiton, 1992; Johnstone, 1981) ประการแรก คือ การกำหนดส่วนประกอบ (components) หรือตัวแปรย่อย (component variables) ของตัวบ่งชี้ นักวิจัยต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎี และประสบการณ์ ศึกษาตัวแปรย่อยที่ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ (relate) และตรง (relevant) กับตัวบ่งชี้ แล้วตัดสินใจคัดเลือกตัวแปรย่อยเหล่านั้น ว่าจะใช้ตัวแปรย่อยจำนวนเท่าใด และประเภทใดในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ประการที่สอง คือ การกำหนด วิธีการรวม (combination method) ตัวแปรย่อย นักวิจัยต้องศึกษา และตัดสินใจเลือกวิธีการ รวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนา ซึ่งโดยทั่วไปทำได้เป็น 2 แบบ คือการรวมตัวแปรย่อยด้วย การบวก (addition) และการคูณ (multiplication) ส่วนประการที่สาม คือ การกำหนดน้ำหนัก (weight) การรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ นักวิจัยต้องกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย แต่ละตัวในการสร้างตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนา โดยอาจกำหนดให้ตัวแปรย่อยทุกตัวมีน้ำหนักเท่ากัน หรือ ต่างกันก็ได้ การกำหนดรายละเอียดทั้งสามประการสำหรับการนิยามตัวบ่งชี้ทำได้ 3 วิธี แต่ละวิธีมี ความเหมาะสมกับสถานการณ์แตกต่างกันดังต่อไปนี้ (Burstein, Oakes และ Guiton, 1992; Johnstone, 1981)

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงปฏิบัติ (Pragmatic Definition) นิยามเชิง ปฏิบัติ เป็นนิยามที่ใช้ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อม

แล้ว มีฐานข้อมูลแล้ว หรือมีการสร้างตัวแปรประกอบจากตัวแปรย่อยๆ หลายตัวไว้แล้ว นักวิจัยเพียงแต่ใช้วิจารณ์ญาณคัดเลือกตัวแปรจากฐานข้อมูลที่มีอยู่ และนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย วิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ การศึกษาวิธีนี้อาศัยการตัดสินใจ และประสบการณ์ของนักวิจัยเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียง เพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎี หรือตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่อย่างใด นิยามเชิงปฏิบัติจึงเป็นนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับนิยามแบบอื่น และไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้ ในกรณีที่ต้องใช้ นักวิจัยควรพยายามปรับปรุงจุดอ่อนโดยใช้การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือการใช้กรอบทฤษฎีประกอบกับวิจารณ์ญาณในการเลือกตัวแปรและกำหนดนิยาม

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition) นิยามเชิงทฤษฎี เป็นนิยามที่นักวิจัยใช้ทฤษฎีรองรับสนับสนุนการตัดสินใจของนักวิจัยโดยตลอด และใช้วิจารณ์ญาณของนักวิจัยน้อยกว่าการนิยามแบบอื่น การนิยามตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงทฤษฎีนั้น นักวิจัยอาจทำได้สองแบบ แบบแรกเป็นการใช้ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมดตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อย นั่นคือนักวิจัยใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้ตามที่ผู้พัฒนาไว้แล้วทั้งหมด แบบที่สองเป็นการใช้ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อย และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยแต่ละตัวนั้น นักวิจัยใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบในการตัดสินใจ วิธีแบบนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือโมเดลตัวบ่งชี้ไว้ก่อน

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) นิยามเชิงประจักษ์ เป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี เพราะเป็นนิยามที่นักวิจัยกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้ โดยมีทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐาน แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ นั้นมิได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การนิยามแบบนี้มีความเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับกันอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

ในจำนวนวิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธีที่กล่าวข้างต้นนั้น วิธีการนิยามเชิงประจักษ์ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด (Johnstone, 1981) ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการกำหนด

นิยามเชิงประจักษ์ คือ การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยนั้น ในความเป็นจริงมิใช่การกำหนดนิยามจากการศึกษาเอกสารและทฤษฎี แต่เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อเปรียบเทียบวิธีการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ซึ่งต้องใช้ในการวิจัยในการนิยาม กับการวิจัยที่มีการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือโมเดลลิสเรล (linear structural relationship model or LISREL model) จะเห็นได้ว่ามีวิธีการสอดคล้องกัน เนื่องจากการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้มีงานสำคัญสองส่วน ส่วนแรก เป็นการกำหนดโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และอย่างไร โดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานรองรับ โมเดลที่ได้เป็นโมเดลลิสเรลแบบโมเดลการวัด (measurement model) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) กับตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นตัวแปรแฝง (latent variables) นั้นเอง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538; Joreskog และ Sorbom, 1989) งานส่วนที่สอง คือการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยจากข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิจัย อันเป็นการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลนั่นเอง กล่าวคือ นักวิจัยต้องรวบรวมข้อมูลได้แก่ตัวแปรย่อยทั้งหลายตามโมเดลที่พัฒนาขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์ให้ได้ค่าน้ำหนัก ตัวแปรย่อยที่จะใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ วิธีการวิเคราะห์ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบตามหลักสถิติทำได้สองแบบ แบบแรกคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ใช้เมื่อนักวิจัยมีทฤษฎีรองรับโมเดลแบบหลวมๆ ส่วนแบบที่สอง คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ใช้เมื่อนักวิจัยมีทฤษฎีรองรับโมเดลแบบหนักแน่นเข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูล เมื่อพบว่าโมเดลมีความตรง จึงนำเสนอการแสดงความสัมพันธ์ และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยมาสร้างตัวแปรแฝงต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือการดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับวัด การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อยซึ่งจะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 4 การสร้าง (Construction) ตัวบ่งชี้ ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสร้างสเกล (scaling) ตัวบ่งชี้ โดยนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้เป็นตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อย และรวมตัวแปรตามนิยามตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Check) ตัวบ่งชี้ การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นด้วย โดยตรวจสอบทั้งความเที่ยง (reliability) ความตรง (validity) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเหมาะสม (appropriateness) และความเชื่อถือได้ (credibility)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดเข้าบริบทและการนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการสื่อสาร (communication) ระหว่างนักวิจัยที่เป็นผู้พัฒนากับผู้ใช้ตัวบ่งชี้ หลังจากที่ได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้แล้ว นักวิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท (context) โดยอาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตพื้นที่ จังหวัด อำเภอ หน่วยงาน หรือแยกตามประเภทของบุคลากร หรืออาจวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้ ให้ผู้บริหาร/ผู้บริโภคนักวางแผน/นักวิจัย ตลอดจนนักวิชาการทั่วไปได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้อย่างกว้างขวาง

ตอนที่ 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ปริญญา เรื่องทิพย์ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 และวิเคราะห์องค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,651 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 2 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม LISREL 8.30 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ทั้ง 9 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.77 ถึง 0.92 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารและการจัดการโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านตัวผู้เรียน ด้านลักษณะของครู ด้านเพื่อน ด้านชุมชน ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการช่วยเหลือผู้เรียน และด้านครอบครัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.92, 0.90, 0.89, 0.83, 0.82, 0.80, 0.78, 0.78 และ 0.77 ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านต่างๆ มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 นั่นคือ องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการโรงเรียน มีความสำคัญมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบ ด้านครอบครัว มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 2895.24 $p=0.63$ ที่องศาอิสระ (df) 2884 ค่า GFI=0.96 ค่า CFI=0.91 ค่า AGFI=0.97 ค่า SRMR=0.009 และค่า RMSEA=0.044 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยสรุป การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ตัวบ่งชี้ได้มาจากนักเรียนโดยตรงสามารถนำตัวบ่งชี้ไปประยุกต์ใช้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้มีความสุข

ชัยวัฒน์ พันธุ์เสื่อ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก โดยมีลักษณะความสุข 4 ด้าน ดังนี้ ด้านผู้เรียนมีระดับความสุขมาก ด้านผู้สอนมีระดับความสุขมาก ด้านสภาพแวดล้อมมีความสุขระดับมาก และด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่นมีระดับมาก ความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ปัทมา ทองสม (2553) ศึกษาการพัฒนาดัชนีวัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษา พบว่า ดัชนีความสุขของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง และองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล ตามลำดับ ซึ่งองค์ประกอบที่ห้าเป็นตัวแปรร่วมกันอธิบายความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต พบว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีความสุขในการเรียนอยู่ในระดับมาก ระดับชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียนทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์ทางลบต่อองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล เท่ากับ -0.101 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำราญ สิริภคมงคล (2554) ได้ศึกษาการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยโครงสร้าง 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านคุณภาพในการสอนของครู องค์ประกอบด้านความสามารถแสดงออกทางอารมณ์ของครู องค์ประกอบด้านโรงเรียนสนับสนุนการเรียนการสอน และองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนที่มีความสุข

ลัดดา หวังภษิต (2557) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยใช้กับนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 208 คน โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (PEACE) 5 ชั้น คือ 1) การเตรียมตัวเปิดรับข้อมูล (Preparation:P) 2) การหาความรู้หรือข้อมูลตามแบบการเรียนรู้และความถนัด (Explosion:E) 3) การวิเคราะห์ไตร่ตรอง (Analysis:A) 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Co-creation:C) และ 5) การประเมินผล (Evaluation:E) ผลการวิจัยพบว่าการประเมินความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนจากแบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก การประเมินพฤติกรรมความสุขในการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองโดยผู้วิจัย ครู นักเรียน อยู่ในระดับมากและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในระดับ .01

วิลาวลัย ด่านสิริสุข (2557) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยทำการศึกษาทำกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 40 คน โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) ชื่นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ชื่นทำความเข้าใจและสะท้อนผล 3) ชื่นสร้างความรู้ 4) ชื่นร่วมกันคิด 5) ชื่นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ 6) ชื่นมุ่งมั่นต่อการพัฒนาภายใน ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกิจกรรมในชั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผลทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ ได้จากการที่นักเรียนลงมือศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองเพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ ตามความสนใจของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีความสุข

ภารดี ภัคดีโยธิน (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่าตัวแปรปัจจัย ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครู และการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนกับตัวแปรตามได้แก่ ความสุขในการเรียนของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรต้นทั้ง 2 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขใน

การเรียนของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทั้งยังศึกษา พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครูส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของ นักเรียน และส่งผลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่ ส่งผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนส่งผล ทางบวกต่อความสุขในการเรียนของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนวัต ปานพุ่ม. (2560) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ บริบทเป็นฐานร่วมกับการ เขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์และมีความสุขในการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปี ที่ 1 วิทยาลัย พณิชยการธนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้ โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ70 อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ76.76 และ2) ความสุขในการเรียนของ นักเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ สูงกว่า ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.01

งานวิจัยต่างประเทศ

Shen (2001) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องการศึกษาวิชาเคมีอย่างมีความสุข ผล การศึกษาพบว่า ความสุขในการเรียนเคมีนั้น เป็นผลมาจากการใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมของครูใน การดึงความสนใจของนักเรียนออกมา โดยการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ซึ่งมาจากมีผู้ให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความสนใจ การเยี่ยมชมงาน การใช้เครื่องมือ การศึกษาจาก วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ สังเกตความสนใจอย่างกว้างๆจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย แนะนำอย่างฉลาด ใช้คำถามนำก่อนการเรียนการตอบกระทู้ การแสดงความคิดเห็นและการมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์

Loveless (2006) ได้รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วย นักเรียนมีความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มีความสุขในเนื้อหาวิชาที่เรียน และ เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดจนเห็นว่าสิ่งที่ได้เรียนมีความสอดคล้องกับชีวิตจริง

Hood (2002) ได้วิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องการเรียนรู้สู่การใส่ใจการศึกษาเชิงคุณภาพ สัมพันธภาพระหว่างครูที่มีประสบการณ์ในการสอนทั้ง 12 คนกับนักเรียนของพวกเขา วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้หญิงจำนวน 12 คน ที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐคาโรไลนา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการเยี่ยมชมการสอนในชั้นเรียน ผลการวิจัย พบว่า พื้นฐานครอบครัวและชั้นเรียนครอบครัวของครอบครัวของครู การเอาใจใส่ครอบครัวของครูมีอิทธิพลต่อการดูแลเอาใจใส่ต่อวิถีครอบครัวและนักเรียนของพวกเขา การสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน สร้างชั้นเรียนให้มีความเป็นกันเองแบบครอบครัวและเอาใจใส่ต่อการสอน ครูมีลักษณะ 7 ประการที่ช่วยทำให้ชั้นเรียนมีความเป็นกันเองแบบครอบครัว ดังนี้

1. ครูต้องทำให้นักเรียนมีความสุขทั้งในโรงเรียนและบ้าน
2. ครูมีความคาดหวังที่ดีสำหรับอนาคตของนักเรียน
3. ครูต้องการให้นักเรียนมีความรู้ที่ดี
4. ครูสร้างโอกาสให้กับนักเรียนมีประสบการณ์ที่สำคัญอันนำมาสู่ความทรงจำที่ดี
5. ครูยึดมั่นในกฎระเบียบข้อบังคับและเห็นความสำคัญ
6. ครูสอนให้นักเรียนมีระเบียบวินัย
7. ครูมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนและช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed-methods) ระหว่างวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพ เป็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และระยะที่ 2 ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้กระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านทางการสอนสังคมศึกษา จำนวน 10 คน ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

1. ประชากร/ตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 คน

กลุ่มนักวิชาการ มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับทางด้านสังคมศึกษา หรือการพัฒนาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา 10 ปีขึ้นไป

2. มีคุณวุฒิการศึกษาทางด้านสังคมศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป

กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์การสอนทางด้านสังคมศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย 5 ปีขึ้นไป

2. มีคุณวุฒิทางการศึกษาด้านวิชาสังคมศึกษา การสอนวิชาสังคมศึกษา หรือการพัฒนาหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ในระดับปริญญาโทขึ้นไป

กลุ่มนักวิจัย มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์ในการทำวิจัยทางด้านสังคมศึกษา 5 ปีขึ้นไป

2. มีคุณวุฒิทางการศึกษาด้านวิชาสังคมศึกษา การสอนวิชาสังคมศึกษา หรือการพัฒนาหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ในระดับปริญญาโทขึ้นไป

2) กลุ่มครู (คศ.4 ขึ้นไป) ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการสอนสังคมศึกษา จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์การสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน 25 ปี ขึ้นไป

2. มีประสบการณ์การสอนในวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ได้รับวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ (คศ.4) ขึ้นไป

4. มีคุณวุฒิทางการศึกษาในวิชาสังคมศึกษา การสอนสังคมศึกษา หรือการพัฒนาหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ฉบับ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 กลุ่ม

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. สร้างข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. นำข้อคำถามดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาความสอดคล้องและครอบคลุมข้อคำถามโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งมีระดับความสอดคล้อง ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	-1

โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.67 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2552) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องสามารถนำเครื่องมือไปใช้ในการวิจัยได้

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับ คือ 1.00 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มากกว่า 0.67 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2552) จึงถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง สามารถนำแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒินี้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 10 ท่าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์กำหนดเป็นองค์ประกอบสำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในระยะที่ 1 เพื่อนำข้อมูลที่พัฒนาขึ้นมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำนวนทั้งหมด 43 โรงเรียน จำแนกเป็นจำนวนนักเรียนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 18,751 คน จังหวัดสระบุรี 9,829 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 28,580 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) เนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ Gorsuch (1983) และ กัลยา วาณิชย์บัญชา (2549) เสนอว่า ขนาดของข้อมูลมากกว่าจำนวนตัวแปรอย่างน้อย 5 - 10 เท่า ก็เพียงพอแล้ว งานวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปร 91 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จึงควรมีอย่างน้อย 455 - 910 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้

วิเคราะห์ห้องค์ประกอบเป็น 10 เท่าของข้อคำถาม จำนวน 910 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในอัตราเฉลี่ยที่เท่ากันทุกโรงเรียน จำนวน 114 คน รวมจำนวน 912 คน ผู้วิจัยแจกแบบวัดทั้งหมด 912 ฉบับ ซึ่งภายหลังจากเก็บข้อมูลเพื่อการตอบกลับได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้จริงจำนวนทั้งสิ้น 728 คน คิดอัตราการตอบกลับของแบบวัดได้ร้อยละ 79.82

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มสหวิทยาเขตจากแต่ละจังหวัดโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) สุ่มสหวิทยาเขตในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสระบุรี จังหวัดละ 2 วิทยาเขต ประกอบด้วย จังหวัดปทุมธานี คือ สหวิทยาเขตปทุมเบญจา และสหวิทยาเขตปทุมมิตร จังหวัดสระบุรี คือ สหวิทยาเขตบูรพาสระบุรี และสหวิทยาเขตพระพุทธบาทเมืองสระบุรี รวมทั้งหมด 4 วิทยาเขต

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยสุ่มโรงเรียนของสหวิทยาเขตของจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสระบุรี สหวิทยาเขตละ 2 โรงเรียน ประกอบด้วย จังหวัดปทุมธานี สหวิทยาเขตปทุมเบญจา ได้แก่ โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี สหวิทยาเขตปทุมมิตร ได้แก่ โรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี จังหวัดสระบุรี สหวิทยาเขตบูรพาสระบุรี ได้แก่ โรงเรียนแก่งคอย โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา สหวิทยาเขตพระพุทธบาทเมืองสระบุรี ได้แก่ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี รวมทั้งหมด 8 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยสุ่มนักเรียนจากโรงเรียนที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 2 โดยสุ่มโรงเรียนละ 114 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 912 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการ

สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาจัดทำเป็นตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้น และโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 96 ข้อ แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขในการเรียน
วิชาสังคมศึกษามากที่สุด

4 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขในการเรียน
วิชาสังคมศึกษามาก

3 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขในการเรียน
วิชาสังคมศึกษาปานกลาง

2 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขในการเรียน
วิชาสังคมศึกษาน้อย

1 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขในการเรียน
วิชาสังคมศึกษาน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมาย

หลังจากได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยทำการหาค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งช่วงของคะแนนเฉลี่ยและเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (Best, 1970)

4.50 – 5.00 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษามากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขใน
การเรียนวิชาสังคมศึกษามาก

2.50 – 3.49 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขใน
การเรียนวิชาสังคมศึกษาปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขใน
การเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขใน
การเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยที่สุด

โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ประเด็นจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อคิดเห็นจากการ
สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาสร้างเป็นแบบวัด มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating
Scale)

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแบบวัด

ผู้วิจัยจัดทำแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย 1 ฉบับ จำนวน 96 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย ที่พัฒนาขึ้น พร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และนิยามศัพท์
เฉพาะ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัย 1 คน
ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินผล 1 คน และผู้เชี่ยวชาญทางการสอนสังคมศึกษา 1 คน
ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความ
เหมาะสมของร่างแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลายที่พัฒนาขึ้น ในด้านความครอบคลุมตามเนื้อหาสาระ ความถูกต้องเหมาะสมและความชัดเจน
ของภาษา ความเหมาะสมของรูปแบบ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ โดยพิจารณาจากดัชนีความ
สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence)

เกณฑ์ในการตัดสินคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา ของข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.67 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2552) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้น มีความสอดคล้อง สามารถนำเครื่องมือไปใช้ในการวิจัยได้

ตารางที่ 2 สรุปจำนวนข้อคำถามก่อนและหลังการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

	ผ่านเกณฑ์ IOC (ข้อ)	คิดเป็น ร้อยละ	ไม่ผ่าน เกณฑ์ IOC และตัดทิ้ง (ข้อ)	คิดเป็น ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์ และปรับ ข้อคำถาม (ข้อ)	คิดเป็น ร้อยละ
ตอนที่ 2 (96 ข้อ)	91	94.79	5	5.21	11	11.45

หลังจากตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบวัดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและตรวจสอบอีกครั้ง

ตารางที่ 3 ข้อคำถามที่ได้รับการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่	ข้อที่	ข้อคำถามเดิม	ข้อคำถามที่ปรับปรุง
2	10	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับโลก สถานการณ์แห่งความเป็นจริง	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน
	16	นักเรียนเสาะแสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล	นักเรียนมีทักษะการเสาะแสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล
	19	นักเรียนแสดงศักยภาพ ความสามารถออกมาเต็มที่	นักเรียนแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มความสามารถ
	28	ครูสังคมต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยี เนื้อหา และสถานการณ์	ครูสังคมศึกษาต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยี เนื้อหา และสถานการณ์
	34	นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียนอย่างเปิดเผย	นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน
	43	นักเรียนเกิดข้อสงสัยในสิ่งที่เรียน นักเรียนจะศึกษาเพิ่ม สืบค้นข้อมูลเพิ่มเอง	นักเรียนเกิดข้อสงสัยในสิ่งที่เรียน นักเรียนจะศึกษาสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

ตารางที่ 3 ข้อคำถามที่ได้รับการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ตอนที่	ข้อที่	ข้อคำถามเดิม	ข้อคำถามที่ปรับปรุง
2	58	โลกของการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ โลกนอกห้องเรียน	โลกของการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ โลกแห่งการศึกษานอกห้องเรียน
	63	ให้นักเรียนได้แสดงบทบาท สิทธิของ ตนเองในสังคม	ให้นักเรียนได้แสดงบทบาท สิทธิของ ตนเองในสังคมได้อย่างอิสระ
	67	นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น ยอมรับ ในความแตกต่าง	นักเรียนฝึกความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง
	92	นักเรียนเสนอความคิด ครูไม่เคยตัดสิน ว่าผิดหรือถูก ให้นักเรียนพยายาม ทบทวนตัวเอง เคารพความคิดของ ตัวเอง	เมื่อนักเรียนเสนอความคิด ครูไม่เคย ตัดสินว่าผิดหรือถูก ให้นักเรียน พยายามทบทวนตัวเอง เคารพ ความคิดของตัวเอง
	95	ทุกคำตอบของนักเรียน ครูควรรับฟัง แล้วนำคำตอบไปถามเพื่อนต่อ	ทุกคำตอบของนักเรียน ครูควรรับฟัง

ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้แบบวัดกับกลุ่มทดลองเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 91 ข้อ ที่พัฒนาขึ้นและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเป็นที่เรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลอง	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)
50	.983

ขั้นตอนที่ 6 การนำแบบวัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น และปรับให้มีความเหมาะสมหลังจากที่ได้นำแบบวัดไปทดลองใช้ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 912 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่าง มีขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดรายชื่อโรงเรียนจากการสุ่มตามสหวิทยาเขตของจังหวัดปทุมธานีและสระบุรี จากนั้นติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย
2. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ส่งแบบวัดทางไปรษณีย์และทางออนไลน์ให้กับผู้ประสานงานของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแนบเอกสารคำชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการให้นักเรียนตอบแบบวัดพร้อมระบุจำนวนของแบบวัดในแต่ละระดับชั้นเพื่อความสะดวกของครูที่ประสานงานและทำให้ได้ข้อมูลกลับคืนมาครอบคลุมทุกระดับชั้นของมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. กำกับติดตามแบบวัดคืนโดยการติดต่อกับผู้ประสานงานของโรงเรียนทางโทรศัพท์ และช่องทางออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ
5. ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบวัดที่ได้รับคืนมา และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยคิดอัตราการตอบกลับของแบบวัด จำนวนแบบวัดที่ได้รับการตอบกลับมา 728 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.82

ตารางที่ 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและอัตราการตอบกลับของแบบวัด

โรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ ต้องทำแบบวัด (คน)	จำนวน ตอบกลับ (คน)	ร้อยละของการ ตอบกลับ
ธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยา	114	92	80.70
หอวัง ปทุมธานี	114	77	67.54
ธัญบุรี	114	111	97.36
เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี	114	85	74.56
แก่งคอย	114	114	100
มวกเหล็กวิทยา	114	93	81.57
สระบุรีวิทยา	114	72	63.15
สวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี	114	84	73.68
รวม	912	728	79.82

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1.1 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนี IOC (Index of Item-Objective Congruence)

1.2 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงบรรยายได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลภูมิหลังของตัวอย่าง ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์

2.2 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรโดยใช้สถิติเชิงบรรยายได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ความเบ้ (skewness) ความโด่ง (kurtosis)

และสัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation) เพื่ออธิบายระดับความสุขในการเรียนวิชา สังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และลักษณะการกระจายของข้อมูล ด้วย โปรแกรมสถิติทางสังคมศาสตร์

2.3 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ สำหรับนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ทดสอบค่าสถิติ Bartlett's test of sphericity โดยวิเคราะห์ค่า Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) โดยวิเคราะห์องค์ประกอบแบบส่วนประกอบสำคัญ (Principle Component Analysis) และหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) โดยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax Method)

2.3.1 สกัดองค์ประกอบโดยพิจารณาค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า หรือเท่ากับ 1.00

2.2.2 การหมุนแกนโดยหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) โดยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax Method) และพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .50 (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2552)

2.2.3 ตั้งชื่อองค์ประกอบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รายละเอียดการนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลการสังเคราะห์มาสร้างเครื่องมือ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน ได้ให้ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา พฤติกรรมความสุขของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา และองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ที่สร้างความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการทำวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดว่าลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออกมาด้วยความพึงพอใจ กระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนรู้ กล่าวคือ กล่าวทำ กล่าวแสดงออกต่อสิ่งที่ผู้เรียนคิดและเชื่อ บนพื้นฐานของอิสรเสรีภาพในการเรียนรู้ ในการเลือกเรียนเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจ เรียนรู้อย่างมีความหมาย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวของผู้เรียน กับเรื่องใกล้ตัวและมีการเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงของผู้เรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเป็นบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีความสุขและสนุกสนาน ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์มีดังนี้

“ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ เด็ก กล่าวคิด กล่าวทำ กล่าวแสดงออกต่อสิ่งที่คิดและเชื่อ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“ลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ ลักษณะของความพึงพอใจของนักเรียนที่อยากจะเรียนในวิชา อยากจะพัฒนาตัวเองเพื่อไปเป็นพลเมืองที่ดี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“การเรียนรู้ที่มีความหมาย พอใจ เกิดการปิติ ไม่รู้สึกเบื่อ ต้องไปเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนวิชาที่เรียน เรียนแล้วมีความหมาย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขา ประสบการณ์เดิม ความรู้เดิม หรือความพึงพอใจในลักษณะพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กคนนั้น ตัวอย่างเช่น เรียนเรื่องเกี่ยวกับตัวเขา บ้านเขา ชุมชนเขา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“ในห้องเรียนเด็กต้องไม่เครียด ร่าเริง สนุกอย่างเดียวไม่พอต้องได้นื้อหาความรู้ไปด้วย เด็กต้องกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ความเป็นกันเองกับครูกับนักเรียน จะทำให้ห้องเรียนมีชีวิตชีวา กล่าวคือ กล่าวทำ กล่าวแสดงความคิดเห็น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 8, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“ลักษณะความสุข ต้องได้มีส่วนร่วม ได้แสดงออก ทั้งความคิดและพฤติกรรม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 10, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

พฤติกรรมความสุขของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดว่าพฤติกรรมความสุขของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรเป็นลักษณะที่เด็กสามารถตั้งคำถาม อภิปราย ถกเถียง แลกเปลี่ยนในประเด็นทางสังคมได้อย่างมีอิสระ โดยมีบรรยากาศการพูดคุยที่อบอุ่น และปลอดภัย สามารถแสดงความคิด ความเชื่อ หรือมุมมองที่แตกต่างอย่างเป็นมิตร เคารพความคิดซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กมีคุณค่าในตัวเองเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้จนเป็นการเสริมพลังพลเมืองที่เข้มแข็ง ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในฐานะพลเมืองที่ต้องดูแลกัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาโดยการนำเอาความรู้ทางสังคมศึกษาที่เป็นมโนทัศน์ ทักษะ กระบวนการทางสังคมศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตและดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าได้รับการยอมรับจากทุกคนจนเกิดความภาคภูมิใจกับความสำเร็จของการเรียน ซึ่งความสำเร็จจากการเรียนรู้เกิดจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ซึ่งนำมาสู่เป้าหมายที่สำคัญคือความสุขในการเรียนและการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ดังตัวอย่างข้อมูลสัมภาษณ์ ดังนี้

“ให้เด็กสำรวจความเป็นไปของโลกรอบตัวเอง ให้ห้องเรียนเป็นที่ปลอดภัยพูดคุยถกเถียงได้ เด็กสามารถตั้งคำถามกับสิ่งที่เห็นประเด็นถกเถียงในสังคมอยู่ เด็กก็จะรู้สึกสนุกจังเลย ตัวชีวิตความสุขจะต้องนึกถึงบรรยากาศชั้นเรียนที่มีส่วนร่วมสูง และก็เป็นที่เน้นการพูดคุยถกเถียง บรรยากาศที่ปลอดภัยที่จะแสดงความคิดเห็นแล้วไม่โดนคู่สนทนาที่จะมีความคิด ความเชื่อ มุมมองที่แตกต่างกัน สื่อสารอย่างไม่เป็นมิตร บรรยากาศที่ตื่นตัว”

“เห็นคุณค่าตัวเอง เชื่อว่าตัวเองเป็นคนหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงสังคมได้ เห็นว่าเราเคารพคนอื่น เป็น คนอื่นก็เคารพเรา เป็นเป้าหมายสำคัญของวิชาสังคมศึกษา”

“ห้องเรียนแบบที่เคารพกัน เสริมพลังความเป็นพลเมืองให้เข้มแข็งขึ้น ให้เขามีความเชื่อมั่น ในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่ต้องดูแลกัน เป็นเป้าที่ไกลกว่า เป็นความสุขที่ลุ่มลึก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“ความสุขของ ม.ปลาย คือ การที่เขาได้ประสบความสำเร็จ รู้สึกว่าตนเองมีค่า หรือมีความสำคัญ ได้รับการยอมรับเพราะฉะนั้นมันอาจจะเกิดการที่เขาเป็นตัวตนในวิชาสังคม การได้รับการยอมรับ ในชั้นเรียนครูทำให้เด็กเปล่งแสงทอประกายออกมา ก็เป็นความสุขของเด็ก ความต่างจากวิชาอื่น คือ ความปลอดภัย และความอบอุ่นในชั้นเรียน มันเป็นเรื่องที่วิชาอื่นอาจมีบ้าง แต่วิชาสังคมต้องชัดเจน เพราะสังคมด้วยวิชาของมันธรรมชาติมันต้องมีการอภิปราย ถกเถียง แลกเปลี่ยน มันคือวิชาที่เด็กต้องแสดงทัศนะออกมาหลายอย่าง มันไม่เหมือนวิชาอื่นที่รับ และไปวิเคราะห์ต่อยอด อันนี้คือบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มันต้องทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เข้มงวด ต้องรู้สึกอิสระ ต้องรู้สึกว่าเวลาพูดรู้สึกปลอดภัย ไม่งั้นเด็กก็ไม่กล้าที่จะพูดออกมา อันนี้คือสิ่งที่เขาเรียนสังคมต้องมีและมีความสุข”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“ม.ปลาย มีความคิดเป็นผู้ใหญ่ กล้าที่จะคิดมากขึ้น แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ให้มีความสำคัญกับตัวเองในพื้นที่สังคมมากขึ้น เห็นตัวเองในสังคม เห็นสิทธิของตัวเอง เห็นบทบาทของตัวเอง เห็นสิ่งตัวเองจะแสดงออกได้ ในสังคมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 8, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“พยายามกระตุ้นให้เด็กกล้าถาม กล้าซัก พยายามให้เด็กมีส่วนร่วม ปฏิสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย สื่อกันไปสื่อกันมา ไม่ทำให้เราเป็นพระเอกอยู่คนเดียว ทำให้นักเรียนเป็นจุดเด่นของห้อง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 9, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

องค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ที่สร้างความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดว่าองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ที่สร้างความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ ครูผู้สอน เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นำความรู้ในสิ่งที่สอน ความรู้ศาสตร์การสอนวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการ ถ่ายทอดผ่านมุมมองความคิด ความเชื่อ ทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธาและพร้อมที่จะเรียนรู้ไปกับครู เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียน เกิดความสุขในการเรียนเป็น บรรยากาศของชั้นเรียน ที่ครูมีการเสริมแรง ให้กำลังใจ คอยเป็นที่ปรึกษาและออกแบบกิจกรรมที่จะยึดโยงความรู้กับความจริง เป็นสิ่งที่ท้าทาย แปลกใหม่ มีความสนุกสนาน ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตัวเองในสิ่งที่อยากรู้ การเชื่อมโยงความรู้ โดยนำเนื้อหา บทเรียนที่เป็นเรื่องใกล้ตัว มีประสบการณ์ตรงเชื่อมโยงกับชีวิตจริง เหตุการณ์จริงที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้มาประยุกต์ในบทเรียนผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พูดคุย ถามตอบ อภิปรายในประเด็นทางสังคม โดยเกิดบรรยากาศที่อบอุ่น และ มีความปลอดภัย ซึ่งผู้เรียนจะกล้าตอบ กล้าแสดงความคิดเห็นไปจนสุดทางสุดความคิด ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนยอมรับความคิดผู้อื่น เปิดกว้างทางความคิด กล้าที่จะใช้เหตุผล มีความไว้วางใจต่อผู้ที่แลกเปลี่ยนความคิดด้วย จึงเป็นบรรยากาศของความอบอุ่นและปลอดภัยในการเรียนรู้ จนเกิดองค์ประกอบที่นำมาซึ่งความสุขในการเรียน ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์มีดังนี้

“ตัวคุณครู ตัวคุณครูสำคัญในมิติสมรรถนะในการทำงาน ความรู้ การสอน ความรู้ในสิ่งที่สอน ความรู้ในตัวเด็ก ความรู้เรื่องศาสตร์การสอน วิชาสังคมศึกษา เป็นสังคมศาสตร์ที่บูรณาการ มาในมุมมองความคิด ความเชื่อ เขาเห็นตัวเองว่าอยากจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม มิติการอยู่ด้วยกันในห้องเรียน ความรู้ของครูตัวแปรสำคัญมาก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“บรรยากาศของชั้นเรียน ที่ครูจะสร้างขึ้นมาหลายๆ ความรู้ ว่าด้วยศาสตร์การสอน บรรยากาศต้องยึดโยงกับความเป็นจริงได้ บรรยากาศชั้นเรียนต้องท้าทาย ต้องสร้างการมีส่วนร่วม ต้องปลอดภัย และให้เด็กเป็นเจ้าของให้มากขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“องค์ประกอบเรื่อง ความสำคัญหรือการเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรารู้ คือ ความสุขของเด็กถ้าเราได้อ่าน ได้พูด หรือว่าบทเรียนในห้องมันนำไปยังเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของเด็ก บริบทของเด็ก เข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกของเขา ในบทเรียนนั้นมันทำให้เด็กอยากเรียนรู้ ถ้าเขาได้เรียนในสิ่งที่เชื่อมกับชีวิตเขาจะเรียนอย่างมีความสุข ซึ่งจะดูจากพฤติกรรม พอเด็กยกตัวอย่างเด็กก็ชวนยกตัวอย่างเรื่องใกล้ๆตัว พวกคุณครูชวนคุยในประเด็นที่อยู่รอบบ้านเขาแล้วครูก็สามารถเอาสิ่งที่สอนในห้องไปเชื่อมโยงกับสิ่งที่อยู่รอบบ้านเขามันก็จะตอบสิ่งที่เชื่อมโยง”

“องค์ประกอบเรื่อง บรรยากาศแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้ อันนี้ต้องอยู่ที่ครู เวลาเด็กประสบความสำเร็จครูทำอะไร ครูเสริมแรงไหม ครูชมไหม เด็กรู้สึกมีความสุขเมื่อครูชม หรือได้รับการเสริมแรง เด็กก็จะทำสิ่งนั้นต่อ เด็กไม่ย่อท้อต่องานที่ครูสั่ง พอครู Feedback เด็กก็รู้สึกอยากทำให้ดีกว่านี้ อยากปรับปรุงตัวเองอยู่ตลอดเวลา เด็กสนใจการ Feedback ของครู มีการถามต่อ มีการอัปเดตตัวเองตลอดเวลา รวมถึงเด็กอยากมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อสังคม”

“องค์ประกอบ ด้านความปลอดภัยในการเรียนรู้ เช่น นักเรียนกล้าตอบคำถาม กล้าแสดงความคิดเห็นไปจนสุดทาง เด็กพอใจที่จะคุยกับครู เด็กยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดกว้างทางความคิด กล้าที่จะใช้เหตุผล เคารพกติกาของห้องเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“องค์ประกอบ ความเป็นพลเมือง พฤติกรรมใบบ้างที่สะท้อนความเป็นพลเมืองดี ครูต้องสังเกตระดับปัจเจกบุคคล ต้องสังเกตพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป และ แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“องค์ประกอบ ตัวครู ตัวครูสำคัญเพราะว่าต้องเตรียมการสอน ถ้าครูไม่เตรียมการสอนเด็กไม่ศรัทธา เด็กก็ไม่ตั้งใจเรียน เด็กจะรู้ว่าครูแต่ละคนเป็นอย่างไร ถ้าครูมีความรู้ที่จะให้องค์ความรู้แก่เขาเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไปใช้ในการเรียนต่อของเขา เขาก็จะตั้งใจเรียน เขาก็จะสนใจ เขาก็จะให้ความร่วมมือกับเรา การเตรียมการสอนของครู ถ้าครูเตรียมการสอนที่ดี มันจะทำให้การเรียนการสอนของเรามันสมบูรณ์ ก็จะทำให้เด็กเขาไม่น่าเบื่อ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 6, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการทำวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการทำวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่แตกต่างจากวิชาอื่น เป็นวิชาที่จะต้องใช้เวลา การโต้แย้ง การถกเถียง การแลกเปลี่ยนความคิด การแสดงทัศนคติต่างๆ ที่มีคนที่เห็นด้วยและเห็นต่าง มีมุมมองความคิดที่หลากหลาย โดยจะต้องเข้าใจธรรมชาติวิชา จุดมุ่งหมายของวิชา วิธีการสอน และบรรยากาศของวิชาสังคมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะต้องแสดงลักษณะตัวบ่งชี้ที่เป็นพฤติกรรมของนักเรียนจะทำให้เห็นข้อมูลที่เป็นสารสนเทศและจะนำไปใช้ประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายใด ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ดังนี้

“วิชาสังคมศึกษามีความต่างจากวิชาอื่นเรื่องการให้เหตุผล การยกเหตุผล การโต้แย้ง การถกเถียง การแชร์มุมมองกัน สารสนเทศ ของสังคมศึกษาไม่มีคำตอบเดียวเสมอ มันจะมีคนเห็นด้วยเห็นต่าง มีมุมมองความคิดหลากหลายมุมมอง ให้ศึกษาเพิ่มเติม จุดมุ่งหมายของสังคมศึกษา ธรรมชาติวิชาสังคมศึกษา วิธีสอนที่สังคมศึกษาใช้เยอะคืออะไร บรรยากาศชั้นเรียนของสังคมศึกษาที่พึงประสงค์ต้องแบบไหน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“คิดถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะนำเอาสารสนเทศนี้ไปใช้ ใครเอาไปใช้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

“ทำตัวบ่งชี้ให้มันเห็นภาพพฤติกรรมนักเรียน อย่าให้มันเป็นภาพของพฤติกรรมครู ใส่ภาพเด็กออกมา แล้วก็ความปลอดภัยในการเรียนรู้ บรรยากาศของความสำเร็จ มันไม่ค่อยมีให้เห็นในงานวิจัย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4, ข้อมูลการสัมภาษณ์)

1.2 ผลการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากข้อมูลการสัมภาษณ์

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นสำคัญในการสร้างเครื่องมือเพื่อสำรวจองค์ประกอบความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในประเด็นของลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา พฤติกรรมความสุขของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา และองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ที่สร้างความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

ลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา เป็นสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออกมาด้วยความพึงพอใจ กระตือรือร้น สนุกสนาน ไม่รู้สึกเบื่อ ตื่นตัวในการเรียนรู้ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกต่อสิ่งที่ผู้เรียนคิดและเชื่อบนพื้นฐานของอิสระเสรีภาพในการเรียนรู้ ในการเลือกเรียนเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างเท่าเทียมกัน เรียนรู้อย่างมีความหมาย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวของผู้เรียน กับเรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์เดิม ความรู้เดิม และมีการเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงของผู้เรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเป็นบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีความสุข จนเกิดการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี

พฤติกรรมความสุขของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรเป็นลักษณะที่เด็กสามารถตั้งคำถาม อภิปราย ถกเถียง แลกเปลี่ยนในประเด็นทางสังคมได้อย่างมีอิสระ โดยมีบรรยากาศการพูดคุยที่อบอุ่น และปลอดภัยสามารถแสดงความคิด ความเชื่อ หรือมุมมองที่แตกต่างอย่างเป็นมิตร เคารพความคิดซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กมีคุณค่าในตัวเองเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้จนเป็นการเสริมพลังพลเมืองที่เข้มแข็ง ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในฐานะพลเมืองที่ต้องดูแลกัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาโดยการนำเอาความรู้ทางสังคมศึกษาที่เป็นมโนทัศน์ ทักษะ กระบวนการทางสังคมศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตและดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนมีคุณค่าได้รับการยอมรับจากทุกคนจนเกิดความภาคภูมิใจกับความสำเร็จของการเรียน ซึ่งความสำเร็จจากการเรียนรู้เกิดจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ซึ่งนำมาสู่เป้าหมายที่สำคัญคือความสุขในการเรียนและการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี

องค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ที่สร้างความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ ครูผู้สอน เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะ Active Learning ใช้เกม บอร์ดเกม นำความรู้ในสิ่งที่สอน ความรู้ศาสตร์การสอนวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการกับกิจกรรมในชั้นเรียนหรือ

นอกชั้นเรียน ถ่ายทอดผ่านมุมมองความคิด ความเชื่อ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกศรัทธาและพร้อมที่จะเรียนรู้ไปกับครู เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียน เกิดความสุขในการเรียนเป็น บรรยากาศของชั้นเรียนที่ครูมีการเสริมแรง ให้กำลังใจ คอยเป็นที่ปรึกษาและออกแบบกิจกรรมที่จะยึดโยงความรู้กับความจริง เป็นสิ่งที่ท้าทาย แปลกใหม่ มีความสนุกสนาน ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตัวเองในสิ่งที่อยากรู้ การเชื่อมโยงความรู้ โดยนำเนื้อหา บทเรียนที่เป็นเรื่องใกล้ตัว มีประสบการณ์ตรงเชื่อมโยงกับชีวิตจริง เหตุการณ์จริงที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้มาประยุกต์ในบทเรียนผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พูดคุยถามตอบ อภิปรายในประเด็นทางสังคม โดยเกิดบรรยากาศที่อบอุ่น และ มีความปลอดภัย ซึ่งผู้เรียนจะกล้าตอบ กล้าแสดงความคิดเห็นไปจนสุดทาง สุดความคิด ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนยอมรับความคิดผู้อื่น เปิดกว้างทางความคิด กล้าที่จะใช้เหตุผล มีความไว้วางใจต่อผู้ที่แลกเปลี่ยนความคิดด้วย จึงเป็นบรรยากาศของความอบอุ่นและปลอดภัยในการเรียนรู้ จนเกิดองค์ประกอบที่นำมาซึ่งความสุขในการเรียน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่สังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ไปจัดทำตัวบ่งชี้สร้างแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบวัดตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด โดยการนำเสนอค่าสถิติการแจกแจงความถี่และร้อยละ ส่วนที่ 2 คือ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku)

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ครั้งนี้ มีคุณลักษณะพื้นฐาน ดังแสดงตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด

คุณลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	212	29.12
หญิง	516	70.88
รวม	728	100.00
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	255	35.03
มัธยมศึกษาปีที่ 5	234	32.14
มัธยมศึกษาปีที่ 6	239	32.83
รวม	728	100.00
โรงเรียน		
ธรรมศาสตร์คลองหลวง วิทยาเขต	92	12.64
หอวัง ปทุมธานี	77	10.58
ธัญบุรี	111	15.25
เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี	85	11.68
แก่งคอย	114	15.66
มวกเหล็กวิทยา	93	12.77
สระบุรีวิทยาเขต	72	9.89
สวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี	84	11.54
รวม	728	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบวัด ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้น และโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 (ปทุมธานี-สระบุรี) จำนวน 728 คน

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.88) ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 29.12) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 (ร้อยละ 35.03) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 32.83) และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ร้อยละ 32.14) ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนแก่งคอย (ร้อยละ 15.66) รองลงมาโรงเรียนธัญบุรี (15.25) โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา (ร้อยละ 12.77) โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม (ร้อยละ 12.64) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี (ร้อยละ 11.68) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี (11.54) โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี (ร้อยละ 10.58) และโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม (ร้อยละ 9.89)

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 7 สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อ	ประเด็นคำถาม	Mean	S.D.	Sk	Ku	C.V.	แปล ความ
1	นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	3.79	.95	-0.53	-0.01	25.07	มาก
2	นักเรียนมีอิสระในการเลือกเนื้อหาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการและสนใจ	3.54	1.11	-0.44	-0.43	31.36	มาก
3	นักเรียนสนุกสนานในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	3.78	1.08	-0.66	-0.23	28.57	มาก
4	นักเรียนสามารถกำหนดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการ	3.45	1.10	-0.39	-0.38	31.88	มาก
5	นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การเป็นพลเมืองที่ดี	4.05	.95	-0.88	0.50	23.46	มาก
6	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความท้าทาย	3.79	1.06	-0.69	-0.07	27.97	มาก
7	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความหมายต่อนักเรียน	3.85	1.02	-0.63	-0.15	26.49	มาก
8	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน	3.79	1.06	-0.65	-0.14	27.97	มาก
9	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน	3.94	1.01	-0.82	0.19	25.63	มาก
10	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงจากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว	3.94	.97	-0.74	0.14	24.62	มาก
11	นักเรียนมีความเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมวิชาสังคมศึกษา	4.03	.97	-0.91	0.57	24.07	มาก
12	นักเรียนมีความสนใจในการตั้งคำถาม และตอบคำถาม	3.71	1.08	-0.54	-0.33	29.11	มาก
13	นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม	4.06	.94	-0.88	0.50	23.15	มาก
14	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ	4.00	1.0	-0.89	0.43	25.00	มาก

ตารางที่ 7 สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	Mean	S.D.	Sk	Ku	C.V.	แปล ความ
15	นักเรียนมีทักษะการเสาะแสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล	3.97	.94	-0.72	0.25	23.68	มาก
16	นักเรียน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกต่อสิ่งที่คิด และ สิ่งที่เชื่อ	3.93	.96	-0.59	-0.19	24.43	มาก
17	นักเรียนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับครู	3.90	1.05	-0.72	-0.11	26.92	มาก
18	นักเรียนแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มความสามารถ	3.85	1.02	-0.70	0.14	26.49	มาก
19	นักเรียนคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง	3.93	.95	-0.66	0.05	24.17	มาก
20	นักเรียนเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม	4.20	.91	-1.04	0.78	21.67	มาก
21	เรียนเพื่อให้รู้ในประเด็นสำคัญ หรือแนวคิดสำคัญ	4.02	.96	-0.81	0.28	23.88	มาก
22	กระบวนการสอนแบบ Active Learning ทำให้นักเรียน ได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ	3.88	.99	-0.75	0.30	25.52	มาก
23	ครูตั้งคำถามชวนคิด ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของ นักเรียน	3.92	1.02	-0.81	0.22	26.02	มาก
24	การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้บอร์ดเกม หรือการใช้เกม	3.62	1.16	-0.57	-0.37	32.04	มาก
25	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย	3.98	1.03	-0.86	0.19	25.88	มาก
26	ครูสังคมศึกษาต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยี เนื้อหา และสถานการณ์	4.07	.99	-0.95	0.51	24.32	มาก
27	มีการเล่าข่าวสารปัจจุบันเชื่อมโยงสู่บทเรียน	4.02	.98	-0.87	0.41	24.38	มาก
28	จัดกิจกรรมตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน	3.91	1.04	-0.82	0.22	26.60	มาก
29	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม เมื่อมีข้อสงสัย	3.87	1.02	-0.69	-0.03	26.36	มาก
30	นักเรียนมีความตั้งใจวางแผนอย่างมีขั้นตอนในการทำ ชิ้นงาน	3.94	.95	-0.70	0.18	24.11	มาก
31	นักเรียนนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	3.69	1.05	-0.52	-0.19	28.46	มาก
32	นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน	4.02	.94	-0.74	0.05	23.38	มาก
33	เมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนจะสืบค้นข้อมูลได้ตาม ความสนใจ	3.87	.99	-0.65	0.04	25.58	มาก
34	ในห้องเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นบรรยากาศของความใคร่ รู้ อยากรู้ อยากถาม อยากมีคำตอบ	3.81	1.05	-0.70	0.09	27.56	มาก
35	นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญในการเรียนวิชาสังคม ศึกษา	3.91	1.03	-0.82	0.31	26.34	มาก

ตารางที่ 7 สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	Mean	S.D.	Sk	Ku	C.V.	แปล ความ
36	นักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อน จากครูในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	3.96	.96	-0.66	0.00	24.24	มาก
37	เมื่อมีประเด็นทางสังคมศึกษา นักเรียนจะถกเถียงอภิปราย เพื่อหาข้อสรุป	3.77	1.04	-0.57	-0.22	27.59	มาก
38	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เข้มงวด ไม่ตึงเครียด	3.81	1.08	-0.68	-0.14	28.35	มาก
39	นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา	3.91	.98	-0.66	-0.04	25.06	มาก
40	นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น	4.22	.90	-0.98	0.38	21.33	มาก
41	นักเรียนเกิดข้อสงสัยในสิ่งที่เรียน นักเรียนจะศึกษาสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม	3.92	.96	-0.70	0.19	24.49	มาก
42	นักเรียนได้รับคำชื่นชม ชมเชย ยกย่อง จากการเรียนวิชาสังคมศึกษา	3.66	1.08	-0.54	-0.21	29.51	มาก
43	นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	3.71	1.07	-0.60	-0.15	28.84	มาก
44	นักเรียนมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา	3.92	.96	-0.57	-0.21	24.49	มาก
45	นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคม	4.03	.98	-0.83	0.22	24.32	มาก
46	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา นักเรียนกล้าที่จะถามและเข้ามาปรึกษาครู	3.78	1.03	-0.56	-0.22	27.25	มาก
47	นักเรียนเป็นผู้เปิดกว้างทางความคิด	4.06	.97	-0.87	0.29	23.89	มาก
48	นักเรียนกล้าที่จะใช้เหตุผล	4.14	.93	-0.95	0.48	22.46	มาก
49	นักเรียนเคารพกฎ กติกาของห้องเรียน	4.18	.92	-1.05	0.79	22.01	มาก
50	นักเรียนไม่รู้สึกรอคอยเวลาตอบคำถาม	3.79	1.07	-0.67	-0.09	28.23	มาก
51	นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่อยากทำ	3.88	1.04	-0.70	-0.06	26.80	มาก
52	นักเรียนกลุ่ม เก่ง กลาง อ่อน ทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่	4.07	1.01	-0.97	0.46	24.82	มาก
53	เมื่อนักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษานักเรียนกำลังพิชิตโจทย์ที่ทำหาย ชนะจนประสบความสำเร็จ	3.84	1.01	-0.66	0.00	26.30	มาก
54	นักเรียนตั้งคำถามที่เป็นประเด็นถกเถียงในสังคมได้	3.80	1.02	-0.62	-0.03	26.84	มาก
55	โลกของการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ โลกแห่งการศึกษานอกห้องเรียน	3.87	1.02	-0.66	-0.11	26.36	มาก

ตารางที่ 7 สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	Mean	S.D.	Sk	Ku	C.V.	แปล ความ
56	เอากรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาพูดคุย แลกเปลี่ยนกันในห้องเรียน	3.96	.97	-0.74	0.10	24.49	มาก
57	นักเรียนรู้ความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวาง	3.93	1.01	-0.77	0.12	25.70	มาก
58	นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในสังคมได้	4.03	.95	-0.81	0.23	23.57	มาก
59	ให้นักเรียนได้แสดงบทบาท สิทธิของตนเองในสังคมได้ อย่างอิสระ	3.97	1.01	-0.82	0.18	25.44	มาก
60	นักเรียนได้ขยับตัวในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย	3.88	1.02	-0.67	0.00	26.29	มาก
61	กระบวนการกลุ่มทำให้เกิดทักษะชีวิต	3.95	1.02	-0.75	0.02	25.82	มาก
62	นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการจัดกิจกรรม ในวิชาสังคมศึกษา	3.84	1.02	-0.59	-0.19	26.56	มาก
63	นักเรียนฝึกความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง	4.04	.93	-0.83	0.41	23.02	มาก
64	นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพบริบทของสังคม	4.05	.91	-0.67	-0.08	22.47	มาก
65	นักเรียนมีความสามารถในการจัดการตนเอง	4.03	.95	-0.80	0.31	23.57	มาก
66	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการ และสัมพันธ์กับตัวเอง	3.89	1.02	-0.69	0.00	26.22	มาก
67	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมค่ายทางสังคมศึกษา	3.57	1.15	-0.53	-0.36	32.21	มาก
68	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน เช่น กิจกรรม ทำบุญตักบาตร กิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมสภา นักเรียน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ฯลฯ	3.80	1.09	-0.71	-0.06	28.68	มาก
69	นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนของครูผู้สอน สังคมศึกษาทุกครั้ง	3.83	1.00	-0.63	-0.01	26.11	มาก
70	มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนชวนให้นักเรียน ติดตามในการเรียนครั้งต่อไป	3.77	1.06	-0.67	0.00	28.12	มาก
71	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาที่ สูงขึ้น	3.77	1.04	-0.64	-0.05	27.59	มาก
72	นักเรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะครูในการปรับปรุงการ สอน	3.81	1.07	-0.74	0.04	28.08	มาก
73	นำเหตุการณ์ในท้องถิ่นมาเชื่อมโยงในบทเรียน	3.85	1.05	-0.73	0.11	27.27	มาก

ตารางที่ 7 สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	Mean	S.D.	Sk	Ku	C.V.	แปล ความ
74	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการนำเสนองานที่ได้รับคำชื่นชมจากเพื่อน	3.94	.98	-0.73	0.03	24.87	มาก
75	นักเรียนนำเนื้อหา ข้อมูลจากการเรียนไปแก้ปัญหาในครอบครัว	3.76	1.10	-0.72	0.00	29.26	มาก
76	นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจเมื่อ ถกเถียงอภิปราย หรือนำเสนอหน้าชั้นเรียน	3.73	1.05	-0.60	-0.08	28.15	มาก
77	นักเรียนแสดงทัศนคติได้อย่างเปิดเผย ไม่ถูกปิดกั้น	3.90	1.03	-0.66	-0.21	26.41	มาก
78	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วม	3.85	1.05	-0.78	0.17	27.27	มาก
79	นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาคิดต่อยอดในวิชาสังคมศึกษา	3.85	1.04	-0.67	-0.02	27.01	มาก
80	นักเรียนมีความสนใจเรื่องใดก็จะแสวงหาข้อมูลจนถึงที่สุด	3.90	.99	-0.68	-0.01	25.38	มาก
81	นักเรียนเมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษาจะเกิดทักษะทางสังคม เจตคติ ค่านิยม และอุดมการณ์	3.92	.98	-0.68	-0.01	25.00	มาก
82	ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ มีความสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	3.89	.97	-0.71	0.27	24.94	มาก
83	ครูต้องเคารพความคิดนักเรียน	4.06	.98	-0.82	0.10	24.14	มาก
84	จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม	3.91	.99	-0.70	0.13	25.32	มาก
85	วิชาสังคมศึกษาทำให้มีความเชื่อมั่นในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่ต้องดูแลกัน	3.98	1.01	-0.88	0.43	25.38	มาก
86	นักเรียนพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในสังคม	3.99	.98	-0.77	0.18	24.56	มาก
87	เมื่อนักเรียนเสนอความคิด ครูไม่เคยตัดสินว่าผิดหรือถูก ให้นักเรียนพยายามทบทวนตัวเอง เคารพความคิดของตัวเอง	3.97	.99	-0.79	0.28	24.94	มาก
88	นักเรียนใช้สารสนเทศค้นคว้าหาข้อมูลในสิ่งที่ไม่รู้ มาแบ่งปันให้เพื่อนในห้อง จนเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของความรู้	3.91	.99	-0.59	-0.30	25.32	มาก

ตารางที่ 7 สถิติพื้นฐานขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	Mean	S.D.	Sk	Ku	C.V.	แปล ความ
89	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาทำให้มีมุมมองความคิด หลากหลาย ทั้งมุมมองเห็นด้วย และเห็นต่าง	4.06	.96	-0.89	0.40	23.65	มาก
90	ทุกคำตอบของนักเรียน ครูควรรับฟัง	4.17	.95	-1.00	0.48	22.78	มาก
91	นักเรียนมีเสรีภาพในการปฏิบัติตนในการเรียนวิชาสังคม ศึกษา	4.12	.99	-1.00	0.48	24.03	มาก
	เฉลี่ย	3.90	1.01	-0.73	0.09	25.88	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 1.01 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสุขในการ
เรียนสังคมศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาลักษณะการแจกแจงของข้อมูล โดยพิจารณาจากค่า
ความเบ้ พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงของข้อมูลแบบเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) ซึ่งมีค่า
ความเบ้อยู่ระหว่าง -1.05 ถึง -0.39 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความสุขในการเรียนวิชาสังคม สูง
กว่าค่าเฉลี่ย เมื่อศึกษาลักษณะการกระจายของข้อมูล โดยพิจารณาค่าความโด่ง พบว่า ตัวแปรมี
ลักษณะการกระจายของข้อมูลหลากหลาย ทั้งกระจายมาก (ค่าความโด่งเป็นลบ) กระจายแบบโค้ง
ปกติ (ค่าความโด่งเข้าใกล้ศูนย์) และกระจายน้อย (ค่าความโด่งเป็นบวก) ซึ่งมีค่าความโด่งอยู่ระหว่าง
-0.43 ถึง 0.79 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย พบว่า ตัวแปรนักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรม
ค่ายทางสังคมศึกษา (ร้อยละ 32.21) และตัวแปรนักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น มีค่า
สัมประสิทธิ์การกระจายต่ำสุด (ร้อยละ 21.33) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปร
ใกล้เคียง

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน

ปลาย

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	1.00																								
2	0.61	1.00																							
3	0.69	0.66	1.00																						
4	0.60	0.72	0.69	1.00																					
5	0.53	0.47	0.52	0.48	1.00																				
6	0.57	0.57	0.64	0.59	0.50	1.00																			
7	0.60	0.56	0.64	0.53	0.56	0.59	1.00																		
8	0.56	0.59	0.62	0.57	0.57	0.59	0.71	1.00																	
9	0.52	0.50	0.57	0.51	0.56	0.55	0.62	0.68	1.00																
10	0.52	0.44	0.53	0.48	0.55	0.54	0.60	0.61	0.65	1.00															
11	0.49	0.47	0.59	0.47	0.56	0.52	0.57	0.57	0.59	0.64	1.00														
12	0.61	0.54	0.61	0.56	0.52	0.55	0.57	0.57	0.54	0.53	0.55	1.00													
13	0.51	0.44	0.50	0.42	0.59	0.46	0.49	0.52	0.50	0.57	0.61	0.56	1.00												
14	0.55	0.52	0.63	0.52	0.58	0.52	0.59	0.57	0.53	0.60	0.61	0.61	0.66	1.00											
15	0.55	0.48	0.54	0.47	0.56	0.49	0.55	0.57	0.48	0.53	0.56	0.62	0.61	0.64	1.00										
16	0.44	0.39	0.45	0.38	0.50	0.39	0.44	0.44	0.37	0.40	0.43	0.53	0.52	0.51	0.63	1.00									
17	0.48	0.49	0.56	0.49	0.48	0.50	0.48	0.52	0.44	0.47	0.52	0.61	0.52	0.58	0.60	0.63	1.00								
18	0.52	0.50	0.56	0.53	0.57	0.50	0.50	0.55	0.49	0.51	0.56	0.61	0.57	0.62	0.63	0.63	0.69	1.00							
19	0.45	0.46	0.47	0.45	0.55	0.44	0.48	0.55	0.43	0.45	0.48	0.50	0.55	0.54	0.59	0.57	0.52	0.63	1.00						
20	0.42	0.37	0.43	0.33	0.59	0.40	0.48	0.45	0.48	0.51	0.54	0.44	0.63	0.60	0.62	0.55	0.52	0.60	0.60	1.00					
21	0.50	0.48	0.54	0.46	0.58	0.50	0.58	0.58	0.53	0.54	0.55	0.53	0.63	0.61	0.64	0.55	0.58	0.59	0.60	0.67	1.00				
22	0.53	0.53	0.60	0.55	0.57	0.52	0.54	0.60	0.55	0.53	0.59	0.55	0.59	0.63	0.59	0.52	0.57	0.65	0.61	0.58	0.64	1.00			
23	0.57	0.57	0.62	0.55	0.55	0.58	0.60	0.63	0.58	0.55	0.61	0.60	0.54	0.61	0.59	0.47	0.60	0.59	0.56	0.52	0.60	0.65	1.00		

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
24	0.49	0.54	0.55	0.58	0.41	0.49	0.49	0.54	0.50	0.43	0.44	0.55	0.41	0.47	0.46	0.38	0.47	0.49	0.45	0.37	0.45	0.56	0.57	1.00	
25	0.51	0.49	0.59	0.52	0.52	0.48	0.52	0.51	0.50	0.51	0.58	0.51	0.54	0.62	0.53	0.47	0.51	0.56	0.47	0.55	0.59	0.60	0.63	0.56	1.00
26	0.49	0.42	0.51	0.44	0.51	0.41	0.48	0.51	0.48	0.51	0.57	0.50	0.55	0.59	0.55	0.47	0.48	0.48	0.50	0.55	0.57	0.58	0.59	0.47	0.62
27	0.47	0.46	0.55	0.46	0.53	0.47	0.54	0.54	0.53	0.55	0.59	0.51	0.57	0.59	0.56	0.45	0.54	0.54	0.49	0.55	0.59	0.61	0.64	0.49	0.63
28	0.51	0.51	0.57	0.53	0.53	0.50	0.56	0.55	0.57	0.55	0.58	0.52	0.53	0.55	0.50	0.44	0.55	0.54	0.48	0.53	0.57	0.62	0.66	0.55	0.63
29	0.52	0.50	0.55	0.52	0.52	0.48	0.47	0.51	0.45	0.49	0.56	0.55	0.56	0.57	0.59	0.62	0.68	0.66	0.54	0.54	0.58	0.60	0.56	0.47	0.54
30	0.53	0.51	0.54	0.51	0.56	0.48	0.49	0.52	0.49	0.52	0.59	0.53	0.61	0.61	0.64	0.56	0.60	0.61	0.58	0.61	0.62	0.59	0.60	0.48	0.59
31	0.54	0.53	0.58	0.57	0.53	0.50	0.56	0.62	0.55	0.50	0.51	0.58	0.49	0.53	0.54	0.49	0.53	0.56	0.53	0.46	0.52	0.59	0.62	0.56	0.55
32	0.41	0.37	0.42	0.40	0.51	0.42	0.44	0.45	0.42	0.47	0.54	0.49	0.59	0.53	0.55	0.54	0.55	0.54	0.55	0.57	0.57	0.52	0.54	0.39	0.53
33	0.48	0.48	0.56	0.51	0.51	0.50	0.51	0.52	0.47	0.53	0.55	0.52	0.51	0.57	0.58	0.49	0.56	0.51	0.55	0.53	0.59	0.56	0.62	0.49	0.58
34	0.56	0.58	0.63	0.58	0.53	0.54	0.58	0.57	0.54	0.54	0.54	0.59	0.49	0.61	0.56	0.50	0.58	0.58	0.50	0.49	0.54	0.60	0.68	0.57	0.56
35	0.58	0.51	0.64	0.53	0.58	0.54	0.63	0.60	0.58	0.56	0.59	0.58	0.54	0.63	0.57	0.50	0.55	0.56	0.53	0.56	0.60	0.61	0.69	0.50	0.58
36	0.48	0.43	0.54	0.48	0.52	0.48	0.48	0.50	0.47	0.49	0.59	0.52	0.58	0.58	0.57	0.58	0.61	0.59	0.55	0.57	0.57	0.58	0.61	0.41	0.54
37	0.50	0.47	0.50	0.48	0.51	0.45	0.44	0.49	0.39	0.44	0.43	0.52	0.47	0.49	0.51	0.53	0.53	0.57	0.48	0.46	0.49	0.54	0.55	0.48	0.52
38	0.53	0.52	0.64	0.55	0.46	0.50	0.52	0.54	0.48	0.51	0.56	0.54	0.51	0.59	0.56	0.49	0.54	0.54	0.49	0.47	0.57	0.57	0.63	0.51	0.59
39	0.46	0.45	0.47	0.46	0.45	0.41	0.41	0.47	0.39	0.39	0.44	0.51	0.48	0.49	0.56	0.56	0.58	0.62	0.54	0.47	0.50	0.52	0.51	0.42	0.45
40	0.39	0.31	0.39	0.29	0.47	0.38	0.42	0.37	0.42	0.44	0.50	0.41	0.56	0.50	0.53	0.49	0.44	0.46	0.47	0.62	0.53	0.48	0.47	0.28	0.47
41	0.46	0.40	0.49	0.46	0.47	0.46	0.45	0.49	0.45	0.48	0.50	0.49	0.49	0.53	0.56	0.48	0.48	0.52	0.52	0.49	0.53	0.56	0.54	0.45	0.52
42	0.50	0.55	0.58	0.54	0.50	0.50	0.50	0.57	0.47	0.47	0.52	0.56	0.49	0.57	0.55	0.50	0.54	0.61	0.54	0.47	0.50	0.60	0.58	0.55	0.52
43	0.56	0.54	0.60	0.54	0.51	0.52	0.59	0.57	0.52	0.51	0.51	0.59	0.49	0.57	0.55	0.47	0.53	0.56	0.51	0.48	0.52	0.58	0.57	0.53	0.52
44	0.49	0.45	0.47	0.45	0.50	0.44	0.43	0.47	0.43	0.45	0.48	0.47	0.50	0.47	0.56	0.49	0.48	0.54	0.58	0.55	0.50	0.54	0.53	0.47	0.49
45	0.43	0.39	0.42	0.38	0.49	0.41	0.43	0.45	0.41	0.44	0.48	0.47	0.52	0.52	0.52	0.50	0.49	0.54	0.55	0.58	0.57	0.54	0.51	0.42	0.51
46	0.49	0.44	0.50	0.43	0.49	0.43	0.44	0.46	0.43	0.48	0.49	0.53	0.49	0.53	0.56	0.57	0.59	0.59	0.51	0.51	0.52	0.54	0.55	0.45	0.47
47	0.41	0.34	0.39	0.29	0.44	0.39	0.41	0.42	0.38	0.42	0.48	0.41	0.56	0.47	0.54	0.51	0.50	0.54	0.52	0.58	0.58	0.49	0.48	0.33	0.46
48	0.39	0.30	0.38	0.28	0.43	0.34	0.40	0.38	0.37	0.42	0.45	0.42	0.55	0.49	0.53	0.52	0.49	0.50	0.51	0.58	0.54	0.50	0.46	0.31	0.46

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
49	0.41	0.34	0.42	0.31	0.50	0.39	0.42	0.40	0.43	0.44	0.51	0.40	0.59	0.52	0.53	0.42	0.45	0.48	0.47	0.57	0.55	0.51	0.47	0.29	0.47
50	0.43	0.41	0.45	0.41	0.42	0.43	0.42	0.44	0.40	0.39	0.48	0.50	0.45	0.50	0.51	0.55	0.53	0.54	0.46	0.43	0.45	0.51	0.53	0.38	0.43
51	0.50	0.49	0.55	0.48	0.53	0.45	0.49	0.54	0.48	0.50	0.53	0.54	0.56	0.58	0.55	0.47	0.52	0.51	0.51	0.53	0.56	0.60	0.59	0.48	0.51
52	0.46	0.40	0.46	0.40	0.54	0.45	0.48	0.47	0.45	0.46	0.56	0.50	0.55	0.56	0.54	0.50	0.54	0.55	0.52	0.59	0.55	0.60	0.57	0.38	0.50
53	0.56	0.51	0.59	0.51	0.54	0.50	0.54	0.54	0.51	0.55	0.55	0.59	0.52	0.61	0.57	0.50	0.58	0.61	0.54	0.54	0.55	0.61	0.60	0.51	0.54
54	0.47	0.43	0.49	0.44	0.47	0.43	0.44	0.48	0.43	0.44	0.46	0.56	0.47	0.48	0.52	0.52	0.54	0.53	0.48	0.46	0.50	0.53	0.53	0.44	0.45
55	0.49	0.48	0.55	0.51	0.49	0.47	0.53	0.52	0.46	0.48	0.51	0.51	0.49	0.50	0.52	0.49	0.53	0.51	0.54	0.48	0.57	0.58	0.58	0.49	0.53
56	0.47	0.46	0.50	0.44	0.48	0.44	0.47	0.47	0.47	0.49	0.52	0.49	0.53	0.50	0.51	0.49	0.53	0.51	0.48	0.52	0.57	0.55	0.58	0.44	0.52
57	0.46	0.47	0.50	0.43	0.53	0.47	0.48	0.46	0.47	0.48	0.51	0.50	0.54	0.53	0.52	0.50	0.53	0.53	0.51	0.58	0.59	0.56	0.60	0.42	0.53
58	0.41	0.38	0.45	0.37	0.48	0.44	0.44	0.45	0.43	0.41	0.46	0.43	0.55	0.51	0.51	0.48	0.46	0.48	0.53	0.61	0.59	0.54	0.52	0.38	0.49
59	0.48	0.41	0.50	0.39	0.54	0.44	0.49	0.47	0.47	0.50	0.55	0.49	0.56	0.56	0.56	0.50	0.53	0.59	0.51	0.61	0.56	0.58	0.53	0.43	0.53
60	0.49	0.50	0.53	0.47	0.53	0.48	0.49	0.50	0.49	0.47	0.51	0.50	0.55	0.58	0.56	0.50	0.54	0.58	0.56	0.57	0.59	0.62	0.60	0.51	0.51
61	0.50	0.45	0.52	0.47	0.57	0.49	0.49	0.53	0.53	0.50	0.56	0.46	0.56	0.56	0.55	0.47	0.51	0.54	0.52	0.57	0.62	0.61	0.60	0.47	0.54
62	0.53	0.54	0.57	0.51	0.49	0.48	0.50	0.50	0.45	0.44	0.47	0.51	0.49	0.53	0.53	0.50	0.54	0.55	0.51	0.52	0.56	0.60	0.57	0.51	0.50
63	0.47	0.38	0.48	0.38	0.50	0.46	0.49	0.47	0.45	0.49	0.53	0.49	0.59	0.59	0.55	0.51	0.53	0.53	0.54	0.58	0.59	0.52	0.56	0.37	0.52
64	0.45	0.38	0.46	0.38	0.50	0.40	0.47	0.45	0.44	0.46	0.50	0.50	0.59	0.54	0.54	0.52	0.48	0.52	0.53	0.61	0.57	0.54	0.52	0.38	0.51
65	0.43	0.36	0.44	0.35	0.50	0.39	0.45	0.44	0.44	0.43	0.48	0.47	0.57	0.54	0.54	0.58	0.51	0.56	0.54	0.62	0.58	0.52	0.48	0.36	0.51
66	0.55	0.54	0.60	0.52	0.54	0.51	0.55	0.57	0.48	0.52	0.54	0.56	0.55	0.60	0.57	0.51	0.52	0.55	0.58	0.57	0.62	0.62	0.63	0.49	0.52
67	0.53	0.50	0.57	0.51	0.45	0.49	0.50	0.49	0.43	0.43	0.40	0.55	0.39	0.51	0.46	0.43	0.45	0.50	0.42	0.36	0.44	0.51	0.54	0.51	0.42
68	0.46	0.42	0.49	0.47	0.50	0.45	0.50	0.50	0.49	0.47	0.46	0.52	0.44	0.53	0.48	0.41	0.46	0.50	0.44	0.44	0.46	0.51	0.55	0.47	0.47
69	0.53	0.47	0.59	0.48	0.55	0.50	0.53	0.55	0.50	0.52	0.52	0.55	0.52	0.60	0.56	0.49	0.53	0.58	0.49	0.55	0.56	0.59	0.60	0.48	0.52
70	0.56	0.49	0.60	0.54	0.55	0.55	0.54	0.53	0.48	0.49	0.51	0.58	0.52	0.58	0.54	0.50	0.55	0.55	0.50	0.49	0.55	0.59	0.61	0.51	0.56
71	0.54	0.50	0.59	0.52	0.53	0.50	0.54	0.54	0.47	0.49	0.54	0.56	0.50	0.58	0.53	0.44	0.54	0.53	0.48	0.47	0.52	0.59	0.61	0.49	0.53
72	0.48	0.48	0.51	0.46	0.52	0.46	0.47	0.50	0.42	0.45	0.48	0.53	0.50	0.55	0.54	0.49	0.51	0.55	0.49	0.52	0.49	0.58	0.54	0.47	0.51
73	0.51	0.50	0.57	0.51	0.53	0.48	0.55	0.52	0.51	0.52	0.53	0.54	0.50	0.58	0.52	0.49	0.50	0.54	0.48	0.49	0.53	0.58	0.59	0.50	0.54

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
74	0.43	0.42	0.49	0.40	0.47	0.45	0.47	0.47	0.41	0.48	0.53	0.48	0.55	0.56	0.51	0.51	0.56	0.56	0.52	0.56	0.55	0.55	0.57	0.46	0.50
75	0.49	0.53	0.56	0.53	0.50	0.49	0.51	0.54	0.45	0.47	0.46	0.55	0.46	0.53	0.53	0.47	0.52	0.54	0.50	0.50	0.52	0.57	0.56	0.53	0.49
76	0.45	0.45	0.47	0.46	0.51	0.44	0.43	0.46	0.39	0.43	0.45	0.53	0.45	0.51	0.52	0.53	0.56	0.59	0.48	0.46	0.47	0.49	0.54	0.43	0.45
77	0.46	0.45	0.52	0.41	0.49	0.47	0.46	0.46	0.44	0.43	0.52	0.50	0.53	0.53	0.52	0.53	0.58	0.57	0.52	0.52	0.52	0.56	0.55	0.46	0.52
78	0.54	0.50	0.58	0.51	0.52	0.52	0.51	0.54	0.48	0.49	0.51	0.57	0.51	0.60	0.54	0.47	0.54	0.56	0.48	0.48	0.54	0.60	0.61	0.49	0.56
79	0.47	0.48	0.54	0.47	0.51	0.48	0.51	0.52	0.47	0.44	0.48	0.52	0.48	0.51	0.47	0.46	0.50	0.52	0.48	0.46	0.54	0.57	0.56	0.46	0.50
80	0.46	0.44	0.49	0.42	0.53	0.43	0.45	0.48	0.41	0.47	0.50	0.49	0.53	0.54	0.53	0.47	0.46	0.52	0.51	0.55	0.53	0.54	0.53	0.45	0.52
81	0.49	0.48	0.53	0.46	0.55	0.50	0.53	0.52	0.49	0.50	0.53	0.51	0.51	0.57	0.56	0.50	0.53	0.52	0.51	0.56	0.59	0.59	0.61	0.45	0.56
82	0.48	0.48	0.54	0.46	0.53	0.50	0.49	0.52	0.45	0.48	0.53	0.52	0.51	0.57	0.56	0.47	0.50	0.55	0.52	0.52	0.54	0.55	0.58	0.45	0.55
83	0.33	0.32	0.36	0.28	0.43	0.32	0.35	0.35	0.35	0.37	0.44	0.34	0.50	0.43	0.42	0.37	0.36	0.40	0.44	0.53	0.47	0.46	0.43	0.30	0.44
84	0.46	0.44	0.51	0.40	0.55	0.44	0.49	0.49	0.47	0.47	0.53	0.51	0.53	0.54	0.51	0.45	0.48	0.56	0.52	0.56	0.53	0.57	0.56	0.43	0.56
85	0.46	0.39	0.48	0.39	0.51	0.43	0.51	0.49	0.47	0.50	0.53	0.47	0.53	0.52	0.50	0.43	0.45	0.49	0.46	0.55	0.55	0.57	0.54	0.40	0.53
86	0.44	0.39	0.44	0.36	0.49	0.43	0.44	0.44	0.44	0.47	0.53	0.50	0.56	0.53	0.52	0.49	0.50	0.49	0.48	0.57	0.55	0.53	0.53	0.41	0.49
87	0.44	0.44	0.51	0.43	0.50	0.48	0.50	0.47	0.46	0.47	0.54	0.46	0.55	0.54	0.52	0.47	0.51	0.50	0.49	0.55	0.56	0.57	0.54	0.40	0.55
88	0.46	0.44	0.46	0.39	0.52	0.40	0.43	0.46	0.40	0.43	0.48	0.49	0.56	0.51	0.54	0.52	0.53	0.53	0.50	0.55	0.57	0.53	0.51	0.40	0.46
89	0.44	0.38	0.47	0.37	0.53	0.42	0.49	0.46	0.46	0.48	0.53	0.45	0.55	0.52	0.49	0.46	0.47	0.50	0.50	0.57	0.53	0.56	0.53	0.35	0.46
90	0.30	0.20	0.28	0.21	0.39	0.24	0.34	0.26	0.29	0.35	0.38	0.32	0.48	0.40	0.44	0.38	0.37	0.38	0.39	0.50	0.49	0.39	0.36	0.22	0.36
91	0.43	0.40	0.47	0.37	0.51	0.42	0.46	0.46	0.42	0.43	0.55	0.43	0.52	0.48	0.50	0.43	0.48	0.47	0.47	0.56	0.55	0.55	0.52	0.38	0.54

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าถ้อยคำในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
	1.00																									
	0.65	1.00																								
	0.59	0.70	1.00																							
	0.53	0.56	0.56	1.00																						
	0.58	0.59	0.61	0.68	1.00																					
	0.50	0.52	0.57	0.59	0.60	1.00																				
	0.56	0.54	0.48	0.61	0.63	0.52	1.00																			
	0.55	0.58	0.54	0.60	0.64	0.61	0.58	1.00																		
	0.57	0.60	0.63	0.62	0.61	0.63	0.55	0.66	1.00																	
	0.61	0.59	0.58	0.62	0.61	0.64	0.59	0.66	0.68	1.00																
	0.55	0.55	0.54	0.62	0.64	0.54	0.63	0.59	0.64	0.65	1.00															
	0.51	0.53	0.52	0.60	0.58	0.55	0.55	0.56	0.60	0.61	0.59	1.00														
	0.58	0.61	0.57	0.57	0.58	0.55	0.49	0.61	0.64	0.61	0.63	0.52	1.00													
	0.46	0.47	0.43	0.65	0.58	0.53	0.56	0.54	0.55	0.55	0.58	0.66	0.54	1.00												
	0.53	0.52	0.48	0.46	0.53	0.38	0.60	0.49	0.44	0.54	0.55	0.42	0.49	0.49	1.00											
	0.53	0.54	0.50	0.54	0.57	0.53	0.50	0.61	0.59	0.58	0.54	0.55	0.55	0.55	0.55	1.00										
	0.49	0.51	0.54	0.60	0.59	0.62	0.48	0.58	0.62	0.63	0.59	0.59	0.60	0.60	0.42	0.60	1.00									
	0.51	0.50	0.54	0.56	0.58	0.63	0.46	0.59	0.66	0.68	0.55	0.58	0.58	0.56	0.41	0.57	0.69	1.00								
	0.52	0.49	0.50	0.55	0.59	0.56	0.54	0.50	0.58	0.57	0.55	0.52	0.51	0.57	0.53	0.57	0.60	0.60	1.00							
	0.54	0.52	0.49	0.53	0.56	0.50	0.57	0.50	0.50	0.57	0.55	0.55	0.52	0.56	0.59	0.57	0.52	0.51	0.59	1.00						
	0.53	0.50	0.49	0.65	0.62	0.53	0.53	0.56	0.59	0.56	0.58	0.59	0.57	0.63	0.49	0.57	0.60	0.55	0.59	0.57	1.00					
	0.53	0.52	0.45	0.53	0.54	0.42	0.58	0.50	0.43	0.55	0.53	0.53	0.49	0.56	0.60	0.51	0.46	0.46	0.55	0.59	0.52	1.00				
	0.50	0.49	0.48	0.54	0.57	0.39	0.59	0.50	0.45	0.53	0.54	0.47	0.46	0.53	0.60	0.52	0.45	0.44	0.58	0.57	0.54	0.69	1.00			

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ 26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
49	0.48	0.53	0.49	0.47	0.56	0.40	0.56	0.51	0.45	0.53	0.56	0.42	0.48	0.45	0.62	0.52	0.43	0.45	0.51	0.52	0.47	0.65	0.66	1.00
50	0.47	0.46	0.45	0.58	0.56	0.50	0.52	0.47	0.51	0.53	0.57	0.54	0.64	0.45	0.47	0.56	0.51	0.50	0.47	0.62	0.51	0.53	0.44	1.00
51	0.55	0.56	0.57	0.54	0.57	0.54	0.51	0.59	0.64	0.62	0.56	0.53	0.59	0.56	0.49	0.54	0.57	0.55	0.52	0.57	0.52	0.54	0.56	0.59
52	0.56	0.59	0.55	0.55	0.59	0.46	0.56	0.53	0.55	0.59	0.57	0.49	0.49	0.54	0.61	0.56	0.50	0.54	0.54	0.55	0.59	0.57	0.62	0.50
53	0.55	0.59	0.57	0.58	0.61	0.60	0.54	0.60	0.66	0.65	0.58	0.59	0.58	0.59	0.51	0.60	0.65	0.58	0.56	0.61	0.54	0.53	0.52	0.58
54	0.49	0.48	0.50	0.55	0.56	0.52	0.53	0.52	0.53	0.59	0.55	0.61	0.50	0.60	0.46	0.52	0.60	0.55	0.56	0.60	0.55	0.56	0.46	0.57
55	0.52	0.54	0.56	0.54	0.57	0.54	0.52	0.62	0.60	0.62	0.56	0.54	0.57	0.47	0.56	0.60	0.61	0.51	0.54	0.55	0.53	0.50	0.49	0.51
56	0.53	0.58	0.54	0.54	0.59	0.52	0.53	0.56	0.57	0.61	0.54	0.57	0.53	0.58	0.52	0.58	0.54	0.56	0.59	0.58	0.58	0.56	0.53	0.52
57	0.54	0.55	0.58	0.55	0.62	0.54	0.57	0.57	0.59	0.61	0.59	0.57	0.55	0.57	0.58	0.56	0.55	0.59	0.58	0.60	0.60	0.56	0.56	0.56
58	0.52	0.52	0.48	0.51	0.60	0.47	0.61	0.53	0.51	0.56	0.58	0.47	0.52	0.50	0.62	0.57	0.47	0.56	0.59	0.52	0.59	0.61	0.62	0.46
59	0.55	0.56	0.53	0.59	0.65	0.51	0.56	0.54	0.58	0.63	0.60	0.54	0.57	0.54	0.55	0.61	0.55	0.56	0.59	0.57	0.59	0.58	0.57	0.54
60	0.53	0.50	0.55	0.56	0.62	0.54	0.52	0.54	0.59	0.59	0.58	0.54	0.56	0.57	0.51	0.55	0.55	0.57	0.51	0.58	0.53	0.51	0.55	0.55
61	0.55	0.58	0.54	0.55	0.62	0.56	0.55	0.58	0.62	0.57	0.51	0.54	0.52	0.50	0.57	0.55	0.56	0.57	0.54	0.53	0.53	0.54	0.57	0.54
62	0.54	0.53	0.54	0.56	0.58	0.59	0.50	0.56	0.59	0.62	0.54	0.53	0.56	0.56	0.48	0.54	0.58	0.56	0.51	0.56	0.53	0.47	0.48	0.56
63	0.56	0.54	0.51	0.57	0.58	0.47	0.60	0.55	0.53	0.61	0.58	0.50	0.53	0.53	0.59	0.49	0.53	0.53	0.58	0.50	0.61	0.57	0.62	0.49
64	0.53	0.52	0.52	0.55	0.60	0.50	0.61	0.50	0.53	0.54	0.58	0.48	0.49	0.53	0.59	0.55	0.49	0.56	0.56	0.54	0.56	0.62	0.60	0.53
65	0.50	0.53	0.49	0.58	0.58	0.49	0.61	0.50	0.50	0.60	0.50	0.47	0.52	0.59	0.55	0.50	0.48	0.53	0.58	0.54	0.60	0.61	0.61	0.52
66	0.57	0.57	0.58	0.61	0.59	0.59	0.56	0.60	0.62	0.66	0.59	0.56	0.58	0.59	0.53	0.58	0.62	0.60	0.58	0.55	0.58	0.55	0.56	0.52
67	0.40	0.43	0.48	0.54	0.50	0.55	0.40	0.47	0.59	0.55	0.49	0.49	0.53	0.51	0.29	0.44	0.56	0.48	0.39	0.53	0.35	0.36	0.35	0.52
68	0.50	0.49	0.51	0.50	0.51	0.54	0.47	0.48	0.52	0.57	0.50	0.45	0.46	0.46	0.43	0.46	0.52	0.52	0.45	0.49	0.42	0.41	0.47	0.49
69	0.53	0.57	0.55	0.56	0.59	0.56	0.53	0.55	0.62	0.65	0.59	0.52	0.61	0.53	0.48	0.56	0.60	0.59	0.57	0.54	0.57	0.52	0.52	0.51
70	0.57	0.56	0.57	0.57	0.58	0.59	0.53	0.59	0.65	0.65	0.56	0.55	0.58	0.53	0.46	0.55	0.60	0.56	0.52	0.58	0.50	0.47	0.49	0.52
71	0.55	0.55	0.56	0.56	0.60	0.57	0.52	0.60	0.63	0.68	0.60	0.55	0.58	0.53	0.47	0.58	0.60	0.55	0.49	0.59	0.50	0.48	0.49	0.54
72	0.48	0.51	0.52	0.54	0.59	0.53	0.52	0.56	0.59	0.53	0.55	0.54	0.54	0.57	0.49	0.52	0.55	0.54	0.54	0.56	0.50	0.51	0.47	0.53
73	0.53	0.57	0.58	0.56	0.57	0.61	0.50	0.56	0.63	0.64	0.56	0.57	0.57	0.52	0.46	0.56	0.60	0.55	0.52	0.53	0.48	0.47	0.46	0.52

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
74	0.51	0.53	0.52	0.56	0.64	0.49	0.55	0.52	0.56	0.58	0.58	0.51	0.52	0.56	0.53	0.55	0.54	0.54	0.54	0.54	0.53	0.56	0.56	0.53	0.51
75	0.45	0.50	0.52	0.54	0.57	0.61	0.45	0.53	0.61	0.55	0.53	0.54	0.57	0.55	0.41	0.53	0.57	0.60	0.56	0.44	0.57	0.44	0.45	0.43	0.54
76	0.47	0.46	0.47	0.61	0.57	0.54	0.49	0.49	0.57	0.55	0.56	0.59	0.49	0.63	0.40	0.49	0.59	0.55	0.53	0.50	0.60	0.51	0.49	0.42	0.61
77	0.52	0.51	0.53	0.62	0.63	0.52	0.59	0.54	0.58	0.59	0.61	0.58	0.54	0.62	0.52	0.53	0.58	0.54	0.57	0.56	0.59	0.57	0.60	0.50	0.59
78	0.56	0.56	0.57	0.59	0.57	0.58	0.53	0.57	0.67	0.65	0.56	0.54	0.61	0.55	0.46	0.58	0.58	0.62	0.55	0.52	0.54	0.47	0.49	0.52	0.52
79	0.48	0.56	0.53	0.55	0.55	0.56	0.50	0.56	0.59	0.62	0.55	0.56	0.55	0.58	0.48	0.54	0.57	0.59	0.54	0.53	0.53	0.51	0.49	0.49	0.53
80	0.57	0.54	0.52	0.55	0.58	0.52	0.56	0.54	0.57	0.57	0.53	0.53	0.51	0.54	0.49	0.59	0.55	0.55	0.55	0.53	0.53	0.53	0.54	0.50	0.50
81	0.56	0.60	0.55	0.59	0.62	0.55	0.55	0.58	0.60	0.68	0.57	0.61	0.55	0.59	0.53	0.59	0.54	0.58	0.57	0.60	0.59	0.59	0.57	0.53	0.56
82	0.55	0.55	0.53	0.55	0.58	0.58	0.53	0.56	0.61	0.63	0.56	0.57	0.59	0.56	0.48	0.57	0.58	0.62	0.57	0.58	0.54	0.56	0.54	0.51	0.52
83	0.44	0.44	0.42	0.43	0.52	0.35	0.48	0.43	0.39	0.43	0.49	0.39	0.41	0.43	0.54	0.49	0.41	0.39	0.45	0.51	0.42	0.52	0.52	0.50	0.39
84	0.54	0.55	0.57	0.53	0.59	0.53	0.54	0.52	0.54	0.59	0.55	0.52	0.51	0.51	0.55	0.54	0.56	0.55	0.54	0.56	0.53	0.56	0.56	0.59	0.50
85	0.55	0.55	0.56	0.51	0.57	0.49	0.51	0.49	0.53	0.58	0.56	0.46	0.56	0.49	0.54	0.51	0.53	0.53	0.50	0.52	0.50	0.54	0.52	0.55	0.47
86	0.53	0.53	0.50	0.52	0.59	0.47	0.56	0.49	0.53	0.57	0.55	0.48	0.53	0.52	0.57	0.55	0.50	0.51	0.52	0.59	0.50	0.56	0.55	0.58	0.52
87	0.53	0.54	0.56	0.56	0.60	0.49	0.53	0.54	0.59	0.58	0.58	0.46	0.55	0.50	0.50	0.53	0.52	0.53	0.53	0.55	0.52	0.54	0.55	0.54	0.47
88	0.49	0.50	0.51	0.56	0.58	0.50	0.54	0.54	0.58	0.56	0.57	0.52	0.50	0.57	0.51	0.53	0.52	0.54	0.54	0.53	0.55	0.54	0.54	0.50	0.50
89	0.54	0.58	0.52	0.54	0.57	0.49	0.53	0.51	0.52	0.60	0.53	0.48	0.50	0.49	0.54	0.52	0.49	0.49	0.52	0.55	0.50	0.59	0.56	0.58	0.48
90	0.44	0.44	0.37	0.41	0.49	0.31	0.50	0.43	0.35	0.43	0.41	0.33	0.39	0.39	0.56	0.43	0.33	0.32	0.39	0.50	0.42	0.52	0.57	0.50	0.38
91	0.52	0.55	0.51	0.51	0.58	0.46	0.51	0.52	0.48	0.57	0.52	0.46	0.55	0.49	0.53	0.49	0.48	0.46	0.48	0.52	0.50	0.58	0.57	0.56	0.45

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าถ้อยคำในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
51	1.00																								
52	0.66	1.00																							
53	0.68	0.65	1.00																						
54	0.56	0.57	0.65	1.00																					
55	0.61	0.60	0.65	0.62	1.00																				
56	0.61	0.62	0.65	0.63	0.61	1.00																			
57	0.64	0.64	0.65	0.57	0.63	0.68	1.00																		
58	0.57	0.62	0.57	0.53	0.53	0.61	0.67	1.00																	
59	0.59	0.65	0.67	0.55	0.59	0.64	0.66	0.65	1.00																
60	0.65	0.60	0.66	0.58	0.61	0.61	0.63	0.60	0.64	1.00															
61	0.63	0.60	0.64	0.52	0.59	0.63	0.63	0.64	0.67	0.72	1.00														
62	0.62	0.57	0.66	0.57	0.64	0.62	0.62	0.55	0.64	0.71	0.65	1.00													
63	0.54	0.61	0.61	0.54	0.59	0.60	0.61	0.66	0.65	0.62	0.66	0.59	1.00												
64	0.57	0.60	0.55	0.57	0.53	0.59	0.63	0.64	0.61	0.62	0.60	0.58	0.67	1.00											
65	0.54	0.58	0.58	0.52	0.53	0.59	0.64	0.65	0.62	0.60	0.60	0.56	0.67	0.68	1.00										
66	0.63	0.59	0.63	0.60	0.61	0.62	0.63	0.63	0.60	0.64	0.65	0.67	0.64	0.65	0.65	1.00									
67	0.54	0.43	0.54	0.53	0.49	0.46	0.46	0.38	0.48	0.56	0.51	0.57	0.44	0.47	0.45	0.58	1.00								
68	0.55	0.52	0.58	0.53	0.50	0.51	0.49	0.49	0.48	0.58	0.57	0.53	0.52	0.54	0.51	0.58	0.60	1.00							
69	0.63	0.62	0.65	0.60	0.58	0.63	0.62	0.59	0.63	0.65	0.65	0.65	0.59	0.61	0.58	0.66	0.62	0.61	1.00						
70	0.62	0.61	0.66	0.58	0.57	0.59	0.61	0.55	0.60	0.63	0.62	0.64	0.57	0.54	0.55	0.70	0.59	0.60	0.70	1.00					
71	0.62	0.60	0.66	0.61	0.60	0.60	0.59	0.55	0.62	0.63	0.58	0.64	0.58	0.57	0.53	0.67	0.64	0.60	0.68	0.70	1.00				
72	0.58	0.60	0.65	0.58	0.56	0.57	0.58	0.53	0.61	0.60	0.58	0.62	0.53	0.56	0.53	0.59	0.55	0.54	0.66	0.64	0.66	1.00			
73	0.58	0.56	0.61	0.56	0.60	0.65	0.60	0.52	0.61	0.62	0.60	0.62	0.57	0.55	0.58	0.67	0.56	0.58	0.65	0.67	0.67	0.63	1.00		

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุจริตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ 51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
74	0.56	0.60	0.63	0.54	0.58	0.59	0.62	0.59	0.64	0.62	0.61	0.56	0.58	0.61	0.57	0.63	0.48	0.49	0.60	0.59	0.61	0.59	0.62	1.00	
75	0.60	0.50	0.61	0.54	0.55	0.56	0.57	0.53	0.58	0.64	0.61	0.64	0.53	0.52	0.65	0.58	0.55	0.63	0.65	0.64	0.60	0.68	0.59	1.00	
76	0.55	0.52	0.61	0.59	0.56	0.53	0.59	0.45	0.55	0.60	0.52	0.59	0.51	0.54	0.61	0.55	0.49	0.58	0.62	0.61	0.60	0.57	0.58	0.62	
77	0.59	0.59	0.62	0.60	0.59	0.61	0.62	0.60	0.64	0.60	0.57	0.59	0.60	0.61	0.62	0.49	0.50	0.61	0.60	0.64	0.60	0.60	0.62	0.61	0.62
78	0.60	0.57	0.66	0.58	0.60	0.60	0.62	0.54	0.60	0.61	0.58	0.60	0.56	0.57	0.67	0.58	0.58	0.68	0.67	0.71	0.60	0.64	0.58	0.65	
79	0.62	0.57	0.64	0.58	0.62	0.60	0.63	0.57	0.58	0.57	0.58	0.62	0.55	0.53	0.65	0.52	0.55	0.66	0.66	0.66	0.60	0.63	0.59	0.65	
80	0.56	0.59	0.63	0.55	0.58	0.57	0.62	0.59	0.62	0.57	0.57	0.59	0.61	0.58	0.64	0.49	0.50	0.60	0.59	0.63	0.60	0.62	0.61	0.58	
81	0.60	0.61	0.65	0.62	0.61	0.67	0.67	0.62	0.66	0.62	0.63	0.64	0.61	0.61	0.69	0.53	0.55	0.65	0.64	0.66	0.62	0.68	0.66	0.65	
82	0.62	0.57	0.67	0.60	0.61	0.62	0.64	0.62	0.63	0.61	0.59	0.58	0.59	0.60	0.64	0.55	0.55	0.67	0.63	0.65	0.65	0.65	0.65	0.62	
83	0.47	0.53	0.51	0.44	0.49	0.57	0.58	0.57	0.53	0.46	0.48	0.44	0.54	0.57	0.53	0.50	0.30	0.46	0.42	0.48	0.48	0.50	0.59	0.43	
84	0.61	0.63	0.62	0.55	0.57	0.60	0.60	0.61	0.63	0.60	0.58	0.61	0.56	0.61	0.58	0.64	0.47	0.54	0.56	0.62	0.60	0.60	0.62	0.60	
85	0.57	0.60	0.59	0.53	0.57	0.62	0.62	0.64	0.62	0.59	0.61	0.56	0.58	0.60	0.53	0.61	0.43	0.47	0.61	0.57	0.62	0.56	0.59	0.57	
86	0.56	0.62	0.59	0.56	0.54	0.60	0.63	0.64	0.64	0.62	0.57	0.57	0.62	0.65	0.60	0.62	0.44	0.47	0.60	0.56	0.59	0.60	0.63	0.54	
87	0.57	0.59	0.60	0.51	0.57	0.60	0.61	0.61	0.64	0.60	0.58	0.58	0.62	0.61	0.58	0.62	0.42	0.45	0.59	0.56	0.61	0.56	0.64	0.54	
88	0.58	0.59	0.62	0.57	0.58	0.61	0.63	0.59	0.61	0.61	0.57	0.60	0.59	0.60	0.61	0.44	0.47	0.58	0.53	0.61	0.59	0.58	0.60	0.55	
89	0.57	0.63	0.59	0.53	0.56	0.62	0.62	0.61	0.64	0.56	0.56	0.58	0.60	0.59	0.59	0.63	0.42	0.48	0.62	0.56	0.57	0.55	0.59	0.52	
90	0.43	0.49	0.45	0.44	0.47	0.52	0.52	0.54	0.51	0.43	0.48	0.42	0.52	0.51	0.54	0.47	0.33	0.45	0.42	0.41	0.40	0.41	0.55	0.38	
91	0.56	0.61	0.56	0.51	0.59	0.57	0.59	0.59	0.64	0.57	0.58	0.57	0.59	0.56	0.55	0.60	0.42	0.46	0.57	0.54	0.58	0.57	0.59	0.54	

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าถ้าวในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย (ต่อ)

ข้อ	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91
76	1.00															
77	0.68	1.00														
78	0.64	0.66	1.00													
79	0.62	0.67	0.71	1.00												
80	0.58	0.69	0.67	0.66	1.00											
81	0.62	0.69	0.69	0.69	0.70	1.00										
82	0.62	0.65	0.67	0.68	0.70	0.73	1.00									
83	0.44	0.56	0.47	0.51	0.58	0.57	0.58	1.00								
84	0.55	0.65	0.60	0.64	0.64	0.66	0.69	0.61	1.00							
85	0.49	0.60	0.61	0.61	0.64	0.66	0.68	0.64	0.71	1.00						
86	0.55	0.63	0.61	0.60	0.62	0.67	0.65	0.64	0.65	0.70	1.00					
87	0.52	0.65	0.62	0.61	0.63	0.67	0.66	0.59	0.64	0.71	0.69	1.00				
88	0.58	0.66	0.61	0.61	0.65	0.65	0.63	0.59	0.61	0.60	0.66	0.68	1.00			
89	0.50	0.61	0.59	0.64	0.63	0.68	0.65	0.60	0.67	0.67	0.69	0.69	0.66	1.00		
90	0.37	0.49	0.47	0.47	0.52	0.52	0.48	0.62	0.53	0.54	0.56	0.57	0.55	0.60	1.00	
91	0.50	0.58	0.55	0.57	0.61	0.67	0.61	0.63	0.63	0.66	0.64	0.67	0.62	0.68	0.64	1.00

จากตารางที่ 8 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าถ้าวในการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าระหว่าง 0.20 ถึง 0.73

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้นำแบบวัดมาดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการสกัดองค์ประกอบ วิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis) และวิเคราะห์หมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method) ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสกัดองค์ประกอบ

ในการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis) ได้จำนวนองค์ประกอบ (Factors) ค่าไอเกน (Eigen Value) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ (Cumulative Percentage of Variance) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแบบวัดเกี่ยวกับองค์ประกอบความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบความมีนัยสำคัญของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามโดยการวิเคราะห์ KMO (The Kaiser-Meyer-Olkin) และสหสัมพันธ์ Bartlett's Test of Sphericity

ค่าสถิติ		ผล
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.98
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	61108.39
	df	4095
	Sig.	0.00

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทั้ง 2 วิธี ประกอบด้วยค่า KMO ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง โดยค่า KMO ควรค่ามากกว่า 0.50 จะถือว่ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเหมาะสม และค่า Bartlett's Test เป็นการตรวจสอบเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรว่าเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ (Identity Matrix) ทั้งนี้ค่า Bartlett's Test ควรมี

นัยสำคัญทางสถิติซึ่งหมายความว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ ผลการทดสอบพบว่าค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.98 (ซึ่งมากกว่า 0.50) และค่า Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 (ซึ่งน้อยกว่า 0.05) จึงกล่าวได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการเก็บกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 10 ค่าการร่วมกับก่อนและหลังการสกัดองค์ประกอบ (Communality Analysis)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ค่าการร่วมกันของการสกัดองค์ประกอบ	
		ก่อน	หลัง
1	นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.58
2	นักเรียนมีอิสระในการเลือกเนื้อหาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการและสนใจ	1.00	0.61
3	นักเรียนสนุกสนานในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.70
4	นักเรียนสามารถกำหนดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการ	1.00	0.65
5	นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การเป็นพลเมืองที่ดี	1.00	0.59
6	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความท้าทาย	1.00	0.57
7	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความหมายต่อนักเรียน	1.00	0.66
8	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน	1.00	0.67
9	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน	1.00	0.63
10	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงจากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว	1.00	0.60
11	นักเรียนมีความเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.63
12	นักเรียนมีความสนใจในการตั้งคำถาม และตอบคำถาม	1.00	0.63
13	นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม	1.00	0.67
14	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ	1.00	0.65
15	นักเรียนมีทักษะการแสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล	1.00	0.66
16	นักเรียน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกต่อสิ่งที่คิด และสิ่งที่เชื่อ	1.00	0.67
17	นักเรียนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับครู	1.00	0.66
18	นักเรียนแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มความสามารถ	1.00	0.71
19	นักเรียนคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง	1.00	0.58
20	นักเรียนเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม	1.00	0.68
21	เรียนเพื่อให้รู้ในประเด็นสำคัญ หรือแนวคิดสำคัญ	1.00	0.65
22	กระบวนการสอนแบบ Active Learning ทำให้นักเรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ	1.00	0.63

ตารางที่ 10 ค่าการร่วมกับก่อนและหลังการสกัดองค์ประกอบ (Community Analysis) (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ค่าการร่วมกันของการสกัดองค์ประกอบ	
		ก่อน	หลัง
23	ครูตั้งคำถามชวนคิด ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน	1.00	0.68
24	การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้บอร์ดเกม หรือการใช้เกม	1.00	0.55
25	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย	1.00	0.64
26	ครูสังคมนักศึกษาต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี เนื้อหา และสถานการณ์	1.00	0.63
27	มีการเล่าข่าวสารปัจจุบันเชื่อมโยงสู่บทเรียน	1.00	0.67
28	จัดกิจกรรมตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน	1.00	0.64
29	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม เมื่อมีข้อสงสัย	1.00	0.69
30	นักเรียนมีความตั้งใจวางแผนอย่างมีขั้นตอนในการทำชิ้นงาน	1.00	0.66
31	นักเรียนนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1.00	0.61
32	นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน	1.00	0.62
33	เมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนจะสืบค้นข้อมูลได้ตามความสนใจ	1.00	0.65
34	ในห้องเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นบรรยากาศของความใคร่รู้ อยากรู้ อยากถาม อยากมีคำตอบ	1.00	0.70
35	นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.69
36	นักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อน จากครูในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.63
37	เมื่อมีประเด็นทางสังคมศึกษา นักเรียนจะถกเถียง อภิปราย เพื่อหาข้อสรุป	1.00	0.64
38	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เข้มงวด ไม่ตึงเครียด	1.00	0.63
39	นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา	1.00	0.70
40	นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น	1.00	0.65
41	นักเรียนเกิดข้อสงสัยในสิ่งที่เรียน นักเรียนจะศึกษาสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม	1.00	0.58
42	นักเรียนได้รับคำชื่นชม ชมเชย ยกย่อง จากการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.64
43	นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.64
44	นักเรียนมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา	1.00	0.57
45	นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคม	1.00	0.58

ตารางที่ 10 ค่าการร่วมกับก่อนและหลังการสกัดองค์ประกอบ (Communality Analysis) (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ค่าการร่วมกันของการสกัดองค์ประกอบ	
		ก่อน	หลัง
46	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา นักเรียนกล้าที่จะถาม และเข้ามาปรึกษาครู	1.00	0.64
47	นักเรียนเป็นผู้เปิดกว้างทางความคิด	1.00	0.64
48	นักเรียนกล้าที่จะใช้เหตุผล	1.00	0.65
49	นักเรียนเคารพกฎ กติกาของห้องเรียน	1.00	0.65
50	นักเรียนไม่รู้สึกรอคอยเวลาตอบคำถาม	1.00	0.59
51	นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่อยากทำ	1.00	0.63
52	นักเรียนกลุ่ม เก่ง กลาง อ่อน ทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่	1.00	0.63
53	เมื่อนักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษานักเรียนกำลังพิชิตโจทย์ที่ท้าทาย ขณะจนประสบความสำเร็จ	1.00	0.68
54	นักเรียนตั้งคำถามที่เป็นประเด็นถกเถียงในสังคมได้	1.00	0.60
55	โลกของการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ โลกแห่งการศึกษานอกห้องเรียน	1.00	0.60
56	เอากรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในห้องเรียน	1.00	0.64
57	นักเรียนรู้ความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวาง	1.00	0.66
58	นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้	1.00	0.67
59	ให้นักเรียนได้แสดงบทบาท สิทธิของตนเองในสังคมได้อย่างอิสระ	1.00	0.65
60	นักเรียนได้ช่วยตัวในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย	1.00	0.67
61	กระบวนการกลุ่มทำให้เกิดทักษะชีวิต	1.00	0.67
62	นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการจัดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.65
63	นักเรียนฝึกความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง	1.00	0.66
64	นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพบริบทของสังคม	1.00	0.66
65	นักเรียนมีความสามารถในการจัดการตนเอง	1.00	0.67
66	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการ และสัมพันธ์กับตัวเอง	1.00	0.69
67	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมค่ายทางสังคมศึกษา	1.00	0.66
68	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ฯลฯ	1.00	0.63
69	นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษาทุกครั้ง	1.00	0.70
70	มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนชวนให้นักเรียนติดตามในการเรียนครั้งต่อไป	1.00	0.68

ตารางที่ 10 ค่าการร่วมกับก่อนและหลังการสกัดองค์ประกอบ (Communality Analysis) (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ค่าการร่วมกันของการสกัดองค์ประกอบ	
		ก่อน	หลัง
71	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาที่สูงขึ้น	1.00	0.70
72	นักเรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะครูในการปรับปรุงการสอน	1.00	0.61
73	นำเหตุการณ์ในท้องถิ่นมาเชื่อมโยงในบทเรียน	1.00	0.66
74	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการนำเสนองานที่ได้รับคำชื่นชมจากเพื่อน	1.00	0.62
75	นักเรียนนำเสนอเนื้อหา ข้อมูลจากการเรียนไปแก้ปัญหาในครอบครัว	1.00	0.66
76	นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจเมื่อ ถูกติง อภิปราย หรือนำเสนอหน้าชั้นเรียน	1.00	0.68
77	นักเรียนแสดงทัศนคติได้อย่างเปิดเผย ไม่ถูกปิดกั้น	1.00	0.70
78	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วม	1.00	0.68
79	นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาคิดต่อยอดในวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.68
80	นักเรียนมีความสนใจเรื่องใดก็จะแสวงหาข้อมูลจนถึงที่สุด	1.00	0.66
81	นักเรียนเมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษาจะเกิดทักษะทางสังคม เจตคติ ค่านิยม และอุดมการณ์	1.00	0.72
82	ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ มีความสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.71
83	ครูต้องเคารพความคิดนักเรียน	1.00	0.67
84	จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม	1.00	0.67
85	วิชาสังคมศึกษาทำให้มีความเชื่อมั่นในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่ต้องดูแลกัน	1.00	0.71
86	นักเรียนพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในสังคม	1.00	0.69
87	เมื่อนักเรียนเสนอความคิด ครูไม่เคยตัดสินว่าผิดหรือถูก ให้นักเรียนพยายาม ทบทวนตัวเอง เคารพความคิดของตัวเอง	1.00	0.71
88	นักเรียนใช้สารสนเทศค้นคว้าหาข้อมูลในสิ่งที่ไม่รู้ มาแบ่งปันให้เพื่อนในห้อง จนเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของความรู้	1.00	0.68
89	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาทำให้มีมุมมองความคิดหลากหลาย ทั้งมุมมอง เห็นด้วย และเห็นต่าง	1.00	0.70
90	ทุกคำตอบของนักเรียน ครูควรรับฟัง	1.00	0.62
91	นักเรียนมีเสรีภาพในการปฏิบัติตนในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00	0.68

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่าการร่วม (Communality) พบว่า ค่าการร่วมเริ่มแรกก่อนสกัดองค์ประกอบที่ได้จากวิธี Principal Component Analysis (PCA) ของทุกข้อคำถามมีค่า

เท่ากับ 1.00 และภายหลังจากการสกัดองค์ประกอบแล้วมีค่าระหว่าง 0.55 ถึง 0.72 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.20 แสดงว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

ตารางที่ 11 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม ในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	49.29	54.16	54.16
2	3.70	4.06	58.23
3	2.21	2.43	60.66
4	1.85	2.04	62.70
5	1.09	1.20	63.91
6	1.06	1.16	65.08

จากตารางที่ 11 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าไอเกน (Eigen Value) ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกนมากกว่า 1.00 ขึ้นไป จะได้องค์ประกอบจำนวน 6 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 6 องค์ประกอบพบว่ามีความแปรปรวนสะสมทั้ง 6 องค์ประกอบเท่ากับร้อยละ 65.08 ของความแปรปรวนทั้งหมด สามารถอธิบายได้ว่าตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 65.08

2. การหมุนแกน

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ก่อนการหมุนแกน

ตารางที่ 12 เมทริกซ์องค์ประกอบก่อนการหมุนแกน

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
1	0.67					
2	0.64					
3	0.72					
4	0.64					
5	0.71					
6	0.65					
7	0.69					
8	0.70					
9	0.65					
10	0.67					
11	0.71					
12	0.71					
13	0.72					
14	0.76					
15	0.74					
16	0.67					
17	0.72					
18	0.75					
19	0.70					
20	0.72					
21	0.75					
22	0.77					
23	0.77					
24	0.62					
25	0.72					

ตารางที่ 12 เมทริกซ์องค์ประกอบก่อนการหมุนแกน (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
26	0.72					
27	0.74					
28	0.73					
29	0.76					
30	0.79					
31	0.73					
32	0.72					
33	0.74					
34	0.78					
35	0.81					
36	0.76					
37	0.72					
38	0.74					
39	0.72					
40	0.67					
41	0.73					
42	0.75					
43	0.75					
44	0.73					
45	0.72					
46	0.74					
47	0.70					
48	0.69					
49	0.69					
50	0.69					

ตารางที่ 12 เมทริกซ์องค์ประกอบก่อนการหมุนแกน (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
51	0.77					
52	0.76					
53	0.81					
54	0.73					
55	0.76					
56	0.77					
57	0.79					
58	0.74					
59	0.78					
60	0.78					
61	0.78					
62	0.77					
63	0.76					
64	0.75					
65	0.74					
66	0.81					
67	0.66					
68	0.69					
69	0.79					
70	0.78					
71	0.79					
72	0.75					
73	0.78					
74	0.76					
75	0.75					

ตารางที่ 12 เมทริกซ์องค์ประกอบก่อนการหมุนแกน (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
76	0.72					
77	0.78					
78	0.79					
79	0.77					
80	0.76					
81	0.81					
82	0.79					
83	0.64					
84	0.77					
85	0.75					
86	0.76					
87	0.76					
88	0.75					
89	0.75					
90	0.59					
91	0.73					

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method) เพื่อให้ตัวแปรสัมพันธ์กับองค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 13 เมทริกซ์องค์ประกอบหลังการหมุนแกน

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
1	0.63					
2	0.66					
3	0.70					
4	0.68					
5	0.54					
6	0.65					
7	0.70					
8	0.71					
9	0.68					
10	0.63					
11	0.57					
12	0.59					
13			0.55			
14	0.57					
15	0.47					
16					0.62	
17					0.56	
18					0.54	
19			0.43			
20			0.63			
21			0.50			
22	0.53					
23	0.58					
24	0.55					
25	0.52					
26			0.41			
27	0.47					

ตารางที่ 13 เมทริกซ์องค์ประกอบหลังการหมุนแกน (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
28	0.54					
29					0.57	
30					0.40	
31	0.52					
32			0.54			
33						0.42
34	0.50					
35	0.47					
36			0.41			
37					0.52	
38	0.47					
39					0.63	
40			0.66			
41			0.36			
42					0.43	
43	0.47					
44				0.39		
45			0.47			
46					0.52	
47			0.57			
48			0.60			
49			0.66			
50					0.51	
51				0.46		

ตารางที่ 13 เมทริกซ์องค์ประกอบหลังการหมุนแกน (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
52			0.49			
53				0.45		
54				0.43		
55		0.39				
56		0.45				
57		0.45				
58			0.55			
59		0.45				
60				0.51		
61			0.46			
62				0.52		
63			0.56			
64			0.54			
65			0.58			
66				0.46		
67				0.61		
68				0.59		
69				0.54		
70				0.53		
71				0.52		
72				0.45		
73				0.45		
74		0.50				
75				0.50		

ตารางที่ 13 เมทริกซ์องค์ประกอบหลังการหมุนแกน (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
76					0.54	
77		0.53				
78		0.45				
79		0.52				
80		0.59				
81		0.57				
82		0.57				
83		0.71				
84		0.58				
85		0.65				
86		0.62				
87		0.66				
88		0.59				
89		0.64				
90		0.62				
91		0.65				

จากตารางที่ 13 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบแต่ละข้อ จำนวน 91 ข้อ มีจำนวนองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเลือกข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.50 ขึ้นไป และองค์ประกอบที่ถือว่ามีความชัดเจนตามเกณฑ์จะต้องมีจำนวนข้อในองค์ประกอบนั้นไม่น้อยกว่า 3 ตัวแปร จึงจัดว่าเป็นองค์ประกอบ ปรากฏในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ข้อ	องค์ประกอบ				
	1	2	3	4	5
1	0.63				
2	0.66				
3	0.70				
4	0.68				
5	0.54				
6	0.65				
7	0.70				
8	0.71				
9	0.68				
10	0.63				
11	0.57				
12	0.59				
13			0.55		
14	0.57				
15					
16					0.62
17					0.56
18					0.54
19					
20			0.63		
21			0.50		
22	0.53				
23	0.58				
24	0.55				
25	0.52				
26					
27					

ตารางที่ 14 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ				
	1	2	3	4	5
28	0.54				
29					0.57
30					
31	0.52				
32			0.54		
33					
34	0.50				
35					
36					
37					0.52
38					
39					0.63
40			0.66		
41					
42					
43					
44					
45					
46					0.52
47			0.57		
48			0.60		
49			0.66		
50					0.51
51					
52					

ตารางที่ 14 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ				
	1	2	3	4	5
53					
54					
55					
56					
57					
58			0.55		
59					
60				0.51	
61					
62				0.52	
63			0.56		
64			0.54		
65			0.58		
66					
67				0.61	
68				0.59	
69				0.54	
70				0.53	
71				0.52	
72					
73					
74		0.50			
75				0.50	

ตารางที่ 14 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ				
	1	2	3	4	5
76					0.54
77		0.53			
78					
79		0.52			
80		0.59			
81		0.57			
82		0.57			
83		0.71			
84		0.58			
85		0.65			
86		0.62			
87		0.66			
88		0.59			
89		0.64			
90		0.62			
91		0.65			

จากตารางที่ 14 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method) ในตัวแปรที่อยู่ในเกณฑ์ (คือมีค่า Loading มากกว่า 0.50) (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2552) จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวน 20 ตัวแปร คือ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 22, 23, 24, 25, 28, 31 และ 34

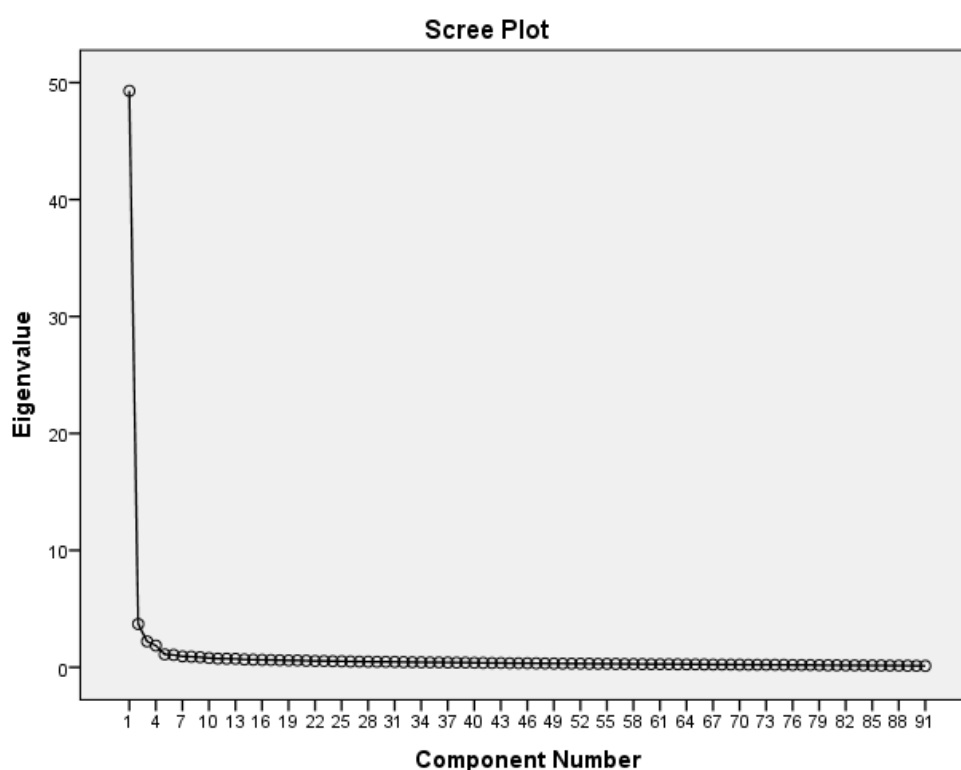
องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวน 15 ตัวแปร คือ ข้อที่ 74, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90 และ 91

องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวน 12 ตัวแปร คือ ข้อที่ 13, 20, 21, 32, 40, 47, 48, 49, 58, 63, 64 และ 65

องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวน 8 ตัวแปร คือ ข้อที่ 60, 62, 67, 68, 69, 70, 71 และ 75

องค์ประกอบที่ 5 มีจำนวน 9 ตัวแปร คือ ข้อที่ 16, 17, 18, 29, 37, 39, 46, 50 และ 76

จากการพิจารณาแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับองค์ประกอบ จำนวน 91 ตัวแปร ปรากฏว่ามีจำนวน 5 องค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.50 ดังนั้นจึงมีจำนวนองค์ประกอบที่ชัดเจนจำนวน 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 รวมจำนวน 64 ตัวแปร จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบจากการพิจารณาโดยใช้ Scree test ดังรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 ไอเกนขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิเคราะห์จากแผนภาพ พบว่า ค่าไอเกนขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาโดยใช้ Scree test มีองค์ประกอบที่ชัดเจน 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method)

3. การตั้งชื่อองค์ประกอบ

ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบตามที่วิเคราะห์ได้ชัดเจน 5 องค์ประกอบ โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบและพิจารณาข้อความโดยรวมทั้งหมดที่อยู่ในองค์ประกอบนั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ ตารางที่ 15 องค์ประกอบที่ 1

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	0.63
2	นักเรียนมีอิสระในการเลือกเนื้อหาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการและสนใจ	0.66
3	นักเรียนสนุกสนานในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	0.70
4	นักเรียนสามารถกำหนดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการ	0.68
5	นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การเป็นพลเมืองที่ดี	0.54
6	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความท้าทาย	0.65
7	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความหมายต่อนักเรียน	0.70
8	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน	0.71
9	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน	0.68
10	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงจากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว	0.63
11	นักเรียนมีความเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมวิชาสังคมศึกษา	0.57
12	นักเรียนมีความสนใจในการตั้งคำถาม และตอบคำถาม	0.59
14	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ	0.57
22	กระบวนการสอนแบบ Active Learning ทำให้นักเรียนได้คิดได้ลงมือ	0.53
23	ครูตั้งคำถามชวนคิด ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน	0.53
24	การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้บอร์ดเกม หรือการใช้เกม	0.58
25	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย	0.55
28	จัดกิจกรรมตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน	0.52
31	นักเรียนนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	0.54
34	ในห้องเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นบรรยากาศของความใคร่รู้ อยากรู้ อยากรู้อะไร อยากรู้อะไร	0.52
ค่าไอเกน (Eigen Value)		49.29
ค่าร้อยละของความแปรปรวน		54.16

จากตารางที่ 15 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวน 20 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.52 ถึง 0.71 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 49.29 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว”

ตารางที่ 16 องค์ประกอบที่ 2

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
74	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการนำเสนองานที่ได้รับคำชื่นชมจากเพื่อน	0.50
77	นักเรียนแสดงทัศนคติได้อย่างเปิดเผย ไม่ถูกปิดกั้น	0.53
79	นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาคิดต่อยอดในวิชาสังคมศึกษา	0.52
80	นักเรียนมีความสนใจเรื่องใดก็จะแสวงหาข้อมูลจนถึงที่สุด	0.59
81	นักเรียนเมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษาจะเกิดทักษะทางสังคม เจตคติ ค่านิยม และอุดมการณ์	0.57
82	ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ มีความสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	0.57
83	ครูต้องเคารพความคิดนักเรียน	0.71
84	จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม	0.58
85	วิชาสังคมศึกษาทำให้มีความเชื่อมั่นในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่ต้องดูแลกัน	0.65
86	นักเรียนพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในสังคม	0.62
87	เมื่อนักเรียนเสนอความคิด ครูไม่เคยตัดสินว่าผิดหรือถูก ให้นักเรียนพยายามทบทวนตัวเอง เคารพความคิดของตัวเอง	0.66
88	นักเรียนใช้สารสนเทศค้นคว้าหาข้อมูลในสิ่งที่ไม่รู้ มาแบ่งปันให้เพื่อนในห้อง จนเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของความรู้	0.59
89	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาทำให้มีมุมมองความคิดหลากหลาย ทั้งมุมมองเห็นด้วย และเห็นต่าง	0.64
90	ทุกคำตอบของนักเรียน ครูควรรับฟัง	0.62
91	นักเรียนมีเสรีภาพในการปฏิบัติตนในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	0.65
ค่าไอเกน (Eigen Value)		3.70
ค่าร้อยละของความแปรปรวน		4.06

จากตารางที่ 16 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวน 15 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.71 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 3.70 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ความสำเร็จในการเรียนรู้”

ตารางที่ 17 องค์ประกอบที่ 3

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
13	นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม	0.55
20	นักเรียนเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม	0.63
21	เรียนเพื่อให้รู้ในประเด็นสำคัญ หรือแนวคิดสำคัญ	0.50
32	นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน	0.54
40	นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น	0.66
47	นักเรียนเป็นผู้เปิดกว้างทางความคิด	0.57
48	นักเรียนกล้าที่จะใช้เหตุผล	0.60
49	นักเรียนเคารพกฎ กติกาของห้องเรียน	0.66
58	นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้	0.55
63	นักเรียนฝึกความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง	0.56
64	นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพบริบทของสังคม	0.54
65	นักเรียนมีความสามารถในการจัดการตนเอง	0.58
ค่าไอเกน (Eigen Value)		2.21
ค่าร้อยละของความแปรปรวน		2.43

จากตารางที่ 17 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวน 12 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.66 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 2.21 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ทักษะการใช้ชีวิตและการเคารพความคิด”

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 4

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
60	นักเรียนได้ขยับตัวในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย	0.51
62	นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการจัดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษา	0.52
67	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมค่ายทางสังคมศึกษา	0.61
68	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน เช่น กิจกรรมทำบุญ ตักบาตร กิจกรรมแม่เทียนพรรษา กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ฯลฯ	0.59
69	นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษาทุกครั้ง	0.54
70	มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนชวนให้นักเรียนติดตามในการเรียนครั้งต่อไป	0.53
71	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาที่สูงขึ้น	0.52
75	นักเรียนนำเสนอหา ข้อมูลจากการเรียนไปแก้ปัญหาในครอบครัว	0.50
ค่าไอเกน (Eigen Value)		1.85
ค่าร้อยละของความแปรปรวน		2.04

จากตารางที่ 18 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวน 8 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.61 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.85 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย”

ตารางที่ 19 องค์ประกอบที่ 5

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
16	นักเรียน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกต่อสิ่งที่คิด และสิ่งที่เชื่อ	0.62
17	นักเรียนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับครู	0.56
18	นักเรียนแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มความสามารถ	0.54
29	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม เมื่อมีข้อสงสัย	0.57
37	เมื่อมีประเด็นทางสังคมศึกษา นักเรียนจะถกเถียง อภิปราย เพื่อหาข้อสรุป	0.52
39	นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา	0.63
46	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา นักเรียนกล้าที่จะถาม และเข้ามาปรึกษาครู	0.52
50	นักเรียนไม่รู้สึกรอคอยเวลาตอบคำถาม	0.51
76	นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจเมื่อ ถกเถียง อภิปราย หรือนำเสนอหน้าชั้นเรียน	0.54
ค่าไอเกน (Eigen Value)		1.09
ค่าร้อยละของความแปรปรวน		1.20

จากตารางที่ 19 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 มีจำนวน 9 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.51 ถึง 0.63 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.09 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “บรรยากาศความปลอดภัยในการเรียนรู้”

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) ระหว่างวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการสอนสังคมศึกษา จำนวน 10 คน ประกอบด้วยอาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิชาการ และครู (คศ.4) ขึ้นไป และแจกแบบวัดความสุขให้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำนวน 912 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ฉบับ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 และแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 96 ข้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .983 และแบบวัดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งพบว่ามีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 จำนวน 91 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อัตราการตอบกลับของแบบวัด จำนวน 728 คน คิดเป็นร้อยละ 79.82 การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้

ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับค่าน้ำหนัก จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน 2) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความหมายต่อนักเรียน 3) นักเรียนสนุกสนานในการเรียนวิชาสังคมศึกษา 4) นักเรียนสามารถกำหนดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการ 5) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน 6) นักเรียนมีอิสระในการเลือกเนื้อหาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการและสนใจ 7) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความท้าทาย 8) นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนวิชาสังคมศึกษา 9) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงจากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว 10) นักเรียนมีความสนใจในการตั้งคำถาม และตอบคำถาม 11) การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้บอร์ดเกม หรือการใช้เกม 12) นักเรียนมีความเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมวิชาสังคมศึกษา 13) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ 14) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย 15) นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การเป็นพลเมืองที่ดี 16) นักเรียนนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 17) ครูตั้งคำถามชวนคิด ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน 18) จัดกิจกรรมตามกระแสในโลกลยุคปัจจุบัน 19) กระบวนการสอนแบบ Active Learning ทำให้นักเรียนได้คิดได้ลงมือ 20) ในห้องเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นบรรยากาศของความใคร่รู้ อยากรู้ อยากถาม อยากมีคำตอบ

องค์ประกอบที่ 2 ความสำเร็จในการเรียนรู้ จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ครูต้องเคารพความคิดนักเรียน 2) เมื่อนักเรียนเสนอความคิด ครูไม่เคยตัดสินว่าผิดหรือถูก ทำให้นักเรียนพยายามทบทวนตัวเอง เคารพความคิดของตัวเอง 3) วิชาสังคมศึกษา ทำให้มีความเชื่อมั่นในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่ต้องดูแลกัน 4) นักเรียนมีเสรีภาพในการปฏิบัติตนในการ

เรียนวิชาสังคมศึกษา 5) นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาทำให้มีมุมมองความคิดหลากหลาย ทั้งมุมมอง เห็นด้วย และเห็นต่าง 6) นักเรียนพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในสังคม 7) ทุกคำตอบ ของนักเรียน ครูควรรับฟัง 8) นักเรียนมีความสนใจเรื่องใดก็จะแสวงหาข้อมูลจนถึงที่สุด 9) นักเรียน ใช้สารสนเทศค้นคว้าหาข้อมูลในสิ่งที่ไม่รู้ มาแบ่งปันให้เพื่อนในห้อง จนเกิดความภาคภูมิใจในการเป็น เจ้าของความรู้ 10) จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม 11) นักเรียนเมื่อ เรียนวิชาสังคมศึกษาจะเกิดทักษะทางสังคม เจตคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ 12) ความคิดรวบยอด หรือมโนทัศน์ มีความสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา 13) นักเรียนแสดงทัศนคติได้อย่างเปิดเผย ไม่ ถูกปิดกั้น 14) นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาคิดต่อยอดในวิชาสังคมศึกษา 15) นักเรียนมีความ ภาคภูมิใจในการนำเสนองานที่ได้รับคำชื่นชมจากเพื่อน

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการใช้ชีวิตและการเคารพความคิด จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับ ค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น 2) นักเรียน เคารพกฎ กติกาของห้องเรียน 3) นักเรียนเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม 4) นักเรียนกล้าที่จะใช้ เหตุผล 5) นักเรียนมีความสามารถในการจัดการตนเอง 6) นักเรียนเป็นผู้เปิดกว้างทางความคิด 7) นักเรียนฝึกความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง 8) นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ในการทำ กิจกรรมกลุ่ม 9) นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ 10) นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน 11) นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพบริบทของ สังคม 12) เรียนเพื่อให้รู้ในประเด็นสำคัญ หรือแนวคิดสำคัญ

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับค่าน้ำหนัก จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมค่ายทางสังคมศึกษา 2) นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมกับทางโรงเรียน เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ฯลฯ 3) นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษา ทุกครั้ง 4) มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนชวนให้นักเรียนติดตามในการเรียนครั้งต่อไป 5) นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษา 6) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาที่สูงขึ้น 7) นักเรียนได้ขยับตัวในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย 8) นักเรียนนำเนื้อหา ข้อมูลจากการเรียนไปแก้ปัญหาในครอบครัว

องค์ประกอบที่ 5 บรรยากาศความปลอดภัยในการเรียนรู้ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นโดยตรงไปตรงมา 2) นักเรียน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกต่อสิ่งที่คิด และสิ่งที่เชื่อ 3) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม เมื่อมีข้อสงสัย 4) นักเรียนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับครู 5) นักเรียนแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มความสามารถ 6) นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจเมื่อ ถกเถียงอภิปราย หรือนำเสนอหน้าชั้นเรียน 7) เมื่อมีประเด็นทางสังคมศึกษา นักเรียนจะถกเถียง อภิปรายเพื่อหาข้อสรุป 8) เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา นักเรียนกล้าที่จะถาม และเข้ามาปรึกษาครู 9) นักเรียนไม่รู้สึกรู้สึกอึดอัดเวลาตอบคำถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนองค์ประกอบที่ชัดเจนจำนวน 5 องค์ประกอบ 64 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวน 20 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.52 ถึง 0.71 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 49.29 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว”

องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวน 15 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.71 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 3.70 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ความสำเร็จในการเรียนรู้”

องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.66 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 2.21 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ทักษะการใช้ชีวิตและการเคารพความคิด”

องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.61 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.85 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย”

องค์ประกอบที่ 5 มีจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.51 ถึง 0.63 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.09 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “บรรยากาศความปลอดภัยในการเรียนรู้”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นการอภิปรายประเด็นองค์ประกอบของความสุขในการเรียนวิชา สังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังต่อไปนี้

1. จากการวิจัยพบว่าองค์ประกอบความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ใกล้ชิดตัว มีจำนวน 20 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.52 ถึง 0.70 แสดงว่าความสุขในการเรียนวิชา สังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต้องเชื่อมโยงการเรียนรู้ในเนื้อหาการเรียน กับประสบการณ์ เหตุการณ์ หรือเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน ทำให้การเรียนมีความหมาย มีความท้าทาย ตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ แพรพอร์น พิเศษ (2548) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุขต้องเกิดจากความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน ต่อเพื่อน ต่อครู และต่อโรงเรียน เกิดการเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ และสามารถ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับ กิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบที่จะช่วยในการเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างมีความสุข ประกอบด้วยแนวคิดเรื่องสิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน สิริวรรณ ศรีพหล (2557) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตใน สังคมได้ และวิภาพรรณ พินลา (2560) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชา หนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ใน สังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้น ไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านความสำเร็จในการเรียนรู้ มีจำนวน 15 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนัก องค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.71 แสดงให้เห็นว่าความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเกิดขึ้นนักเรียนต้องมีเป้าหมายในการเรียน มีบรรยากาศแห่ง ความสำเร็จในการเรียนรู้ นำความรู้ ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ ความสำคัญในการเรียนวิชา สังคมศึกษาไปต่อยอดในการศึกษา หรือการเรียนต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ สิริวรรณ ศรีพหล (2557) ว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมโดยเน้นการศึกษา เกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการในศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะวิชาในหมวดสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อ

ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ เศรษฐกิจ กิจกรรมการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ การแก้ปัญหา และการวางแนวทางสำหรับอนาคต ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อมุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในสังคมประชาธิปไตย สอดคล้องกับ ชลดา ยอดอ่วม (2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมของวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันด้าน ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน หมายถึง ความรู้สึกริเริ่มคิดของนักเรียนที่สามารถคาดการณ์และเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคตทางการศึกษา แนวทางการแก้ไข ปัญหาการวางแผนเพื่อเป้าหมายในอนาคตและปฏิบัติเกี่ยวกับอนาคต เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความสามารถคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพ การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต การรู้จักเลือกกระทำรอยผลที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพและมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านทักษะการใช้ชีวิตและการเคารพความคิด มีจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.66 แสดงให้เห็นว่าความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเกิดขึ้นกับนักเรียนต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น เปิดกว้างทางความคิด มีการใช้เหตุผล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ปริญญา เรืองทิพย์ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตธานี เขต 4 พบว่า ด้านการบริหารและการจัดการโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านตัวผู้เรียน ด้านลักษณะของครู ด้านเพื่อน ด้านชุมชน ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการช่วยเหลือผู้เรียน และด้านครอบครัวเป็นตัวบ่งชี้สามารถประยุกต์ใช้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้มีความสุข สอดคล้องกับ ทัดทวัต ปานพุ่ม (2560) ได้ให้แนวคิด เกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจในตนเองพอใจในชีวิต มีความสุขสงบทางใจ พอใจอารมณ์ และการพัฒนาทักษะการคิด การรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และสามารถบังคับควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความคิด การพูดและการกระทำต่างๆ ความสุขที่เกิดจากการแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมชาติ ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วย

การแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุขเป็นการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้และหลังจากการเรียนรู้ไปแล้ว ทุกคนมีความห่วงหาอาทรและกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน เชื่อมมั่นในศักยภาพของกันและกัน เปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถและพัฒนาตนเองให้การเสริมแรงและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลทำให้บุคคลเกิดความสุขเห็นคุณค่าของตนเอง มีความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหา กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองบุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) และ กิตติยวดี บุญชื้อ และคณะ (2540) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ คือ ทฤษฎีที่ 4 มุ่งมาดและมั่นคง มีแนวทางดำเนินงานตามแนวคิดนี้สามารถทำได้โดยการพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มองเห็นตัวเองทั้งในส่วนตัวและส่วนน้อย กล้ารับสภาพของตนเอง กล้ารับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตน มุ่งมั่นพัฒนาและปรับปรุงรู้จักควบคุมอารมณ์ในวาระต่างๆ ทฤษฎีที่ 5 ดำรงรักษามิตรจิต มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้ การมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดและความสามารถของผู้อื่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น อ่อนโยนและผ่อนปรน รู้จักประมาณตนไม่มุ่งมั่นเอาชนะ การทำงานร่วมกันโดยไม่มีอคติ มองผู้อื่นในแง่ดี อดทนและอดกลั้น ให้อภัยและให้อีกโอกาส ยอมรับเหตุผลและความเปลี่ยนแปลง นึกถึงตัวเองทีหลัง มีเป้าหมายอันเดียวกันสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การสื่อสารความคิดและความรู้สึก สุภาพอ่อนโยน ใช้คำพูดเชิงสร้างสรรค์ จริงใจและให้เกียรติ ให้กำลังใจแก่กันและกัน สามัคคี ประองดองกัน ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ว่าคนเราแม้คิดต่างกันแต่ถ้าจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน ยอมรับฟังกันและกัน ช่วยกันคิดช่วยกันทำเห็นความสำคัญของกันและกัน ความสำเร็จย่อมจะอยู่ไม่ไกล ความสุขก็จะอยู่แค่เอื้อม

4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.61 แสดงให้เห็นว่าความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเกิดขึ้นกับนักเรียนขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นตัวขับเคลื่อนความสุข ความสนุกในการเรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นกลไกสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี ภักดีโยธิน (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 2 พบว่าตัวแปรปัจจัย ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครู และการสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ลัดดา หวังภษิต (2556) การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสุข คือ การพัฒนานักเรียนอย่างสมดุลในกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความสุขในกิจกรรม ได้รับการตอบสนองจากการใฝ่รู้ การกระทำ การสร้างสรรค์ของตนเองได้ใช้ความสามารถในการคิด ได้เรียนได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจพัฒนาทางจิตใจ จรวยรัตน์ ขวัญรัมย์ (2545) การเรียนรู้ที่มีความสุขเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับความรู้ โดยที่ตัวนักเรียนเองมีความสุขในการรับความรู้ นั้น ซึ่งวิธีการเรียนรู้ที่มีความสุขเป็นหน้าที่สำคัญของครูที่จะต้องพิจารณาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เด็กเข้าใจช่วยค้นหาและสรุปหลักการนำไปใช้ วิธีการดังกล่าว คือ หัวใจของการเรียน ปริญา เรืองทิพย์ (2550) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี พบว่า องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ วิธีการที่หลากหลายจะช่วยให้การตั้งความสนใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรับรู้และจดจำได้มาก ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงควรใช้วิธีการที่หลากหลาย รวมถึงการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ให้ดำเนินการอย่างหลากหลายเพื่อวัดได้ตรงกับความจริงของผู้เรียน และสอดคล้องกับ กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ (2540) พบว่าองค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กๆ ดำเนินไปอย่างมีความสุข คือ บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเร้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ

5. องค์ประกอบที่ 5 ด้านบรรยากาศความปลอดภัยในการเรียนรู้ มีจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.51 ถึง 0.63 แสดงให้เห็นว่าความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเกิดขึ้นกับนักเรียนขึ้นอยู่กับความปลอดภัยในการเรียนรู้อารมณ์ การกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกบนพื้นฐานของความไว้วางใจกันระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน นักเรียนไม่รู้สึกรอคอยเวลาพูดคุย แสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ (2540) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ทฤษฎีที่ 1 สร้างความรักและศรัทธา การเรียนรู้บนฐานแห่งความรักและศรัทธาของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนและวิชานับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็น ทั้งนี้เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและสนใจบทเรียน สนใจผู้สอนมีความศรัทธาและความเข้าใจตรงกันในระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความสุขได้ มีแนวคิดหลักในการดำเนินงานดังกล่าวโดย การสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างครูและวิชาที่สอน ระหว่าง

ครูและตัวครูเอง ระหว่างครูและธรรมชาติของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัทรียา รัตนวิมล (2558) ได้ศึกษาความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล พบว่า องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรู้สึกถูกบังคับให้เรียน ความรู้สึกเหงาและว้าเหว่ ความรู้สึกไร้ค่าและหงุดหงิดเวลาฝึกปฏิบัติการพยาบาล ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติการพยาบาล และความเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติการพยาบาล และสำออง สุดสอาด (2559) ได้ศึกษาแบบวัดความสุขของผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจ และความกระตือรือร้นขณะที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ต่อเพื่อน ต่อครู และต่อโรงเรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านสังคมและอารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อสัมพันธภาพกับผู้บริหาร ครู และเพื่อนนักเรียน ความรู้สึกปลอดภัย มีทัศนคติที่ดีเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ผลจากการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว ด้านความสำเร็จในการเรียนรู้ ด้านทักษะการใช้ชีวิตและการเคารพความคิด ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และด้านบรรยากาศความปลอดภัยในการเรียนรู้ จึงควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การปรับตัวของผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อเป็นการสร้างความสุขในการเรียน และพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษามีความรัก ศรัทธา ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาต่อไป

2. องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว ตัวบ่งชี้เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ครูผู้สอนจึงควรที่จะพัฒนาองค์ความรู้ เนื้อหา สาระการเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัว มีการประยุกต์เชื่อมโยงข่าวสารปัจจุบัน เหตุการณ์ปัจจุบันที่เป็นกระแสติดเทรนจะทำให้นักเรียนสนใจ ติดตามบทเรียนจนเกิดความสุขในการเรียน

3. องค์ประกอบที่ 2 ด้านความสำเร็จในการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ครูต้องเคารพความคิดนักเรียน มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ครูผู้สอนต้องเปิดใจรับความคิดของผู้เรียน ร่วมกับนักเรียนในการกำหนดเป้าหมายในการเรียน ทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์และตระหนักเห็นคุณค่าของการเรียนรู้อาสาสมัคร จะทำให้การเรียนการสอนมีความสุขและสำเร็จตามที่กำหนดไว้

4. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการใช้ชีวิตและการเคารพความคิด ตัวบ่งชี้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเพื่อนในกลุ่มหรือในห้องเรียน และการวิพากษ์ประเด็นทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญในการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล และการปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข

5. องค์ประกอบที่ 4 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตัวบ่งชี้ นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมค่ายสังคมศึกษา มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกหรือคิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู รวมทั้งจัดกิจกรรมที่แปลกใหม่ท้าทายต่อผู้เรียนบนความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย จัดค่ายทางวิชาการที่เกิดจากความคิดของผู้เรียนให้นักเรียนที่สนใจได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

6. องค์ประกอบที่ 5 ด้านบรรยากาศความปลอดภัยในการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ผู้สอนต้องเปิดใจรับฟังความคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความไว้วางใจ เมื่อผู้เรียนมีปัญหาสามารถมาปรึกษา พูดคุยได้อย่างสบายใจ ทำให้เกิดความรักความศรัทธาระหว่างครูกับผู้เรียน จะทำให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. นำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอด อบรม สัมมนา หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครูผู้สอนสังคมศึกษาให้เข้าใจในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ให้ครอบคลุมในนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ และงานวิจัยนี้ศึกษาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรศึกษาในหลายสังกัดเพื่อมุมมองที่กว้างและลึกซึ้งมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- Alderfer, C. P. (1972). *Existence: Relatedness and growth, human needs in organizational setting*. New York: Free Press.
- Best, J. W. (1970). *Research In Education*. New Jersey: Prentice Hal.
- Blank, R. K. (1993). Developing a system of education indicators: selecting, implementing, and reporting indicators. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 15(1), 65-80.
- Burstein, L. O., J. & Guiton, G.,. (1992). *Education indicators. Encyclopedia of Educational Research* (Vol. 2). New York: MacMillan Publishing Company.
- Fitz-Gibbon. (2002). *Monitoring Education: Indicators, Quality and Effectiveness*. London. Cassell London.
- Jarolimek, J. (1967). *Social Studies in Elementary Education*. New York Macmillan.
- Johnstone, J. N. (1981). *Indicators of Educational System*. London: Unesco.
- Layard, D. (2005). *Happiness: Lessons from a New Science*. New York: The Penguin Press.
- Prescott, B. A. (1963). *Report of Conference on Child Student*. *Education Bulletin*. Chulalongkorn University, Bangkok.
- Ralph, P. C. (1960). *Teaching in Social Study in Elementary School*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Shen, K. (1993). Happy chemical education (HCI). *Jouranl of Chamilal Education*, 70, 816-818.
- กรมวิชาการ. (2544). ศัพท์บัญญัติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551a). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551b). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). Retrieved 15 มีนาคม 2561
<http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf>
- กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎี และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คัทรียา รัตนวิมล. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยผู้ป่วยจำลองร่วมกับวงสนทนาแห่งความไว้วางใจ เพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนสำหรับนิสิตพยาบาล. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จรรยาวัฒน์ ขวัญรัมย์. (2545). ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ กับครูต้นแบบ: การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการสอนแบบ “กระบวนการกลุ่ม เล่น และการเรียนคณิตศาสตร์ให้มีความสุข”. กรุงเทพฯ.
- จำรัส นองมาก. (2547). การสอนทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข. วังการครู, 1(1), 77-80.
- ฉัตรกร วรณโก. (2556). ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชลดา ยอดอ่วม. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวัฒน์ พันธุ์เสือ. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ฐิติกาญจน์ เลาสุริโยธิน. (2553). ความเครียดและการแก้ปัญหาความเครียดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสนมชัยเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา. ฉะเชิงเทรา.
- ฐิตียา อัลอิดริสี. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในจังหวัดปัตตานี. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทัศนวัต ปานพุ่ม. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และมีความสุขในการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี. (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธารณ์ ทองอก. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเมือง

- พิทยา จังหวัดชลบุรี. (คุชฎินิพนธ์ปรัชญาคุชฎินิพนธ์บัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงนุช เอกตระกูล. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเพิ่มพูนประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2551). การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม รายงานวิจัยเรื่อง 1 ใน 4 ของชุดโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรม. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน): กรุงเทพฯ.
- นฤมล ชำกัญ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล อัจเจริญ. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บพิตร อีสระ. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล และเอกอนงค์ สิตลาภินันท์. (2554). คู่มือสร้างสุขระดับจังหวัด: ยุทธศาสตร์ความสุขเฉพาะพหุภาพ. นนทบุรี: บริษัทศรีเอทีพี กรุ๊ป จำกัด.
- ประสงค์ ปุกคำ. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปริญญา เรื่องทิพย์. (2550). การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัทมา ทองสม. (2553). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 4(1).
- ปาริชาติ วงษ์แก้ว. (2552). การพัฒนาความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริง. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2552). หลักการวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท.

- แพรวพรรณ พิเศษ. (2548). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา
- ภาวดี ภัคดีโยธิน. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มารุต พัฒนาผล. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี. (ปริญยานิพนธ์ (กศ.ม.)), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์. (2554). การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญา มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัฐราชฎร เกื้อสกุล. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. (ปริญยานิพนธ์ (กศ.ม.)), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลัดดา หวังภษิต. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนสาธิตในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (ปริญยานิพนธ์ (กศ.ด.)), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ลัดดา หวังภษิต. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (ปริญยานิพนธ์การศึกษาดุขุบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). ประมวลสาระชุดวิชา สารัตถะและวิถีวิธีทางสังคมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิภาพรรณ พินลา. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 30(1), 13-34.
- วิลาวัลย์ ด่านสิริสุข. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิด

- อย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. (ปริญญาณิพนธ์ (กศ.ด.) การวิจัยและ
พัฒนาหลักสูตร), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544). เบลูจลัทธิการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารวิชาการ, 2(3), 23.
- ศศิธร สิทธิพรหม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). การวิเคราะห์พหุระดับ : *Muti-level Analysis* (Vol. พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์เน้นสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ทองย้อย. (2557). ความสุขและแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการเรียนของนักเรียน โรงเรียน
ธัญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. (งานนิพนธ์การศึกษามหา
บัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2561). คู่มือประกอบการปรับความคิดเพื่อความเข้าใจพื้นฐานทางสังคมศึกษา
สำหรับนักศึกษาปริญญาโทการสอนสังคมศึกษา. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร
- สายทิพย์ แก้วอินทร์. (2548). การเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์). (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. (2563). ข้อมูลนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ปี 2563. Retrieved 9 ธันวาคม 2563
<https://sites.google.com/a/ssps4.go.th/ssps4main/>
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด :
ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาการเรียนการ
สอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำราญ สิริภมมมงคล. (2554). การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอน
ปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ลำอานง สุตสาอาด. (2559). การพัฒนาแบบวัดความสุขของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2554). การจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ (1) ในประมวลสาระชุดวิชาการจัด ประสบบการณ์การเรียนรู้สังคมศึกษา หน่วยที่ 12. นนทบุรี: บัณฑิตศึกษาศาสาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2557). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียน ขยายโอกาส. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุขุมล อุดม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต. (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุชาติ ศรีรักษา. (2550). ระดับความสุขของครอบครัวประชาชนในตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา. (ปริญญาานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). Everest พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและ พัฒนาครอบครัว.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือและ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร.034-218790

ที่ อว 8606 เนา/4๗๑

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีชฎายุ นุตรศรี รหัสประจำตัว 59264305 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนา
ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้
ผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร.อริกมาส มากจู้)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร.034-218790

ที่ อว 8606 นรจ/480

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีชญา นุตรศรี รหัสประจำตัว 59264305 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร.อริกมาส มากจู้ย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร.034-218790

ที่ อว 8606 *พจน/481*

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพอน พ่วงแพ

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีชญา บุญศรี รหัสประจำตัว 59264305 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร.อริกมาส มากจู้)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

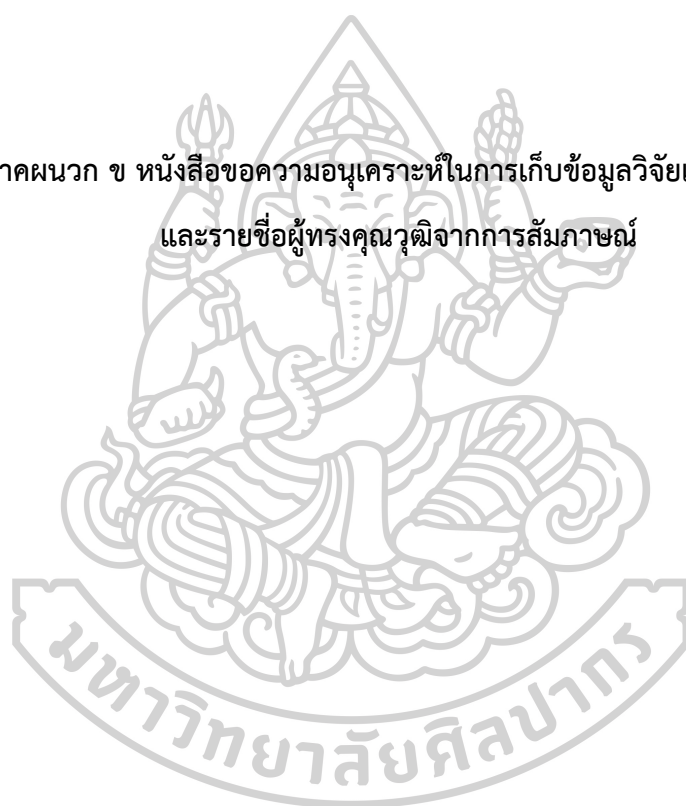
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. อ.ดร.พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ	อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยญา จันทร์ชูสกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพนอ พ่วงแพ	อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ
และรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมภาษณ์

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ

ที่ อว 8606/๒๖๖ / พค ๖๗๖๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

8 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีชญา บุญศรี รหัสประจำตัว 59264305 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนา
ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย " มีความประสงค์จะขอ
สัมภาษณ์ท่าน เกี่ยวกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อประกอบการทำ
วิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาสำหรับกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการเข้าสัมภาษณ์ รายละเอียดเพิ่มเติมต่างๆ บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ ว่าที่ร้อยตรีชญา บุญศรี หมายเลขโทรศัพท์ 087-117-3014 เป็นผู้ประสานงาน โดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากจ้อย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมภาษณ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถพล อนันตวรสกุล
อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ ลักษณะ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. อ.ดร. กนก จันทร์
อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ฝ่ายมัธยม
4. ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน
5. อ.ปวีณาพัฒน์ วรพันธ์
อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. นางศรีพรรณ เพ็ชรไทย
ข้าราชการบำนาญ
วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ (คศ.4)
สาขาวิชาสังคมศึกษา
โรงเรียนโคกกะเทียมวิทยาลัย
จังหวัดลพบุรี
7. นายประเสริฐ ภูถนนวนอก
ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ (คศ.4)
สาขาวิชาสังคมศึกษา
โรงเรียนชุมพวงศึกษา
จังหวัดนครราชสีมา

8. นายสมภพ ทองคงหาญ
 ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ (คศ.4)
 สาขาวิชาสังคมศึกษา
 โรงเรียนศรีรัตนสมุทร
 จังหวัดสมุทรสงคราม
9. นางสุดใจ รุ่งเรือง
 ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ (คศ.4)
 สาขาวิชาสังคมศึกษา
 โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม
 จังหวัดสระแก้ว
10. ดร.วิชัย วงศ์สุวรรณ
 ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ (คศ.4)
 สาขาวิชาสังคมศึกษา
 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา
 จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ

ที่ อว 8606(เน.จ) / พิ ๗๗๕
๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

8 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย ว่าที่ร้อยตรีชญา บุญศรี รหัสประจำตัว 59264305 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนา
ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย " มีความประสงค์จะขอเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ศึกษาค้นคว้าด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อริทมาส มากจู้ย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารประกอบการสัมมนา

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจงก่อนการสัมมนา

ในการสัมมนาครั้งนี้ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกภาพ และบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับงานวิจัยดังกล่าวจะถูกเก็บเป็นความลับและยึดหลักทางจรรยาบรรณและจริยธรรมทางการวิจัย ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้เพียงบุคคลเดียว และจะมีการจัดเก็บข้อมูลในแฟ้มการวิจัย โดยจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ ทั้งผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลทั้งหมดหลังจากเสร็จสิ้นการวิจัย การกระทำดังกล่าวเป็นการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นความลับ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความถูกต้องและปกป้องความลับของผู้เข้าร่วมวิจัย

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมไม่กระทบรายบุคคล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมมนาจากผู้ให้ข้อมูลทุกคนในภาพรวม โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยไม่กระทบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล

2. การเก็บรักษาข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลโดยการเข้ารหัสแทนชื่อและข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยในการบันทึกข้อมูลในแบบเก็บข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ในคอมพิวเตอร์หรือแผ่น CD มีรหัสป้องกันบุคคลอื่นไม่ไม่สามารถเปิดคอมพิวเตอร์ได้

3. การทำลายข้อมูล

ข้อมูลที่บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ส่วนตัว ผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลทั้งหมดหลังจากเสร็จสิ้นการวิจัย และจะทำลายข้อมูลด้วยวิธีการลบไฟล์ออกจากเครื่องในลักษณะที่ไม่สามารถกู้ข้อมูลกลับมาได้

คำชี้แจงเกี่ยวกับงานวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพเป็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านทางการสอนสังคมศึกษา และระยะที่ 2 ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีเชิงปริมาณ เป็นวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาตัวบ่งชี้ องค์ประกอบของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อค้นหาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

สถานที่.....

วันที่.....เวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่.....

อาชีพ.....ตำแหน่ง.....

คุณวุฒิทางการศึกษา.....

ประสบการณ์ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่า ลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า พฤติกรรมใดบ้างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความสุข

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ใดบ้างสะท้อนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายว่ามีความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาหรือไม่ อย่างไร

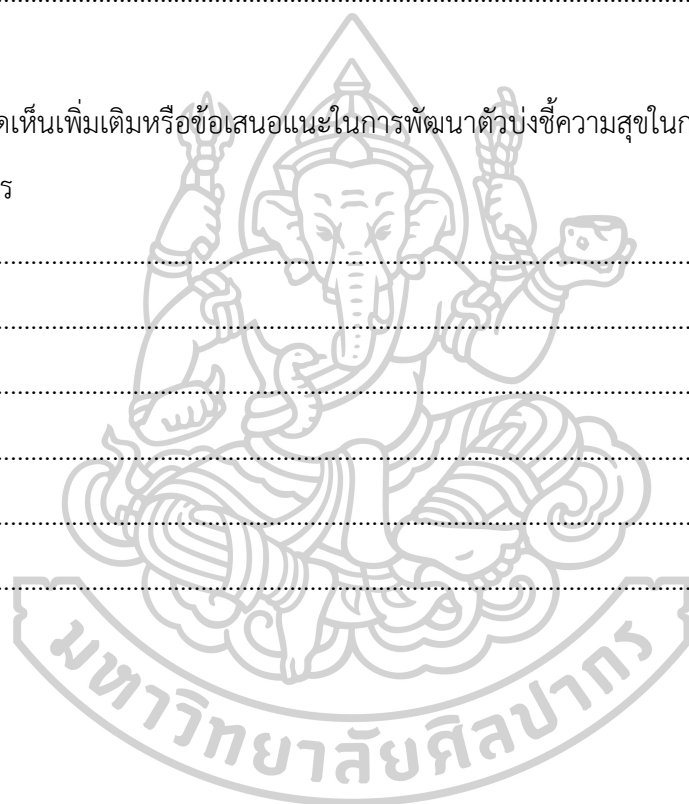
.....

.....

.....

.....

.....

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสุขในการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกสนุกสนานกับการเรียน มีความสนใจ มีความกระตือรือร้น รักและเห็นคุณค่าความสำคัญของการเรียน ไม่เกิดความเครียด ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเอง กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ เกิดการพัฒนาตนให้บรรลุความมุ่งหมายจนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ และทัศนคติที่พึงงาม

2. ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกสนุกสนานกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีความสนใจ มีความกระตือรือร้น รักและเห็นคุณค่าความสำคัญของการเรียนวิชาสังคมศึกษา ไม่เกิดความเครียด ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเอง กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ในศาสตร์ทางด้านสังคมศึกษา เกิดการพัฒนาตนให้เป็นพลเมือง บรรลุความมุ่งหมายจนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ และทัศนคติที่พึงงามต่อวิชาสังคมศึกษา

3. ตัวบ่งชี้ หมายถึง เครื่องมือ หรือสิ่งที่นำมาวัด หรือชี้ให้เห็นคุณลักษณะ สภาพการณ์ของสิ่งที่ต้องการศึกษา ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง มีลักษณะเชิงคุณภาพ หรือปริมาณ โดยการนำข้อมูลหรือตัวแปร หรือข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นคุณลักษณะขององค์ประกอบความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 43 โรงเรียน

แบบวัดการวิจัยเรื่อง

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจงก่อนทำแบบวัด

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พัฒนาขึ้นและนำไปใช้ในการตรวจสอบ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาและ ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้าใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้เกิดการเรียนวิชาสังคมศึกษาอย่างมีความสุขและเป็นการส่งเสริมสนับสนุนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมไม่กระทบรายบุคคล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทุกคนในภาพรวม โดยวิธีการวิเคราะห์ที่เชิงปริมาณเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยไม่กระทบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล

4. การเก็บรักษาข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรักษาข้อมูลโดยการเข้ารหัสแทนชื่อและข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยในการบันทึกข้อมูลในแบบเก็บข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ในคอมพิวเตอร์หรือแผ่น CD มีรหัสป้องกันบุคคลอื่นไม่ให้อ่านคอมพิวเตอร์ได้

5. การทำลายข้อมูล

ข้อมูลที่บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ส่วนตัว ผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลทั้งหมดหลังจากเสร็จสิ้นการวิจัย และจะทำลายข้อมูลด้วยวิธีการลบไฟล์ออกจากเครื่องในลักษณะที่ไม่สามารถกู้ข้อมูลกลับมาได้

6. ความเป็นอิสระในการตัดสินใจ

นักเรียนสามารถเลือกตอบของข้อคำถามได้อย่างอิสระ กรณีที่นักเรียนไม่ประสงค์ตอบข้อคำถาม นักเรียนสามารถทำได้

ผู้วิจัย ว่าที่ร.ต.ชฎายุ บุตรศรี เบอร์โทรศัพท์ 087-1173014

สามารถติดต่อได้ที่

ที่อยู่ 28 โรงเรียนแก่งคอย ถนนสุขุมวิท ตำบลแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 18110

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

1.2 ระดับชั้น

- 1) มัธยมศึกษาปีที่ 4
 2) มัธยมศึกษาปีที่ 5
 3) มัธยมศึกษาปีที่ 6

1.3 โรงเรียน

- 1) โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม
 2) โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี
 3) โรงเรียนธัญบุรี
 4) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี
 5) โรงเรียนแก่งคอย
 6) โรงเรียนมหากเหล็กวิทยา
 7) โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม
 8) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี

ตอนที่ 2 ตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา
อยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึก/ความคิดเห็นของนักเรียน
มากที่สุด

5 หมายถึง มีความรู้สึก/ความคิดเห็น เกี่ยวกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษามากที่สุด

4 หมายถึง มีความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษามาก

3 หมายถึง มีความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาปานกลาง

2 หมายถึง มีความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อย

1 หมายถึง มีความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยที่สุด

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนวิชาสังคมศึกษา					
2	นักเรียนมีอิสระในการเลือกเนื้อหาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการ และสนใจ					
3	นักเรียนสนุกสนานในการเรียนวิชาสังคมศึกษา					
4	นักเรียนสามารถกำหนดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษาตามความต้องการ					
5	นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การเป็นพลเมืองที่ดี					
6	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความท้าทาย					
7	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนมีความหมายต่อนักเรียน					
8	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน					
9	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน					
10	เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนเชื่อมโยงจากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว					
11	นักเรียนมีความเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมวิชาสังคมศึกษา					
12	นักเรียนมีความสนใจในการตั้งคำถาม และตอบคำถาม					
13	นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม					
14	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ					
15	นักเรียนมีทักษะการเสาะแสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล					

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
16	นักเรียน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกต่อสิ่งที่คิด และสิ่งที่เชื่อ					
17	นักเรียนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับครู					
18	นักเรียนแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มความสามารถ					
19	นักเรียนคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง					
20	นักเรียนเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม					
21	เรียนเพื่อให้รู้ในประเด็นสำคัญ หรือแนวคิดสำคัญ					
22	กระบวนการสอนแบบ Active Learning ทำให้นักเรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ					
23	ครูตั้งคำถามชวนคิด ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน					
24	การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้บอร์ดเกม หรือการใช้เกม					
25	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย					
26	ครูสังคมศึกษาต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยี เนื้อหา และสถานการณ์					
27	มีการเล่าข่าวสารปัจจุบันเชื่อมโยงสู่บทเรียน					
28	จัดกิจกรรมตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน					
29	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม เมื่อมีข้อสงสัย					
30	นักเรียนมีความตั้งใจวางแผนอย่างมีขั้นตอนในการทำชิ้นงาน					
31	นักเรียนนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
32	นักเรียนกล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน					
33	เมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนจะสืบค้นข้อมูลได้ตามความสนใจ					
34	ในห้องเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นบรรยากาศของความใคร่รู้ อยากรู้ อยากถาม อยากมีคำตอบ					
35	นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา					
36	นักเรียนได้รับการยอมรับจากเพื่อน จากครูในการเรียนวิชาสังคมศึกษา					
37	เมื่อมีประเด็นทางสังคมศึกษา นักเรียนจะถกเถียง อภิปราย เพื่อหาข้อสรุป					
38	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เข้มงวด ไม่ตึงเครียด					
39	นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา					
40	นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้อื่น					
41	นักเรียนเกิดข้อสงสัยในสิ่งที่เรียน นักเรียนจะศึกษาสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้					

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	เพิ่มเติม					
42	นักเรียนได้รับคำชื่นชม ชมเชย ยกย่อง จากการเรียนวิชาสังคมศึกษา					
43	นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนวิชาสังคมศึกษา					
44	นักเรียนมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา					
45	นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคม					
46	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา นักเรียนกล้าที่จะถาม และเข้ามาปรึกษาครู					
47	นักเรียนเป็นผู้เปิดกว้างทางความคิด					
48	นักเรียนกล้าที่จะใช้เหตุผล					
49	นักเรียนเคารพกฎ กติกาของห้องเรียน					
50	นักเรียนไม่รู้สึกอึดอัดเวลาตอบคำถาม					
51	นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่อยากทำ					
52	นักเรียนกลุ่ม เก่ง กลาง อ่อน ทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่					
53	เมื่อนักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษานักเรียนกำลังพิชิตโจทย์ที่ทำหาย ขณะจนประสบความสำเร็จ					
54	นักเรียนตั้งคำถามที่เป็นประเด็นถกเถียงในสังคมได้					
55	โลกของการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ โลกแห่งการศึกษานอกห้องเรียน					
56	เอากรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในห้องเรียน					
57	นักเรียนรู้ความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวาง					
58	นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้					
59	ให้นักเรียนได้แสดงบทบาท สิทธิของตนเองในสังคมได้อย่างอิสระ					
60	นักเรียนได้ขยับตัวในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย					
61	กระบวนการกลุ่มทำให้เกิดทักษะชีวิต					
62	นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการจัดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษา					
63	นักเรียนฝึกความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง					
64	นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพบริบทของสังคม					
65	นักเรียนมีความสามารถในการจัดการตนเอง					
66	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการ และสัมพันธ์กับตัวเอง					
67	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมค่ายทางสังคมศึกษา					

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
68	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ฯลฯ					
69	นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษาทุกครั้ง					
70	มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนชวนให้นักเรียนติดตามในการเรียนครั้งต่อไป					
71	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาที่สูงขึ้น					
72	นักเรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะครูในการปรับปรุงการสอน					
73	นำเหตุการณ์ในท้องถิ่นมาเชื่อมโยงในบทเรียน					
74	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการนำเสนองานที่ได้รับคำชื่นชมจากเพื่อน					
75	นักเรียนนำเนื้อหา ข้อมูลจากการเรียนไปแก้ปัญหาในครอบครัว					
76	นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจเมื่อ ถกเถียง อภิปราย หรือนำเสนอหน้าชั้นเรียน					
77	นักเรียนแสดงทัศนคติได้อย่างเปิดเผย ไม่ถูกปิดกั้น					
78	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วม					
79	นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาคิดต่อยอดในวิชาสังคมศึกษา					
80	นักเรียนมีความสนใจเรื่องใดก็จะแสวงหาข้อมูลจนถึงที่สุด					
81	นักเรียนเมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษาจะเกิดทักษะทางสังคม เจตคติ ค่านิยม และอุดมการณ์					
82	ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ มีความสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา					
83	ครูต้องเคารพความคิดนักเรียน					
84	จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม					
85	วิชาสังคมศึกษาทำให้มีความเชื่อมั่นในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่ต้องดูแลกัน					
86	นักเรียนพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในสังคม					
87	เมื่อนักเรียนเสนอความคิด ครูไม่เคยตัดสินว่าผิดหรือถูก ให้นักเรียนพยายาม ทบทวนตัวเอง เคารพความคิดของตัวเอง					
88	นักเรียนใช้สารสนเทศค้นคว้าหาข้อมูลในสิ่งที่ไม่รู้ มาแบ่งปันให้เพื่อนในห้อง จนเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของความรู้					
89	นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาทำให้มีมุมมองความคิดหลากหลาย ทั้งมุมมองเห็น					

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้วย และเห็นต่าง					
90	ทุกคำตอบของนักเรียน ครูควรรับฟัง					
91	นักเรียนมีเสรีภาพในการปฏิบัติตนในการเรียนวิชาสังคมศึกษา					

ขอขอบคุณในความร่วมมือนะ

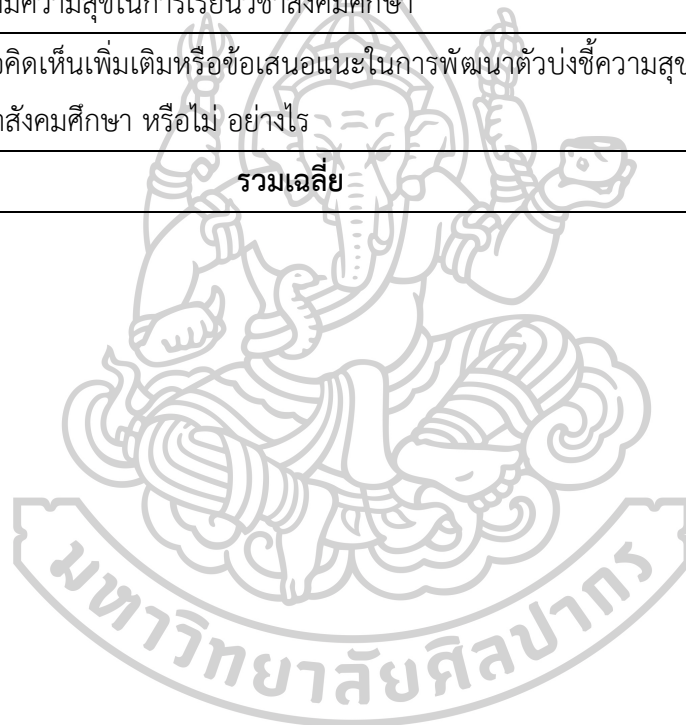

ภาคผนวก จ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ และแบบวัด

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อความ	ค่าดัชนี IOC
1. ท่านคิดว่า ลักษณะของความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรเป็นอย่างไร	1.00
2. ท่านคิดว่า พฤติกรรมใดบ้างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีความสุข	1.00
3. ท่านคิดว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ใดบ้างสะท้อนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายว่ามีความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	1.00
4. ท่านมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา หรือไม่ อย่างไร	1.00
รวมเฉลี่ย	1.00

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ย	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
2	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
3	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
4	0	0	+1	0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
5	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
6	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
7	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
8	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
9	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
10	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
11	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
12	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
13	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
14	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
15	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
16	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
17	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
18	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
19	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
20	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
21	0	0	+1	0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
22	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
23	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
24	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
25	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ย	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
26	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
27	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
28	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
29	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
30	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
31	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
32	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
33	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
34	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
35	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
36	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
37	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
38	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
39	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
40	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
41	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
42	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
43	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
44	+1	0	0	0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
45	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
46	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
47	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
48	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
49	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
50	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
51	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
52	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
53	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ย	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
54	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
55	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
56	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
57	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
58	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
59	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
60	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
61	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
62	+1	0	0	0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
63	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
64	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
65	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
66	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
67	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
68	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
69	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
70	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
71	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
72	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
73	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
74	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
75	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
76	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
77	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
78	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
79	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
80	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
81	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ย	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
82	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
83	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
84	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
85	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
86	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
87	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
88	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
89	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
90	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
91	0	+1	0	0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
92	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
93	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
94	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
95	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
96	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ว่าที่ร้อยตรีชญาญ์ บุตรศรี
วัน เดือน ปี เกิด	7 มิถุนายน 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี
วุฒิการศึกษา	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) การสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) การสอนสังคมศึกษา
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 8 หมู่ 4 ตำบลพุดซา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 15110

